

Bevarandeprogram
för natur- och kulturmiljövården
i odlingslandskapet i Malmöhus län

Länsstyrelsen i Malmöhus län
1992

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	1
1 INLEDNING	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Syfte	4
1.3 Begränsningar	6
1.4 "Vardagslandskap", "områden med högre värde" och "särskilt värdefulla områden"	6
1.5 Metodik	8
1.5.1 Kulturmiljövård	9
1.5.2 Naturvård	10
1.5.3 Sammanvägning	12
1.5.4 Redovisning	12
1.6 Odlingslandskapets karaktär i länet	12
1.6.1 Regional variation och bebyggelsehistoria	12
1.6.2 Länets lantbruk	15
1.6.3 Ängs- och hagmarker	18
1.6.4 Hotade arter	19
1.6.4.1 Hotade växter	19
1.6.4.2 Hotade djur	21

PROGRAMDEL

2 VARDAGSLANDSKAPET	23
2.1 Naturvärden, kulturmiljövärden	23
2.2 Mål	24
2.3 Medel	25
3 SÄRSKILT UTVALDA OMRÅDEN OCH PUNKTOBJEKT	28
3.1 Bjuv (60)	29
3.2 Burlöv (31)	30
3.3 Eslöv (85)	31
3.4 Helsingborg (83)	34
3.5 Höganäs (84)	36
3.6 Hörby (66)	38
3.7 Höör (67)	43
3.8 Kävlinge (61)	46
3.9 Landskrona (82)	49
3.10 Lomma (62)	51

3.11	Lund (81)	52
3.12	Malmö (80)	57
3.13	Sjöbo (65)	58
3.14	Skurup (64)	62
3.15	Staffanstorp (30)	64
3.16	Svalöv (14)	66
3.17	Svedala (63)	69
3.18	Trelleborg (87)	71
3.19	Vellinge (33)	75
3.20	Ystad (86)	77
4	REFERENSER	82

Bilagor: Två kartor i skala 1:100.000

SAMMANFATTNING

Bevarandeprogrammet redovisar natur- och kulturmiljövårdens samlade syn på odlingslandskapets värden i länet. Länsstyrelsens generella målsättning för odlingslandskapet ges. Cirka 90 större områden (i många fall beskrivna i flera delområden) och 170 punktojekt har särskilt utvalts på grund av höga värden från natur- och/eller kulturmiljövårdens synpunkt. De utvalda områdena blir underlag för ett åtgärdsprogram till ledning för bl a arbetet med att teckna avtal om landskapsvårdersättning, om naturvård i odlingslandskapet (NOLA) och om vård av kulturlandskap och fornlämningar (KOLA).

FÖRORD

Vårt skånska odlingslandskap innehåller mycket av det som vi sätter mest värde på, när det gäller natur- och kulturmiljö. Det har under aderton- och nittonhundratalet ändrat utseende radikalt. Förändringar pågår ständigt och de kan under de närmaste åren bli genomgripande till följd av den nya jordbrukspolitiken. För vårt historiska perspektiv och av hänsyn till odlingslandskapets speciella naturmiljöer är det viktigt att slå vakt om de bygder/områden, som har de största värdena för natur- och kulturmiljövården.

Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet har gemensamt bitt länsstyrelserna upprätta "Länsvisa program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövården". En gemensamt producerad skrift med just denna titel har producerats som handledning för arbetet. Den är utgiven i Naturvårdsverkets serie Allmänna råd 91:3, men också i Riksantikvarieämbetets serie Underrättelser 1991:1.

Programarbetet omfattar två steg: dels det långsiktiga bevarandeprogrammet, som redovisar värdena i odlingslandskapet, dels åtgärdsprogrammet som enligt anvisningarna skall revideras vart tredje år och där ett strängt urval av områden prioriteras.

Länsstyrelsen startade i samarbete med dåvarande lantbruksnämnden ett projekt våren 1991 för att ta fram de båda programmen. Arbetet har bedrivits enligt en av länsledningen antagen projektplan.

Länsantikvarie Carin Bunte, tf lantbruksdirektör Lars-Erik Gradin (inledningsvis), lantbruksdirektör Gunnar Gränsbo (i slutskedet) och miljövårdsdirektör Lars Pålsson bildade en ledningsgrupp och en projektgrupp utsågs med Gösta Regnéll (miljövårdsenheten) som projektledare och Anders Wihlborg (kulturmiljöenheten) som biträdande projektledare. I projektgruppen deltog vidare från miljövårdsenheten Jonas Ericson, Lars Stenpil och projektassistent Annika Jansson, från kulturmiljöenheten projektassistent Lars Persson, från regionalekonomiska enheten Irma Dänhardt-Lanke och från lantbruksenheten Bodil Nilsson. Viktiga bidrag har dessutom särskilt lämnats av Anders Larsson, Göran Mattiasson och Stig-Lennart Sjöberg från miljövårdsenheten, Sven Nerius från kulturmiljöenheten, Inger Persson från regionalekonomiska enheten och John Lepic från planenheten. Med länsstyrelsen i Kristianstad (Stefan Malmberg och Kenth Ljungberg) har betydelsefulla kontakter hållits.

Bevarandeprogrammet utsändes på remiss i december 1991. Under remisstiden hölls möten med länets kommuner i samarbete med de fyra kommunalförbunden. De sista remissvaren inkom i början av maj, varefter väsentliga synpunkter inarbetats. En referensgrupp med representanter för LRF, Skånes Naturvårdsförbund, Skånes Hembygdsförbund, Hushållningssällskapet, Landstinget, skogsvårdsstyrelsen och kommunalförbunden har lämnat synpunkter på dels arbetets uppplägning, dels programmets innehåll efter bearbetning av huvuddelen av remissvaren.

Yttranden över bevarandeprogrammet har inkommit från Statens Naturvårdsverk,

Jordbruksverket och Malmöhus läns landsting, från länets samtliga kommuner och de fyra kommunalförbunden och från Landsantikvarien i Malmöhus län (Skånes hembygdsförbund), Skånes Naturvårdsförbund, LRF i Skåne, Romeleås- och sjölandskapskommittén (RÅSK) samt från Trolleholms gods.

Länsstyrelsen vill tacka för det arbete som nedlagts i referensgruppen och remissvaren.

Det framgår redan nu att de tillgängliga resurserna kommer att visa sig otillräckliga för att helt försvara de redovisade värdena. Kommunernas medverkan är därför av största betydelse. De mest resurskrävande och värdefulla objekten ligger många gånger i kommuner med liten befolkning, medan de stora tätorterna inte har så stora högprioriterade ytor inom sina gränser. Att genomgående kräva kommunala insatser i proportion till de statliga insatserna vore därför orimligt, men en del av resurserna bör kunna prioriteras till objekt som kommunerna bidrar till. En samordning mellan kommunerna framstår som synnerligen önskvärd och skulle ge en god bas för ett ökat samarbete, varvid satsade resurser skulle kunna ge särskilt god effekt.

* * * * *

Länsstyrelsen i Malmöhus län har den 2 juni 1992 beslutat att det redovisade bevarandeprogrammet skall vara underlag för länsstyrelsens handläggning av ärenden som rör odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden.

Länsstyrelsen förutsätter att programmet kommer att utgöra underlag även för andra regionala organs beslut i dessa frågor och för kommunernas planering och för aktiva åtgärder.

Länsstyrelsen uttalar att det kommunala engagemanget bör stimuleras genom att en andel av resurserna i det fortsatta arbetet avsätts för att inom det kommande åtgärdsprogrammets ram användas i samarbete med kommuner, som är villiga att ekonomiskt bidra till landskapsvårdsavtal för vård av natur. I den mån kommunerna kan etablera samarbete t ex kommunförbundsvis, mellan landstinget och Malmö kommun eller i stiftelseform bör denna andel öka.

1 INLEDNING

1.1 Bakgrund

Intresset för naturen och dess egenvärde, för kulturminnen och kulturhistoriska miljöer har under senare år blivit allt större. Människor upplever att samhället och den yttre miljön omvandlas i en allt snabbare takt. Utökad fritid och större rörlighet gör goda helhetsmiljöer allt mer lockande som mål för utflykter och turism. De är sevärdheter som förmedlar upplevelser, men som också ger möjlighet att lära känna den historiska utvecklingen och de historiska sammanhangen (kulturlandskapets årsringar) och människans beroende av landskapets produktion och skötsel.

Den nya livsmedelspolitiken kan beräknas ge genomgripande bieffekter i de miljöer som är knutna till odlingslandskapet. För att värna de värdefullaste av dessa miljöer behövs en klar bild av situationen, angivna mål för motåtgärder och medel för att genomföra åtgärderna.

Våren 1990 överlämnade regeringen till riksdagen propositionen med förslaget till en ny livsmedelspolitik (Prop. 1989/90:146). Riksdagen godkände i princip regeringens förslag (JoU 25).

Detta innebär i stort sett att prisstödets roll som livsmedelspolitiskt medel tonas ned, samtidigt som direkta medel förstärks för att nå målen angående miljö, landskapsvård, regional fördelning och beredskap. Brukningsplikten är avskaffad och tillståndsplikten för den som vill ta jordbruksmark ur produktion är ersatt av en anmälningsplikt. Jordbruksprisregleringen, bestående av ett gränsskydd och en intern reglering, upphörde den 1 juli 1991. Därefter skyddas priserna på jordbrukets tidigare prisreglerade produkter endast med hjälp av ett gränsskydd. För att underlätta anpassningen till de nya förutsättningarna vidtogs vissa övergångsåtgärder.

I propositionen angavs att ett av syftena med reformen var att få en bättre miljö, att bibehålla ett varierat odlingslandskap, genetisk mångfald och landskapets kulturvärden.

I propositionen redovisas de förändringar i odlingslandskapet som skett från andra världskriget fram till våra dagar, från ett småskaligt till ett storskaligt och rationellt skött jordbrukslandskap. Denna utveckling har inneburit att mångfalden i landskapet har minskat, liksom antalet växt- och djurarter. Odlingslandskapet innehåller en mängd spår av människans kulturhistoria. Genom förändringarna förlorar landskapet sin roll som bärare av ett natur- och kulturhistoriskt arv.

I förarbetena till propositionen har beräknats att cirka 500.000 ha åkermark kommer att omföras till annan markanvändning i landet. Genom reformen kan således ytterligare stora förändringar av landsbygden

förutses. En jordbrukspolitik där endast marknaden styr förutsättningarna för jordbruket kan därför få till följd att odlingslandskap som innehåller stora natur- och kulturvärden kommer att användas för annat ändamål än jordbruksproduktion, t ex skogsodling. För att förhindra detta föreslås i propositionen att ett permanent anslag för bevarande av vissa från natur- och kulturmiljösynpunkt värdefulla odlingslandskap inrättas. Tanken är att samhället skall ha möjlighet att avtala med brukare om att mot viss ersättning fortsätta med jordbruksproduktion, t ex fortsatt betesdrift, inom områden som innehåller värden av nationellt intresse.

En utgångspunkt för anslaget till landskapsvårdsersättning är att anslaget skall användas till att bevara värdefulla miljöer som innehåller konstaterade kvaliteter från naturvårds- eller kulturmiljövårdssynpunkt. Anslaget skall i huvudsak användas till vård av gräsbärande marker. En annan utgångspunkt för landskapsvårdsersättningen är en helhetssyn. Det finns ofta starka samband mellan bevarandet av naturvärden och kulturmiljövärden.

Vidare anges att grunden för en fungerande landskapsvård måste vara ekonomiskt bärkraftiga jordbruksföretag. Områden där det kan bli aktuellt med avtal om landskapsvård måste väljas så att det för överskådlig framtid finns förutsättningar för ett levande jordbruk med möjlighet att hålla betesdjur.

Riksdag och regering har anvisat 100 respektive 200 milj kr för budgetåren 1990/91 och 1991/92 samt 250 milj kr för budgetåret 1992/93 för landskapsvård. Malmöhus län tilldelades 2,5 milj kr 1990/91 och 4,3 milj kr 1991/92.

Anslaget för landskapsvårdsersättning administreras centralt av naturvårdsverket i samarbete med riksantikvarieämbetet och statens jordbruksverk. På regional nivå svarar länsstyrelsen för det praktiska arbetet med anslaget. För att länsstyrelsen skall få kännedom om nedläggning av jordbruksmark och kunna agera har skötsellagen ändrats på så sätt att den som skall ta jordbruksmark (d v s åker- eller betesmark) ur produktion är skyldig att anmäla detta till länsstyrelsen minst åtta månader i förväg.

Underlag för detta länsstyrelsens arbete blir detta bevarandeprogram och det åtgärdsprogram som grundas på det. De båda programmen har dock flera syften enligt de anvisningar som SNV och RAÄ gemensamt utarbetat (Länsvisa program ... 1991).

1.2 Syfte

Bevarandeprogrammet skall vara ett allmänt kunskapsunderlag för samhällsplanering och åtgärder. Det gäller länsstyrelsens, men också sektorsmyndigheternas och andra samhällsorgans verksamhet vid tillämpning av förordningar och lagar som berör framför allt jordbruk,

naturvård och kulturmiljövård.

Bevarandeprogrammet är ett viktigt led i styrningen av ekonomiskt stöd till natur- och kulturmiljövård bl a genom att det bildar underlag för åtgärdsprogrammet. Bevarandeprogrammet ger också det första mera genomarbetade underlaget för att bedöma det samlade resursbehovet för att odlingslandskapets viktigaste värden skall kunna bevaras med de förutsättningar som gäller idag.

Programmet skall också i tillämpliga delar vara styrande när det gäller samhällets ersättningar (statsbidrag m m) för sådana aktiviteter, som i vissa fall innebär negativa miljökonsekvenser (anläggningsstöd inom omställningsprogrammet, skogsplantering etc).

De objekt som redovisas bör efterhand också beaktas i andra planer. På länsplanet gäller det t ex det kommande naturvårdsprogrammet. Viktigt är att kommunerna efterhand uppmärksammar odlingslandskapets värden och arbetar in dem i planeringen och den löpande verksamheten.

Relationen till kommunernas översiktsplanering och övrig samhällsplanering kan preciseras på följande vis:

Programmet redovisar odlingslandskapets värden i sig så objektivt som det varit möjligt. Det har inte varit avsikten att väga in motstående intressen i detta steg. Däremot redovisas upplysningsvis i avsnitt 3 vilka områden som berörs av andra, för närvarande kända, markanspråk, som redovisats genom kommunernas antagna översiktsplaner (ÖP) eller i ännu pågående arbete med ÖP.

Fyra olika situationer kan i så fall förekomma:

1. Kommunen har redovisat ett anspråk i pågående arbete med ÖP.
2. Kommunen har redovisat ett anspråk i pågående arbete med ÖP. Länsstyrelsen har i samråds- eller granskningsyttrande motsatt sig eller ifrågasatt detta.
3. Kommunen har redovisat ett anspråk i antagen ÖP, trots länsstyrelsens erinringar. Konflikten mellan bevarandevärdena och markanspråken studeras då i allmänhet närmare i den fortsatta planeringen.
4. Kommunen har antagit ÖP utan erinran från länsstyrelsen.

Redovisningen gör inte anspråk på total fullständighet. Översiktsplanearbetet pågår dessutom ännu i nästan hälften av kommunerna och arbete med fördjupade översiktsplaner har påbörjats på många håll.

Att kommunen redovisat ett markanspråk kan innebära att en konflikt föreligger med de värden som redovisas i detta program, så att man måste välja. Men det behöver inte vara så. Kanske kan programmets redovisade värden tas tillvara ändå genom god planering. Sådant måste studeras från fall till fall. I den mån konflikter mellan kommunala anspråk och odlingslandskapets värden uppkommer utanför de riksintressen som Riksantikvarieämbetet eller Naturvårdsverket beslutat om och som redovisats i annat sammanhang är programmets roll rådgivande för kommunens planering.

För staten är det önskvärt att den kommunala planeringssituationen klarnar av hänsyn till brukarna. Där staten skall satsa resurser i form av landskapsvårdsavtal, NOLA-avtal eller liknande måste det vara klart att natur- och kulturmiljövärdena som man betalar för inte under överskådlig framtid spolieras genom ändrad markanvändning på platsen eller i närheten. Antalet platser i länet där sådana problem kan beräknas uppkomma förefaller emellertid vara ganska litet.

Det har varit också, och inte minst, varit ett syfte att göra programmet informativt för markägarna och brukarna, för allmänheten och för organisationer med intresse för odlingslandskapet. Det ställningstagande som programmet innebär bör stimulera till att ny information kommer fram om eventuellt felaktigt värderade eller försummade områden.

1.3 Begränsningar

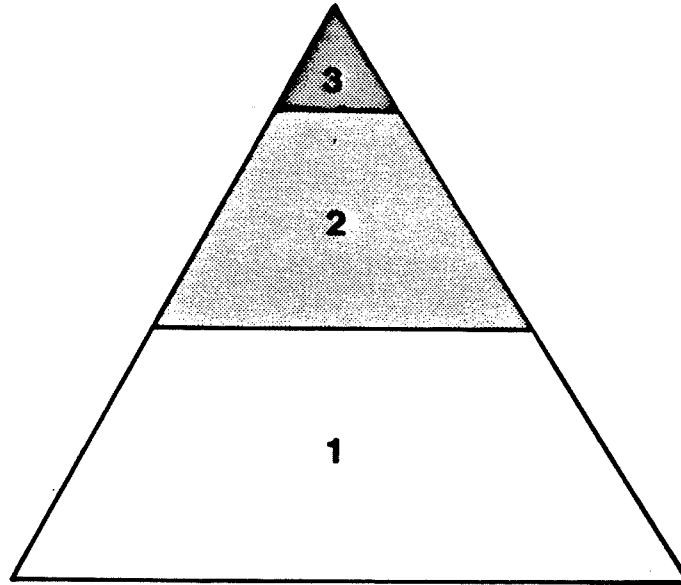
Programmet redovisar inte naturvärden generellt, utan endast sådana som har tydlig knytning just till odlingslandskapet.

Programmet redovisar inte heller sådana områden i odlingslandskapet som har intresse ur mera renodlad miljöskyddssynvinkel. Exempel på sådana områden med stor utbredning är låglänta jordbruksmarker, där omställning till våtmark skulle kunna ge särskilt god vattenreningseffekt. Sådana områden redovisas översiktligt för västra Skåne i SOU 1990:95 (kartbilagan) från Miljödelegationen Västra Skåne. I dessa områden finns naturligtvis stora möjligheter att dessutom öka naturvärdena i odlingslandskapet längs våra kanaliserade vattendrag. Detsamma gäller kulturmiljövärdena, om t ex ett nedlagt översilningssystem kan återupprättas. Där sådana områden redan nu har natur- eller kulturmiljövärden av annat slag har stundom avgränsningarna gjorts ganska generöst med tanke på dessa möjligheter, men generellt är de alltså inte redovisade.

Programmet har brister som sammanhänger med kunskapsläget på olika områden. För kulturmiljövårdens del gäller det främst de dåligt kända kulturhistoriska värdena i den historiska bygden på åsarna. För naturvårdens del är bristen på data om hotade arter särskilt besvärande.

1.4 "Vardagslandskap", "områden med högre värde" och "särskilt värdefulla områden"

På senare tid har Naturvårdsverket börjat använda en modell, där landskapet liknas vid en pyramid med tre etager beträffande natur- och kulturvärden. Etagererna har olika behov av åtgärder och huvudansvaret för åtgärder och kostnader fördelas också på olika sätt mellan etagererna.

1. Vardagslandskapet. Här skall en god miljövård och hushållning med naturresurser kunna förverkligas genom hänsynstagande från alla verksamheter som bedrivs i landskapet.
2. Områden med högre värde. Här bör hushållningen med naturresurser kännetecknas av bevarande. Avtal om landskapsvård är ett exempel på instrument för bevarande av landskapets värden. Stat och kommun måste engagera sig, men även den enskildes intresse blir väsentligt, när det gäller att välja mellan olika objekt som kan bli föremål för samhällets engagemang.
3. Särskilt värdefulla områden. Dessa bör säkerställas med stöd av NVL. (Efter Natur '90 1990, sid 36).

I SOU 1990:93 (sid 136) utvecklas detta tema ytterligare av Miljödelegationen Västra Skåne. De särskilt värdefulla områdena ("spetsen") indelas i dels nationalparker och referensområden för kulturlandskapet, där naturvårdsanspråket bör få dominera helt och statliga medel bör täcka kostnaderna, dels reservat med liknande anspråkskrav, men oftare med ett samverkande kommunalt intresse. Etagen två benämns "landskapsavsnitt med särskilda ekologiska värden", vilket mera ansluter till Naturresurslagens formuleringar om "områden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt" (NRL 2 kap. 3 §). Där kommer logiskt att även ingå potentiella våtmarker, som idag saknar nämnvärda naturvärden, men som i framtiden skulle kunna få stort värde för både natur- och miljövård (främst vattenvård).

Liksom Naturvårdsverket har Riksantikvarieämbetet en tredelning av kulturmiljövårdens ansvars- och insatsområden:

1. Ansvaret för vardagsmiljön/vardagslandskapet delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter skall visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Den som planerar eller utför ett arbete skall se till att skador på kulturmiljön om möjligt undviks eller begränsas. Det är också en nationell angelägenhet att skydda och vårda vårt kulturarv.
2. Särskilt värdefulla miljöer/områden är de utifrån ett nationellt perspektiv utpekade riksintresseområdena. Hänsyn till dessa regleras genom Naturresurslagen och Plan- och Bygglagen.

3. Speciella områden/objekt är kulturmiljövårdens värdekärnor i fornlämningar, byggnadsminnen, kyrkliga kulturminnen och vissa äldre kulturföremål. Skyddet av dessa regleras genom Kulturminneslagens kapitel 2-5.

De olika instansernas terminologi har uppenbarligen inte stabiliserat sig helt ännu. Men huvuddragen i synsättet är värdefullt, när det gäller att klargöra olika aktörers huvudsakliga ansvarsområden. "Miljöpropositionen" 1991 (Prop. 1990/91:90) tillämpar samma synsätt och betonar bl a kommunernas ansvar vid tillämpningen av naturresurslagens hushållningsbestämmelser.

Bevarandeprogrammet utpekar i huvudsak områden på de båda övre etagerna ("områden med högre värde" och "särskilt värdefulla områden"). I åtgärdsprogrammet preciseras vilka områden som skall kunna åtnjuta statliga stödinsatser, men också vilka hänsyn som måste tas i vardagslandskapet.

Det kan redan nu konstateras att de medel som aviserats för landskapsvård och NOLA (Naturvård i OdlingsLANDskapet) inte kommer att kunna räcka för att ge en skälig täckning av de värden som redovisas i bevarandeprogrammet. Åtgärdsprogrammet är anpassat till resurserna, inte till behoven. Det är väsentligt att kommunerna åtar sig ett ansvar för natur- och kulturmiljövården där inte statens insatser räcker till.

1.5 Metodik

Arbetet har bedrivits med ledning av SNV:s och RAÄ:s gemensamma anvisningar "Länsvisa program ..." (1991). Där skiljer man på vardagslandskapet och särskilt utvalda objekt med dokumenterat höga värden för naturvården eller kulturmiljövården.

Det agrara vardagslandskapet i vårt län har starkt olika prägel i olika delar. Dessa olikheter har till stor del en lång historia - vi har en kontinuitet när det gäller skillnader mellan olika bygder, tidigt uppmärksammat av t ex Campbell (1928). Vardagslandskapet har därför också olika karakteristiska värden i olika delar av länet. Dess värden skall försvaras med generella instrument (kapitel 2).

Särskilt utvalda objekt är områden (>100 ha) eller punktobjekt (<100 ha). Områdena klassas i tre klasser (I, II eller III) beroende på naturvårdsvärdet. Kulturmiljövården klassas i två klasser (I och II). Objekten redovisas i kapitel 3.

Ett omfattande underlag har utnyttjats. Tiden har dock framtvingat en koncentration till vissa typer av material, medan annat utnyttjats mera översiktligt eller för enstaka fördjupningar. Materialet har haft olika aktualitet och i vissa avseenden har det varit ojämnt.

Genomgång har gjorts av de preliminära resultaten från ängs- och hagmarksinventeringen, av gällande riksintressen för naturvård, kulturminnesvård och friluftsliv, gällande Naturvårdsplan Skåne (1975) och Kulturminnesvårdsprogram för Skåne (1984), av kommunala översiktsplaner (antagna eller under arbete), av kommunala miljövårdsprogram och bevarandeprogram, av SOU 1990:93 och SOU 1990:95 från Miljödelegationen för västra Skåne, av groddjursinventeringar, av den 1990 avslutade men ej helt sammanställda våtmarksinventeringen, av kulturhistoriska inventeringar, fornlämningsregistret, fornvårdsprogram, äldre kartmaterial samt av viss statistik för jordbruket. I det följande kommenteras en del av materialet närmare för de olika sektorerna.

Material från kommunerna granskades inte konsekvent och på grund av variationen i framställningssättet utnyttjades det än mindre under det inledande arbetet. Under remisstiden har emellertid många värdefulla upplysningar och synpunkter framkommit. Uppgifter om var programmets utvalda områden berörs av markanspråk i kommunernas översiktsplanearbete har upplysningsvis införts. Dessa uppgifter är dock troligen ej helt fullständiga och bör dessutom snart bli inaktuella (jämför 1.2 ovan).

1.5.1 Kulturmiljövård

Kulturmiljövårdens intressen har i stort sett definierats med utgångspunkt från tidigare avgränsade riks- och länsintressen. I ett fåtal fall har kommunerna preciserat ytterligare bevaransvärda områden i sina översiktsplaner; dessa har då givetvis tagits med. Renodlade skogsområden och stadsmiljöer har uteslutits, där de inte bedömts tillhöra odlingslandskapets kulturvärden.

Inom de områden som bedömts som bevaransvärda har sedan en precisering av betydelsebärande odlingslandskapselement (sådana landskapselement som utgör grunden för värderingen) genomförts på överlägg till ekonomisk karta i 1:20.000 (gula kartan). Flera källor har kommit till användning, bl a kulturminnesvårdsprogram, fornvårdsprogram, fornlämningsregister, väginventering, inventering av nedlagda byar samt äldre kartmaterial.

Klassning av områdena har skett i två klasser:

- Klass I områden av största betydelse ur bevarandesynpunkt
- Klass II områden av stor betydelse ur bevarandesynpunkt

I stort sett har genomgången resulterat i att kulturmiljövårdens riksobjekt placerats i klass I, länsintressena i klass II.

1.5.2 Naturvård

För naturvården har ängs- och hagmarksinventeringens resultat utgjort en huvudkälla, som har utnyttjats konsekvent, utom där resultat ännu saknats. Den inventeringen har utmynnat i en klassning från I (högst naturvärde) till IV (lägst). Det är främst i Sjöbo kommun, där någon satsning på den inventeringen aldrig kommit till stånd, som materialet varit bristfälligt. Materialet har i sin helhet inte ännu sammanställts slutgiltigt för länet, varför en del värderingar i den slutliga sammanställningen kan komma att skilja sig från vad som redovisas här. Särskilt preliminära är bedömningar som grundats på material från Höganäs, Helsingborgs och Ystads kommuner, där inventeringen sammanställts sent.

Ängs- och hagmarksobjekten fördes in på arbetskartor efter följande huvudprinciper:

1. Där ängs- och hagmarksinventeringen redovisat ytor i klass 1 eller 2 med en samlad yta >10 ha, ansågs ett objekt (ett område) föreligga. Ytor på <100 m avstånd från varandra sammanfördes normalt.
2. Där isolerade ytor <10 ha i klass 1 eller 2 förekom, förelåg ett (punkt)objekt.
3. Ytor i klass 3 sammanfördes med objekt enligt ovan om sådant finns inom 100 m avstånd. Om den "samlade" ytan i klass 3 var >10 ha ansågs också objekt föreligga, även om inslag av klass 1 eller 2 saknades.
4. Klass 4 beaktades ej vid urval eller avgränsning, men noterades i den mån ytan låg inom objekt som utvalts på andra grunder.
5. Avgränsningar kring ängs- och hagmarksobjekt generaliserades något, men ganska restriktivt.

Arbetskartorna är tillgängliga på länsstyrelsen.

Områden som är av riksintresse för naturvård har också granskats. Avgränsningarna har dock justerats väsentligt så att endast områden med tydlig anknytning till odlingslandskapet tagits med.

Större skogspartier utan starkare knytning till odlingen har därför t ex uteslutits. Mindre skogspartier, ohävdade våtmarker etc har däremot gärna medtagits (men inte som värdekärnor) - det är just sådant som ger det öppna skånska landskapet karaktär, även om sådana ytor inte är odlade eller under annan hävd. Landskapets skala varierar starkt mellan olika bygder i länet. I småbruksbygd ingår naturligt endast små dungar i odlingslandskapet. I godsmiljöns mera storskaliga sammanhang kan betydligt större trädbevuxna ytor ingå som ett urskiljbart element inuti odlingslandskapet.

Där t ex geologiska motiv varit det väsentliga har riksintresseområdena inte heller beaktats i bevarandeprogrammet. Att göra dessa avvägningar har varit svårt, men samtidigt känts angeläget, för att inte programmet skall omfatta så stora ytor att det framstår som alltför diffust.

Våtmarksinventeringen avslutades liksom ängs- och hagmarksinventeringen 1990, men är inte

slutligt sammanställd. Materialet, som ligger på arbetskartor i 1:50.000, har utnyttjats för att komplettera bilden av naturvärdena.

Tillgängliga inventeringar av grodor och paddor (Boris Berglund) har utnyttjats. I material från 1975 har kärnområden för känsliga arter identifierats. Beträffande lövgroda har ett mera detaljerat material från inventeringar från 1989-91 kunnat utnyttjas.

Klassning av områdena har slutligen skett i tre klasser:

- Klass I högsta bevarandevärde
- Klass II mycket högt bevarandevärde
- Klass III högt bevarandevärde

För naturvärden har klassningen inneburit mera komplicerade överväganden än för kulturmiljövärden, eftersom odlingslandskapets naturvärden inte särskilt väl sammanfaller med tidigare avgränsade riksobjekt. Utslagsgivande kriterier för bedömningen har varit biologiska/ekologiska. Stödkriterier gäller friluftsliv, turism, levande landsbygd. Landskapsbilden i sig själv har inte vägts in.

Konsekvensen av detta är att stora områden med stor betydelse för friluftsliv och naturvård inte kommit med, t ex i anslutning till Romeleåsen och i backlandskapet, eftersom värdena där inte tillräckligt fast kunnat knytas till huvudkriterierna i odlingslandskapet. I många fall bör sådana områden emellertid kunna tas upp i det pågående arbete med nytt naturvårdsprogram för Skåne.

De biologiska/ekologiska kriterierna gäller

- * representativitet för regionen vad gäller ett odlingslandskaps utformning med (åtminstone delvis) bibehållna biologiska kvaliteter
- * säregen, märklig beskaffenhet - ett föga utnyttjat kriterium
- * mångformighet - stort antal biotoper i mosaik
- * storlek
- * kontinuitet - agrarhistorisk kontinuitet, manifesterad i god kontinuitet i hävden (oplöjda marker, kustbeten, fälader etc).
- * raritet
 - hotade naturtyper (sällsynta typer av naturliga slätter- och betesmarker).
 - hotade biotoper (*behöver* i sig inte hysa värdefull vegetation, utan kan t ex gälla ganska triviala våtmarker för gäss och vadare eller småvatten som genom läge och utformning är värdefulla för grodor)
 - hotade arter. Underlaget för bedömning av detta kriterium är särskilt ojämnt, men det har beaktats, särskilt för arter, där länet har en särställning.
- * helhet - kompletta jordbruksmiljöer utan större sentida exploateringar, med kontinuitet i användningen (av *naturliga fodermarker*). Sådana områden är samtidigt goda representanter för sin typ (slottslandskap, bondebygd etc).
- * hävdens tillstånd

Värdet för friluftsliv och turism etc bedöms med kriterierna

- * tillgänglighet - närhet till tätort eller kommunikationscentrum; allemansrättslig tillgänglighet
- * skönhet, studieobjekt för skolor, föreningar
- * övrigt - bl a vetenskapliga studieobjekt

Punktobjekten (<100 ha) har också klassats. För naturvårdens del har alla punktobjekt som uppträder tagits med som resultat av ängs- och hagmarksinventeringen. De objekt som i den

inventeringen placerats i klass I eller II placeras här i klass I. De som i ängs- och hagmarksinventeringen placerats i klass III placeras här i klass II. Punktobjekt med lägre kvaliteter medtas inte.

Ett litet område med särskilt höga naturvärden som ingår i ett större område med lägre klassning (eller klassning enbart från kulturmiljöns synpunkt) noteras ej separat på kartan, men omnämns ofta i textbeskrivningen till området.

1.5.3 Sammanvägning

Den slutliga avgränsningen och bedömningen av de olika områdena har gjorts integrerat mellan natur- och kulturmiljövärd, varvid landskapets strukturer (såsom synliga by-, ägogränser etc) ägnats särskild uppmärksamhet. Avgränsningen har skett utan hänsyn till att vissa områden redan åtnjuter skydd som t ex naturreservat.

Det är viktigt att klargöra de begränsningar bevarandeprogrammet har och som framgått av avsnitten ovan. Efterhand som ny information framkommer, kommer den att användas.

1.5.4 Redovisning

Intressena redovisas som helhetsmiljöer av intresse för natur- och/eller kulturmiljövärd. Det mera detaljerade arbetsmaterialet är tillgängligt på länsstyrelsen.

Bevarandeprogrammet innehåller en kartdel i 1:100.000. De där avgränsade områdena beskrivs, ibland av praktiska skäl uppdelade på flera delområden, kortfattat i en textdel. Nyttjanderätt till kartorna finns genom avtal med lantmäteriet.

Generella värden i länets landskap (även utanför de avgränsade områdena) redovisas i kapitel 2.

1.6 Odlingslandskapets karaktär i länet

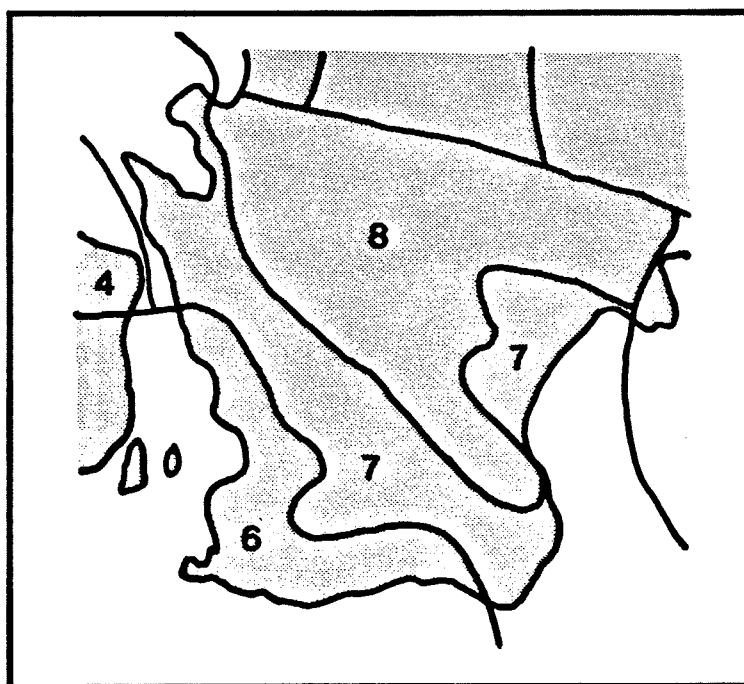
1.6.1 Regional variation och bebyggelsehistoria

Trots länets begränsade yta, cirka 500.000 ha, inrymmer dess odlingslandskap en anmärkningsvärt stor variation. Detta beror i huvudsak på naturgivna geologiska och geografiska förhållanden, som har styrt människors fördelning och försörjningssätt i landskapet alltsedan de

första jägarnas tid. Den mänskliga aktiviteten har därvid i allmänhet ytterligare förstärkt skillnaderna mellan de olika regionerna, framför allt när husdjurshållning och odling efterhand ökade i betydelse.

En äldre beskrivning av länet (Ahlenius & Kempe 1908) speglar hur man då såg länet som "en öppen, väl odlad och tätt befolkad, men oftast enformig slättbygd, till omfattningen den största i vårt land". Beskrivningen nyanseras efterhand: "Dock är slätten icke fullkomligt jämn utan snarast vågformig med icke så obetydliga höjdskillnader." Ändå framgår att de stora horstarna ("åsarna") spelat en underordnad roll för författarna i detta ekonomiskt inriktade sammanhang.

Naturgeografisk regionindelning av Norden (1984) ger en mera systematisk framställning, kopplad också till vegetationszonerna. Malmöhus län tillhör tillsammans med Danmark, södra Blekinge, södra Öland, Norges sydkust och Västkusten upp till Göteborgstrakten den nemorala zonen. Inom denna urskiljs flera regioner.

Skånes naturgeografiska regioner; samtliga belägna i nemorala zonen (efter Naturgeografisk regionindelning av Norden 1984):
 (4. Himmerland - Djursland - Nordsjälland)
 6. Sydöstrlige Danmark, Sydvestlige Skåne
 7. Skånes sediment- och horstområden samt Bornholm
 8. Nordöstskånes skogslandskap

Länets lerslätter i sydväst tillhör tillsammans med de danska öarna och östra Jylland region 6, "Sydöstrlige Danmark, sydvestlige Skåne". Klimatet utmärks av lång vegetationsperiod och ganska låg humiditet, men

mellanårsvariationerna är måttliga och den baltiska moränens goda vattenhållande förmåga skyddar grödorna mot torkans inverkan i det längsta. Inlandsisarnas avsmältningförlopp var komplicerat i området och topografin speglar detta, bl a genom stora dödisområden i backlandskapet.

Jordarterna har spelat en styrande roll. Fastmarksjordarna domineras alltså av moränleror; det är inte som oftast i övriga landet lersediment, som bildar underlag för slättjordbruket. De utpräglade lerslätterna utmärks av en lång kontinuitet som intensivt utnyttjade centralbygder. Stora sammanhängande skogar har i princip inte förekommit där sedan landskapet öppnades under bronsålder (eller på vissa håll kanske redan under yngre stenålder). Odlingslandskapets kontaktzon mot havet med öppna havsstrandängar eller dyner har på många håll bevarats till idag och tillhör landskapets största värden för både markhistoria, flora, fågelliv och för friluftslivet. Längs vattendrag och fuktstråk har däremot fuktlövskogar varit ett viktigt inslag fram till skogsbristen under 1700- och 1800-talet. Det öppna landskapets karaktär av nästan kreaturslös helåkersbygd är en ganska ny företeelse - det traditionella utnyttjandet byggde på att stora ytor nyttjades som ängsmark, antingen permanent (och då under långa perioder delvis som stubbskottängar) eller i tresädesrotationen. Kontinuitet präglar också i många fall utnyttjandet av betydelsefulla gravplatser genom årtusendena, trots växlande gravskick.

Det förmånliga klimatet har också medverkat till att en rad sydliga arter förekommer i detta område. Det gäller bl a många groddjur (främst i backlandskapet), kärlväxter och insekter. Behandlingen av landskapet i övriga Europa är ofta sådan att deras chans till överlevnad kan vara större i Sverige än i deras mera centrala utbredningsområden i Europa. Jämför 1.6.4 nedan.

Den resterande delen av länet förs i huvudsak till regionen 7, "Skånes sediment- och horstområden samt Bornholm", som även omfattar Kristianstadsslättens kalkrika sandområden. Horstarna Söderåsen och Linderödsåsen förs till regionen 8, "Nordöst-Skånes skogslandskap". I anslutning till horstarna dominerar urbergsmorän. Stora sandfält har alltid givit mycket avvikande förutsättning för de magra slätterna i t ex Vombsänkan. Mellan horstarna påverkar den sedimentära berggrunden inom region 7 jordarterna starkt, medan region 8 i sin helhet präglas av "svensk" urbergsmorän, dock med en icke obetydlig kalkverkan på Linderödsåsen av istransporterat material från Kristianstadsslättens kritkalksten. Odlingslandskapet är komplext, såväl till sin historia som till utformningen idag. Horstarna har varit marginalbygder, genom tiderna extensivt utnyttjade för bete på fälader. Byarna låg oftast runt horstarna;

uppe på dem var bebyggelsen sparsam, ofta sena ensamgårdar. Under 1600-talet var horstarna ännu i stort bokskogsklädda, utom i de ganska utbredda myrmarkerna, men från 1700-talet gav skogskonsumtionen ett allt öppnare landskap, särskilt på den sydligast belägna Romeleåsen. Horstarnas slutningszoner med ofta goda markförhållanden visar ännu många exempel på intressanta närings- och artrika skogspartier och fodermarker, där ägoförhållandena med många stora gods stundom bidragit till att konservera markanvändningen, stundom till att radikalt förändra den. Slättområdena mellan horstarna ansluter till sin karaktär till region 6, men vattendragen är p g a den större topografiska variationen mera markerade inslag i landskapet. Längs dem återstår också fortfarande på många håll synliga rester av det äldre odlingslandskapet.

1.6.2 Länets lantbruk

Av länets 780.000 invånare är 50% förvärvsarbetande. 1990 var endast 13.500 sysselsatta inom jordbruket - här inräknat skogsbruket m m (1985 var det 15.900). De utgör 3,4% av samtliga förvärvsarbetande i länet. Länet har därmed en andel sysselsatta i jordbruket som är något lägre än riksgenomsnittet, som är 3,9%. I själva verket har alla län utom de folkrika Stockholms län (0,7%), Göteborgs och Bohus län (1,3%) och Västmanlands län (3,4%) högre eller betydligt högre andel sysselsatta inom dessa näringar. Inget län har dock större antal sysselsatta i jordbruk i absoluta tal än Malmöhus län - Skaraborgs och Kristianstads län kommer närmast. För år 2000 är prognosen 11.400 sysselsatta i länets jordbruk. Medelåldern är hög bland lantbrukarna.

Förändringar i glesbygdens folkmängdsandel
i riket och länet (efter Tätorter 1990)

	Andel boende i glesbygd (%)	
	Riket	Malmöhus län
1970	18.6	12.9
1980	16.9	10.7
1990	17.0	10.6

Tabellen ovan visar att en trend (som rått i nästan 200 år) till relativ avfolkning av glesbygden håller på att brytas. Detta sammanhänger med den dolda urbaniseringen på landsbygden, där allt flera lever som inpendlare till arbeten i tätorterna. Men trendbrottet har ändå en betydelse för bedömningen av underlaget för service och därmed för jordbrukets förutsättningar.

Länets jordbruk står för en stor del av landets jordbruksproduktion och

bidrar också till att försörja en proportionsvis mycket omfattande livsmedelsindustri med råvaror. Hela 20% av dem som arbetar i landets livsmedelsindustri sysselsätts i Malmöhus län och länets andel av förädlingsvärdet är ännu större; många av företagen är stora. Livsmedelsindustrin spelar därför en ovanligt stor roll för sysselsättningen i länet. Av de industrissysselsatta finns 20% inom livsmedelsindustrin (8% i riket som helhet); av totalantalet sysselsatta finns 4% i livsmedelsindustrin (2% i riket). (ÅRSYS 89)

Malmöhus län har en landareal på knappt 500.000 ha. Jordbruksstatistisk årsbok (1991) visar att länet 1988 hade totalt 308.500 ha åker, vilket var 10,5% av landets åkerareal. Uppodlingsgraden, 62% står därmed inte Danmarks långt efter; där är den numera 64% efter att ha sjunkit några procent under de senaste åren.

Arealen betesmark (ett svårdefinierat begrepp) var 33.000 ha och skogsarealen 80.000 ha 1988. En jämförelse med siffror från 1990, där endast företag med mer än 2 hektar åker redovisas (dvs sådana företag som i samband med fastighetstaxering och statistik brukar räknas som jordbruksföretag) visar att av länets åkerareal tillhör naturligt nog nästan hela ytan (cirka 98%) sådana företag. Däremot tillhör endast cirka 40% av skogsarealen sådana jordbruksföretag - resten av skogen sköts alltså inte i kombination med jordbruk. (Ändå är denna siffra hög - i landet som helhet finns endast 18% av skogsmarken på jordbruksföretagen.) Av betesmarken ligger cirka 65% på jordbruksföretag med mer än 2 hektar åker (Jordbruksstatistisk årsbok 1991). Statistiken för betesmark ger föga uppfattning om naturvärdena, vilket diskuteras något i Naturvårdsverkets Inventering av ängs- och hagmarker (1987). Utvecklingen i ett längre perspektiv är också svår att helt klarlägga, eftersom definitionerna ändrats på de ägoslag det gäller. SCB:s Betesmarker - historiska data (1990) och Betesmarkernas omfattning och användning 1989 (1991) diskuterar detta ingående. Att det rör sig om en kraftig tillbakagång av alla mera naturpräglade ängs- och betesmarker är dock tydligt.

Malmöhus län hade knappt 6% av landets betesmark och 3,5% av skogen (räknat på arealen). Arealen "annan mark" uppgick till 24.500 ha. Lantbruksräkningen redovisade för de olika ägoslagen sammanlagt 446.500 ha. Resterande areal utgörs av tätorter m m.

1990 redovisas 6.772 jordbruksföretag med mera än 2 ha åker i länet. Deras medelareal uppgår till knappt 45 ha åker. Av den samlade åkerarealen i länet är cirka 45% utarrenderad av ägarna och brukas av

andra företag (Lantbruksregistret 1990).

Åkerarealens användning (%) (Lantbruksregistret 1990)

	<u>1980</u>	<u>1990</u>	
brödsäd	22.4	23.7	
fodersäd	33.7	27.1	
baljväxter	1.4	1.1	
oljeväxter	12.9	14.5	
vall, grönfoder, ensilageväxter	13.8	14.1	
potatis	1.6	1.5	
sockerbeter	9.9	9.6	
helträda	0.5	4.6	
övrigt	3.8	<u>3.8</u>	100%

1990 hade 21.500 ha anslutits till Omställning -90. Denna areal användes i huvudsak som helträda eller vall och kom i stor omfattning att sedan ingå i det nya omställningsprogrammet. En mindre del skogsplanterades.

Genom det omställningsprogram som nu genomförs enligt den nya livsmedelspolitiken (Prop. 1989/90:146) kan ägoslagsfördelningen komma att förändras väsentligt. I länet söktes omställningsstöd för 1991 för ca 26.000 ha och anläggningsstöd för cirka 6.500 ha. För 1992 har omställning sökts för ytterligare cirka 2.500 ha. Vad som verkligen kommer att ske med dessa marker är svårt att veta. Dock har anmälningar kommit in till länsstyrelsen om att ta jordbruksmark ur produktion (huvuddelen gäller omställd åkermark) och ersätta den med ädellövskog på nästan 4.000 ha, med övrig lövskog på nästan 2.000 ha och med barrskog på 2.000 ha. Pyntegrönt, energiskog och våtmark anmäls för vardera 200 - 300 ha.

Djurantalet i länet 1980 och 1990 (Lantbruksregistret 1990) samt för 1990 en jämförelse med riket (Jordbruksstatistisk årsbok 1991)

	<u>1980</u>	<u>1990</u>	
		<u>antal</u>	<u>% av rikets</u>
Mjölkkor	34.207	30.209	5
Kor för kalvuppfödning	11.016	9.774	13
Kvigor, tjurar, stutar	47.695	38.700	7
Får (baggar, tackor)	2.831	5.207	3
Suggor	54.628	42.251	19
Svin totalt	512.195	416.622	18
Höns	339.378	759.561	13
Slaktkycklingar	1.240.555	250.900	9

Nedgången i antalet nötkreatur som kan tänkas gå på naturbete (d v s främst kvigor och kor med kalvar) är en källa till bekymmer för naturvården. Å andra sidan har antalet hästar ökat, men statistiken är, när det gäller dem, osäker. Med utgångspunkt från antalet försäkrade hästar i länet och försäkringsbolagens uppfattning om andelen oförsäkrade uppskattas antalet hästar till 11.000-14.000. En sammanställning av avelsförbundens uppfattningar om läget ger dock betydligt högre siffror. Eftersom kravet på tillväxt inte är aktuellt för hästar så som för kreatur, kan hästar i princip göra mycket stora insatser för landskapsvården. Många hålls dock av olika skäl på förhållandevis små, hårt gödslade ytor.

1.6.3 Ängs- och hagmarker

Under tiden 1987-1991 har länsstyrelsen, på uppdrag av naturvårdsverket, inventerat de naturliga ängs- och hagmarkerna i länet. Flertalet kommuner har bistått med medel eller hjälp.

De inventerade ytorna har utvalts genom flygbildskartering, fältinventerats och klassificerats enligt följande:

Klass I	högsta värde	Klass II	mycket högt värde
Klass III	högt värde	Klass IV	övriga objekt (mestadels starkt gödslade/starkt igenväxande marker).

Preliminära resultat redovisas i tabellen nedan. Där saknas dock ännu arealerna för Malmö, Vellinge och Ystads kommuner, samt för klass III och IV i Sjöbo kommun. Vegetationstypernas innebörd redovisas generellt i Inventering av ängs- och hagmarker (1987) och för skånska förhållanden i den kommande rapporten om ängs- och hagmarker.

NATURTYP	KLASS I		KLASS II		KLASS III		KLASS IV		SUMMA		Summa I-III	
	ANTAL	AREA	ANTAL	AREA	ANTAL	AREA	ANTAL	AREA	ANTAL	AREA	ANTAL	AREA
SLÄTTERMARKER												
Annan öppen äng	0	0	5	10,6	2	1,7	6	2,1	13	14,4	7	12,3
Träd/buskbärande äng	2	13,8	1	2,0	3	4,3	1	0,2	7	20,3	6	20,1
Hackslått	2	12,1	0	0	0	0	0	0	2	12,1	2	12,1
Sidvallsäng	4	8,6	5	77,2	0	0	0	0	9	85,8	9	85,8
Slätterkärr	1	1,1	1	10,3	0	0	0	0	2	11,4	2	11,4
Sötvattenstrandäng	0	0	3	9,6	3	22,8	0	0	6	32,4	6	32,4
BETESMARKER												
Öppen hagmark	27	488,2	108	1414,5	597	4050,9	1194	4280,0	1926	10233,6	732	5953,6
Ekhage	1	6,9	1	11,5	51	207,2	24	52,4	77	278,0	53	225,6
Björkhage	1	2,7	5	32,1	76	331,8	102	294,3	184	660,9	82	366,6
Blandlövhage	1	4,4	20	229,1	205	1038,0	236	694,2	462	1965,7	226	1271,5
Annan hagmark	7	49,0	35	197,9	127	608,9	198	471,4	367	1327,2	169	855,8
Annan öppen utmark	4	58,0	9	75,3	41	550,6	42	168,2	96	852,1	54	683,9
Buskrik utmark	24	312,8	63	654,9	92	363,2	94	209,5	273	1540,4	179	1330,9
Sötvattenstrandäng	2	23,0	12	57,4	57	396,4	46	145,4	117	622,2	71	476,8
Ljunghed	1	19,2	0	0	4	20,5	0	0	5	39,7	5	39,7
Havsstrandäng	1	15,5	4	93,9	9	100,3	7	16,8	21	226,5	14	209,6
Utmarksbete	1	50,0	8	68,9	35	247,9	25	204,4	69	571,2	44	366,8
SUMMA	79	1065,3	280	2945,2	1302	7944,5	1975	6538,9	3636	18493,6	1661	11954,7

Den redovisade arealen av objekt i klass IV är mindre än den verkliga då många ytor uteslutits redan

vid flygbildskarteringen pga gödsling/igenväxning och därför inte fältbesökts. Likaså är troligen den redovisade ytan betad skog mindre än den verkliga, eftersom denna är svår att urskilja i flygbilden och sådan skog därför sällan noterats annat än i den mån den ligger i anslutning till ett annat objekt.

Inventeringen visar dessutom

att slåtterytorna bara utgör en bråkdel av markerna. De sköts i de flesta fall ideellt eller av den statliga/kommunala naturvården,

att ett stort antal värdefulla objekt ligger i de småbrutna landskapen på de stora åsarnas sluttningar (ffa Linderödsåsen) och utgörs till stora delar av naturtypen buskrik utmark (fälad),

att de högt klassade objekten i slättbygden är mycket få,

att flera naturreservat som avsatts i syfte att skydda en hävdberoende flora inte hamnat i den högsta klassen och

att inventerarnas subjektiva uppfattning är att en stor del av de värdefulla objekten som icke skyddats hävdas av brukare i hög ålder och på mestadels små lantbruk.

Det skulle föra för långt att här försöka teckna en bild av vad tabellens ängs- och hagmarker representerar i fråga om olika vegetationstyper och hur de bör värderas i riksperspektivet. Genomgående har emellertid länets geografiska läge, geologi och historia lett till att de förekommande vegetationstyperna gått starkt tillbaka och nu är mer eller mindre hotade, samtidigt som de har en ganska hög grad av särprägel, bl a genom sitt artinnehåll. Detta gäller t o m hela naturtyper, såsom fäladsmarkerna och de speciella kustbetena.

1.6.4 Hotade arter

I Miljövårdsprogram för Malmöhus län (1988) redovisade miljöplane-gruppen bland annat "Av landets 323 hotade arter bland växter (kärlväxter, mossor och lavar) och djur (däggdjur, fåglar, fiskar och groddjur) finns 126 (40%) i Skåne och Malmöhus län. Hälften av landets alla hotade ryggradsdjur finns i länet. Floran och faunan är hårt trängd. I sydvästra Skåne är det akuta utrotningshotet som störst. I sydvästra Skåne har 70 (60%) av landets drygt 120 hotade kärlväxter i jordbrukslandskapet sin hemvist."

I Prop. 1990/91:90 betonas vikten av arbetet för de hotade växt- och djurarterna och deras fortbestånd anges som den explicita motiveringen för det nya tillskott till naturvårdslagen (§ 21) som gäller skydd för biotoper.

1.6.4.1 Hotade växter

Hotade växter ... (1991) uppdaterar det floristiska underlaget för Miljövårdsprogram för Malmöhus län (1988) - jfr tabellen nedan, som behandlar kärlväxternas situation. De arter som i underlaget betecknats

som tillfälliga (d v s utan tradition i landets flora) har ej medtagits i materialet. Det framgår att en synnerligen stor andel (246 av 383 eller cirka 65%) av Sveriges alla akut hotade, sårbara, sällsynta eller hänsynskrävande kärlväxter är bundna till "jordbrukslandskapet". Av 36 kärlväxter som försvunnit ur landet har 26 varit sådana jordbruksväxter. En mycket stor andel (54%) av de jordbruksväxter som ännu finns i landet finns också just i Malmöhus län. Av de akut hotade jordbruksväxterna i Sverige finns 39% ännu i Malmöhus län och av de sårbara 57%. Länet, och Skåne som helhet, har därmed en anmärkningsvärd särställning i detta avseende. En del av arterna är åkerogräs och liknande, men majoriteten är bundna till de foderproducerande markernas grässvålar - betesmark och ängsmark. Merparten av de berörda arternas växtplatser saknar adekvat skydd, även om länsstyrelsen inte för närvarande har fullgott sammanställt underlag för att bedöma exakt hur allvarlig situationen är.

Beträffande mossor, lavar och svampar medger inte underlaget att tillfälliga arter sorteras bort eller att försvunna redovisas.

JORDBRUKSLANDSKAPETS KÄRLVÄXTER, MOSSOR, LAVAR OCH SVAMPAR I MALMÖHUS LÄN OCH I RIKET, FÖRDELADE PÅ OLIKA HOTKATEGORIER

Tabellen inkluderar tillfälliga arter, utom för kärlväxterna. Siffror för riket ges som jämförelse. (Sammanställt ur Hotade växter ... 1990)

HOTKATEGORI	<u>Kärlväxter</u>		<u>Mossor</u>		<u>Lavar</u>		<u>Svampar</u>	
	M län	Riket	M län	Riket	M län	Riket	M län	Riket
Akut hotade	22	56		2	4	9	12	35
Sårbara	38	67	3	7	1	8	15	36
Sällsynta	35	66	13	31	6	15	36	77
Hänsynskrävande	38	57	6	7	9	12	9	19
Summa	133	246	22	47	20	44	72	167

De hänsynskrävande arterna är i allmänhet ganska väl spridda i landet och länets andel av dessa är inte anmärkningsvärd. Framför allt när det gäller de akut hotade och de sårbara arterna är situationen annorlunda. De flesta av dessa förekommer endast i ganska få län. Ändå är Malmöhus län så väl företrätt, med nästan hälften av de akut hotade eller sårbara kärlväxterna och cirka en tredjedel av mossorna, lavarna och svamparna i samma kategorier.

Naturvårdsverkets "Hotade arter" (1990) bekräftar det traditionella, småskaliga jord- och skogsbrukets avgörande betydelse för majoriteten av våra hotade arters fortbestånd. De speciella "gårdsväxternas" problem tas också upp i det sammanhanget.

1.6.4.2 Hotade djur

Av landets 38 hotade ryggradsdjur förekommer minst 19 regelbundet i Skåne: 3 däggdjur, 7 fåglar, 5 groddjur och 4 fiskar. Alla utom fyra är undantagslöst bundna till det hävdade jordbrukslandskapet.

Däggdjuren är två fladdermusarter (Bechsteins fladdermus och dammfladdermus), medan det tredje är gråsäl (som knappast kan anses tillhöra odlingslandskapet). Dammfladdermusen har sin enda kända svenska yngelkoloni i Malmöhus län, medan Bechsteins fladdermus är känd från Kristianstads län.

Bland fåglarna kan urskiljas två grupper med olika biotopkrav: hävdade våtmarker (strandängar, fuktängar och kärr) samt åkerbiotoper med sina speciella landskapselement som mörkelgravar, småsjöar, vattendrag, åkerholmar och pilevallar.

Till de hävdade våtmarkernas akut utrotningshotade arter hör svartbent strandpipare. Landets enda förekomst finns på Falsterbohalvön och i Foteviksområdet. 1990 häckade inte mera än 8-9 par (Jönsson 1991). Till de sårbara arterna med likartade biotopkrav hör den sydliga rasen av kärrsnäppa. Omkring 40% av landets totala bestånd förekommer i Skåne (Jönsson 1990). Mer än 90% av den skånska populationen häckar på kustlokaler och ca 70% av fåglarna påträffas på de välhävdade, kortbetade strandängarna vid Foteviken (Risberg 1990). Till de hävdade våtmarkernas fågelfauna hör också arter som gulärta, storspov, rödspov och brushane. Dessa är spridda över hela landet, men deras situation är allvarlig på grund av pågående biotopförändringar - en negativ utveckling som är likartad i stora delar av norra Europa.

Till det sydsvenska och särskilt det skånska åkerbrukslandskapet hör kornsparv, svarttärna och svarthalsad dopping. De har i dag sin huvudutbredning i Skånes slättbygder och är känsliga för förändringar i odlingslandskapets struktur och hävd.

I några av länets vattendrag (Saxån, Kävlingeån, Höjeå och Segeå) förekommer också några av vårt lands hotade fiskarter: groplöja, sandkrypare och grönlång.

Landets alla hotade groddjur har sin utbredningstygdpunkt i Skånes södra delar. Den grönfläckiga paddan är landets sällsyntaste groddjur. Arten finns idag endast på åtta lokaler, varav hälften är belägna i Malmöhus län. Här finns också de enda stabila bestånden. Två är naturliga biotoper i

odlingslandskapet, medan den tredje är artificiell (Limhamns kalkbrott).

Lövgrodan är starkt förknippad med det sydsåkanska odlingslandskapet. Efter att ha haft en tämligen allmän utbredning i de södra slättbygderna och backlandskapet, på Romeleåsen och södra delen av Linderödsåsen, har arten numera sin utbredningstygndpunkt i sydöstra Skåne inom Ystads, Tomelilla och Simrishamns kommuner. Baldringe socken i Ystads kommun är det kanske viktigaste reproduktionsområdet för arten i norra Europa. Det svenska beståndet uppskattas till 5000-8000 vuxna individer. Omkring hälften av dessa finns i Malmöhus län. I Malmöhus län har också de sårbara arterna klockgroda och strandpadda sin huvudförekomst. Klockgrodan dog ut 1960, men är nu återinförd på lämpliga lokaler i det sydsåkanska odlingslandskapet.

Många ryggradslösa djur är knutna till odlingslandskapet där de under lång tid anpassats till sin miljö. Härigenom är de särskilt känsliga för förändringar som igenväxning, biotopfragmentering mm. Många fjärilar har minskat kraftigt i antal eller försvunnit p g a att de värdväxter som de är beroende av missgynnats. De flesta dagfjärilar är blombesökare och den naturliga ängsmarken med stor rikedom på örter och andra växter är därför basen för ett rikt insektsliv. Mer än hälften (41 st) av landets hotade fjärilar (73 st) är knutna till jordbrukslandskapet. Av dessa är några förekommande huvudsakligen i Skåne, bl a alkonblåvinge, stor skimmerfjäril, fransk blomvisslare och glansspinnare.

En spektakulär insekt är ekoxen, som är helt beroende av förekomsten av ek som vuxit upp i tidigare ängs- eller hagmarker eller glesa skogar. Arten finns endast på ett fåtal lokaler i Malmöhus län och har minskat starkt i hela landet.

PROGRAMDEL

2 VARDAGSLANDSKAPET

2.1 Naturvärden, kulturmiljövärden och hotbilden

Landskapets huvuddel, **vardagslandskapet** (jfr 1.4 ovan), inrymmer ett odlingslandskap med betydande värden som vi alla måste försöka slå vakt om, även om de inte ger anledning att inrätta naturreservat eller utbetala landskapsvårdsmedel.

Att uttömmande beskriva vilka värden det kan röra sig om skulle föra för långt, men pilevallar, alléer, märgelgravar, igenväxande torvhål eller andra våtmarker, skogsdungar kring gårdarna, åkerrenar eller bara obrukade zoner längs vattendrag eller markvägar är exempel på blygsamma landskapselement som har betydelse i första hand för fauna och flora, men också för förståelsen av landskapet och dess historia. Och på liknande sätt har bevarade synliga delar av sockengränser, vångagränser, ägogränser, avhysta bytomter, äldre landsvägssträckningar, synliga mindre fornlämningar och enstaka pietetsfullt underhållna byggnader betydelse, inte bara för förståelsen av landskapet och dess historia, utan ofta också för fauna och flora.

Hoten mot dessa element är idag mångfaldiga. Det finns fortfarande på många håll önskemål om att avlägsna odlingshinder eller utnyttja vatten och våtmarker för att bli av med åkersten eller liknande. Pilevallar och alléer åldras och dör utan att ersättas. Många andra landskapselement är också beroende av hävd eller annan omsorg. Nya, bättre vägar tillkommer och när de gamla mister sin funktion tas de ofta bort. Nya vägar leder också till markbyten och därmed förändring av fältens geometri. Då visar sig ofta åter att vissa tidigare accepterade landskapselement ligger i vägen för brukningen. Byggnader underhålls normalt endast om de har en funktion - och om funktionen ändras, så att byggnaden kan behållas, ställer det ofta krav på förändringar i konstruktion och exteriör. Nya prefabricerade maskinhallar, silos, vindkraftverk, ridanläggningar etc är moderna inslag som radikalt kan ändra landskapsbilden vida omkring i det öppna landskapet. Den pågående utvecklingen leder mot biologisk och kulturhistorisk utarmning.

Även aktiviteter med många positiva sidor, såsom kräftodlingsdammar och fiskdammar, kan vara allvarliga hot om värdefulla naturliga vatten eller naturbetesmarker tas i anspråk. Lövskogsplantering på åkermark kan

tillföra landskapet biologisk variation, men i känsliga lägen kan skogsplantering påverka landskapsbilden och t o m biologiska värden negativt. I Skog 2000 (1990) framgår att enbart under perioden 1988-1990 (före omställningen) gavs statligt stöd till plantering på 500 ha åker i Kristianstads län och på 1700 ha i Malmöhus län.

2.2 Mål

De flesta av dessa värden i just vardagslandskapet har idag ett visst "passivt" skydd genom olika hänsynsregler och andra lagrum. Flera av dessa är ganska nya och speglar en framväxande medvetenhet om att utvecklingen mot större fält och ökad monoton (jfr t ex Ihse m fl 1991) på många håll gått för långt. I den mån det krävs aktivt underhåll (vård) måste det däremot åstadkommas med hjälp av det enskilda initiativet och fantasin hos markägaren, väghållaren etc, precis som t ex normalt byggnadsunderhåll sköts även i de detaljer som inte är direkt affärsmässigt lönsamma.

Men värdena i vardagslandskapet bör också beaktas i kommunal och annan planering. Vid kommunal expansion gäller det att utnyttja de landskapselement som finns och försöka inarbeta dem i det nya sammanhanget på ett meningsfullt sätt för att ge området en identitet. Men även utanför de områden som kommunen direkt kan ha intresse av att expandera i, finns ofta angelägna uppgifter för ett kommunalt engagemang - för skydds zoner längs vattendrag, för vegetation i anslutning till cykelleder etc.

På vissa områden finns mera specifika mål angivna i olika sammanhang, som det kan finnas anledning att uppmärksamma:

I länsstyrelsens Miljövårdsprogram för M län (1989) uttalas bl a

"Länsstyrelsen skall verka för alternativt besluta om att spridda och till ytan begränsade naturområden i helåkerslandskapet (märgelgravar, småsjöar, skogsdungar, stengärdesgårdar, stråk av buskar och träd etc) ges ett generellt skydd. Detsamma skall gälla områden avgränsade i anslutning till internationella konventioner ratificerade av svenska regeringen (Convention on Wetlands (våtmarker för fåglar), Bernkonventionen (art- och biotopskydd))." (sid 8)

"Länsstyrelsen skall besluta om förbud mot täkt, utfyllnad och torrläggning av våtmarker samt ändring av pågående markanvändning inom dessa områden. Vidare skall länsstyrelsen verka för att återskapa nya våtmarksområden." (sid 8)

Angående åtgärdsprogram inom energisektorn: "- Länsstyrelsen skall verka för en ökad satsning på biobränslen inom energiproduktionssektorn. Före år 2000 bör biobränsle drivena energiproduktionsanläggningar finnas i drift i länet." (sid 20) och "Länsstyrelsen skall verka

för och stödja forsknings- och utvecklingsinsatser med inriktning på att kunna täcka en större andel av framtida energibehov med biobränslen och andra icke fossila bränslen." (sid 21)

I samma Miljövårdsprogram gavs också uppdraget som resulterade i länsstyrelsens Handlingsprogram för att minska jord- och skogsbrukets miljöpåverkan i Malmöhus län (1990). Där framhålls bl a (sid 12).

om nyplantering: "Länsstyrelsens mål

- skogsplantering skall utföras så att värdefulla natur- och kulturmiljöer samt landskapsestetiska värden inte går förlorade
- jordbruksmark som överföres till skog planteras med i första hand lövträd
- den pågående inventeringen av skyddsvärda ängs- och hagmarker läggs till grund för bedömning av var skog ej bör planteras i händelse av nedläggningsrisk för "konventionellt" jordbruk.

och om ståndortsanpassat skogsbruk: "Ståndortsanpassat skogsbruk i länet innebär att ... skogsdikning i princip ej tillåtes och att behov av skyddsdikning minimeras genom anpassade former för föryngringsavverkning"

Länsstyrelserna i Malmöhus och Kristianstads län har också fastställt ett gemensamt skogligt program, Skog 2000 (1990). Där uttalas bl a

om försurning (sid 26): "På starkt försurade marker med uppenbara symptom på skador måste trädslagets egenskaper (försurande effekt) beaktas. Gran ... bör undvikas i sådana fall."

Och om naturvårdshänsyn (sid 26): "Produktiva våtmarksskogar bibehålls odikade", "Naturtyper, som är betydelsefulla för flora och fauna undantas helt eller delvis från virkesproduktion. T ex våtmarksimpediment, vissa arealer nedlagda hagmarker och fäladsmarker. De senare kräver aktiva skötselåtgärder om igenväxning skall undvikas."

Beträffande plantering av jordbruksmark uttalas (sid 27): "Vid plantering bör hänsyn tas till landskapsbild, kulturhistoria och naturvård. I skogsbygder ger plantering av inägomark negativa effekter på alla tre hänsynsområdena, medan plantering i slättbygden har negativa effekter ur kulturhistorisk synpunkt. Effekten på landskapsbilden kan vara positiv eller negativ beroende på belägenhet. För flora och fauna kan plantering av åkermark vara positiv."

2.3 Medel

Här noteras i korthet de medel som lagstiftningen ställer till förfogande. Lagen gäller givetvis alla och det är viktigt att innehållet är känt. Som framgått av beskrivningen av hotbilden (2.1) och målen (2.2) måste dessutom ett engagemang hos enskilda, hos myndigheter och hos organisationer till, om inte landskapets värden skall fortsätta att förfaras.

Naturreсурslagen (NRL) ger den allmänna ramen för hushållningen med naturresurser och skall tillämpas vid prövning enligt många andra lagar, såsom plan- och bygglagen, naturvårdslagen och vattenlagen.

Plan- och bygglagen (PBL) styr den kommunala planläggningen av mark och vatten. Därvid kan odlingslandskapets utseende påverkas direkt och indirekt. I synnerhet kan väsentliga kulturmiljövärden som är knutna till bebyggelsens utformning försvaras med områdesbestämmelser, men även enskilda vegetationselement kan tas upp, t ex alléer knutna till bebyggelsen.

Naturvårdslagen (NVL) har bl a avsnitt om nationalparker och naturreservat. Sådana områden ingår normalt inte i "vardagslandskapet", så som termen används här, och de diskuteras inte närmare.

Naturvårdsområden (enligt 19 § NVL) bildas som reservaten, men endast då de erforderliga inskränkningarna i markägarens rätt inte är sådana att pågående markanvändning avsevärt försvåras.

De områden som med stöd av 19 § NVL i dess lydelse före 1 jan 1975 avsatts till skydd för landskapsbilden, har ofta förbud mot att utan länsstyrelsens tillstånd t ex uppföra byggnader, schakta, fylla ut, anordna upplag (annat än för jord- och skogsbrukets behov), kalavverka lövskog, plantera skog på betes- och åkermark och utföra barrskogsodling.

20 § NVL föreskriver att samråd skall ske med länsstyrelsen innan ett arbetsföretag utföres som väsentligt kan komma att ändra naturmiljön.

Med stöd av 21 § NVL kan s k biotopskydd komma att införas för t ex småvatten eller åkerholmar.

Markavvattning får enligt 18c § NVL inte vidtas utan länsstyrelsens tillstånd. Strikt markavvattningsförbud kan också komma att aktualiseras genom regeringsbeslut för vissa områden (18d § NVL).

Fornminnen är skyddade enligt 2 kap **lagen om kulturminnen** (kulturminneslagen, KML). Den som planerar åtgärder i landskapet är, oavsett om han är ägare, förvaltare, arrendator etc, skyldig att ta reda på om fornlämningar berörs.

Skogsbruket skall visa hänsyn till naturvårdens intressen enligt 21 § **skogsvårdslagen (SVL)**. Odlingslandskapet berörs i kontaktzonen mot skogen, som ofta har stor betydelse för odlingslandskapet.

Riksantikvarieämbetet har givit ut råd om hur man skall förfara med fornlämningar i skogsbruket (Fornlämningar och skogsbruk 1988).

Jordbruket skall enligt 6a § i **Lagen om skötsel av jordbruksmark** (skötsellagen, SkL) visa hänsyn till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen. Tillämpningsreglerna har ändrats under 1991. Om man önskar ta jordbruksmark (åker- eller betesmark) ur produktion skall detta anmälas till länsstyrelsen.

För all flyttning och inplantering av fisk och kräftor krävs enligt **Fiskeriförordningen** (§ 34 och 36) tillstånd. Ansökan sänds till länsstyrelsens fiskeenhet.

I **Vattenlagen** (VL) fastslås allmänt att vatten skall "skyddas och vårdas som en gemensam naturtillgång". Mer konkret reglerar VL alla former av byggande i vatten, men också rensning, utfyllnad och reglering av vatten. Tillförsel och bortledning av vatten, t ex uttag av vatten för bevattning av grödor m m regleras också i VL.

3 SÄRSKILT UTVALDA OMRÅDEN OCH PUNKTOBJEKT

I det följande redovisas bevarandeplanens cirka 90 större områden och 170 punktobjekt kommunvis. Totalt omfattar de cirka 160.000 ha, fördelade på följande vis:

N I	55 300	
N II	27 900	
N III	5 200	
K I	79 900	
K II	23 600	
Överlappande N/K	<u>-32 600</u>	
Totalt	159 300	hektar

Av ängs- och hagmarksinventeringens material ingår i de olika klasserna:

	(ha)	(%)
Klass I-II	4 030	9,9
Klass III	5 250	6,5
Klass IV	4 000	6,0

Områden som berör flera kommuner beskrivs endast på ett ställe; i övrigt finns hänvisningar. Objektens nummer inleds med det officiella kommunnumret och fortsätter för de särskilt utvalda områdena i en nummerserie som löper från 1, för punktobjekten i en nummerserie från 50. Punktobjekten är mindre än 100 ha och oftast renodlade ängs- och hagmarksobjekt i hög klass. De senare beskrivs inte.

Små områden med särskilt höga naturvärden, som har kvaliteter som punktobjekt, men som ingår i ett större utpekat område, noteras ej separat på kartan, även om området har lägre klassning (eller klassning enbart från kulturmiljöns synpunkt). Däremot omnämns sådana områden ofta i textbeskrivningen till området.

För varje objekt anges dels totalarealen, dels vilken klass området i detta sammanhang placeras i när det gäller odlingslandskapets naturvärden (klass NI, NII eller NIII) och/eller kulturmiljövärden (klass KI eller KII). Vidare redovisas vilka arealer som ängs- och hagmarksinventeringen (Ä&H) angivit i de olika klasserna I-IV, där I och II har så höga kvaliteter att de här slagits samman.

För att områdenas värde skall kunna förstås på rätt sätt måste de sättas i relation till den regionala variationen och landskapets helhet. Den naturgeografiska regionindelningen i länet är en väsentlig bakgrund i detta sammanhang (1.6.1 ovan). Varje kommun har också karakteriserats i korthet nedan med betoning av de geografiska aspekterna. Syftet med områdesurvalet framgår av 1.2 ovan.

3.1 BJUV (60)

I Bjuvs odlingslandskap kan man urskilja tre olikartade områden. I nordost ligger Söderåsens till stora delar skogsklädda horst med magra jordar. Landskapet längs med horsten är inom ett stort område påverkat av storgodsdriften vid Vrams Gunnarstorp. Väster om horsten utbreder sig en sedimentslätt i vilken Vegeån och flera mindre bäckar har skurit ner sina dalgångar. I söder utbreder sig ett moränslättområde. Området, som i söder ligger över 75 m ö h, har varierande markanvändning, åkermark blandas med skogsbestånd och betesmarker. Kommunen äger bara obetydliga spår efter det förhistoriska kulturlandskapet och har sannolikt varit ett marginalområde under den epoken. Godsen som etablerades under 1500- och 1600-talet har starkt präglat området. Flertalet återstående naturliga ängs- och hagmarker ligger i åsens sluttning och i Vegeåns dalgång.

60-1 Boserup

320 ha. Klass: KII.

Herrgården har huvudbyggnad från 1740-talet. Landskapet är storskaligt indelat i åker, skog och betesmark. Till godsmiljön hör arbetarbostäder, alléer, mangelgravar och en kvarndamm.

60-2 Gedsholm

200 ha. Klass: KII.

Gedsholms gods ligger nedanför Söderåsen i ett öppet åkerbrukslandskap. Godset har anor från medeltiden i form av en borglämning. Dagens huvudbyggnad är från 1800-talet.

14-1 Vege å och Stenestad, omfattar bl a Vrams Gunnarstorp - Norra Vram och del av Söderåsen, se Svalövs kommun.

3.2 BURLÖV (31)

Landskapsbilden i Burlövs del av sydvästslätten domineras idag till stor del av utvecklingen under de senaste hundra åren. Tätorterna har expanderat och den brukade arealen har minskat genom urbaniseringen. Människor har i flera tusen år varit bosatta här, mycket beroende på de gynnsamma naturgeografiska förutsättningarna för odling och betesdrift som området erbjuder. Landskapet utgörs av en svagt böljande slätt som med undantag av kustens sandiga jordar består av mycket bördig moränlera. Kommunens enda större vattendrag är Sege å. Väsentliga för landskapets karaktär är den odlade slättbygden med den agraranknutna bebyggelsen, vegetationsridåer utmed ägogränser, alléer och trädvegetationen i anslutning till bebyggelsen.

62-2 Alnarp - Burlöv, se Lomma kommun.

30-2 Hjärup, se Staffantorps kommun.

Punktobjekt:

31-50 S Stora Bernstorp. 5 ha. Klass: NI. Ä&H: 5 ha I-II.

3.3 ESLÖV (85)

Eslövs kommun berör genom sin storlek och sitt läge tre olika typer av odlingslandskap från norr till söder. Längst i norr mot länsgränsen höjer sig kuperade, till stor del skogsbevuxna, områden på båda sidor om Rönne å och dess nedskurna dalgång. Kring åns övre lopp utbreder sig stora mossar som under förhistorisk tid var öppna vikar och intensivt utnyttjade boplatser. Från Stehagsområdet och söderut breder ett höglänt slättland med leriga moräner ut sig. Söder därom kommer Kävlingeåns dalgång som i väster omges av sydvästmoränens slättland. Efterkrigstidens utveckling inom jordbruket har tenderat att sudda ut spåren av äldre tiders kulturlandskap men i kommunens södra delar har godsens gett landskapet en storskalig och ännu bestående speciell karaktär som syns än idag. Kommunen genomflytes av flera åar som har haft stor betydelse för äldre tiders näringsfång och bebyggelselokalisering, de största är Rönne å, Saxån och Kävlingeån med tillflödet Bråån.

85-1 Rönne å, Bråån och Kävlingeån 16 110 ha

85-1:1 Rönne å samt Västra Ringsjöns västra strand.

4 350 ha. Klass: NI, KI, KII. Ä&H: 90 ha I-II, 380 ha III, 160 ha IV.

Från Västra Ringsjön till Stockamöllan rinner Rönne å genom ett flackt landskap. De stora våtmarkerna på bägge sidor innehåller rika mesolitiska boplatser. Vidare fram till länsgränsen har ån skurit ner i en djup genombrottsdal där vattenkraften utnyttjats i en rad kvarnar. Närmast ån utbreder sig mader (översvämningsmarker). På flera ställen i dalgångens slutningar finns rester av det gamla odlingslandskapet i form av välbetade eller igenväxande betesmarker och stengärdesgårdar. Vid Norra och Södra Hultseröd finns rester av hagmarker och fälader. Odlingslandskapet österut mot Höör har likartade värden där bygden öppnar sig omkring Maglasäte. I området kring Vittseröd finns ett stort antal stenbrott med medeltida ursprung. Byggnadsmaterial till medeltida kyrkor liksom kvarnstenar har hämtats härifrån.

Höørs kommun redovisar att arbetet med fördjupad översiktplan kan leda till markanspråk (bostadsbebyggelse och ev. verksamheter) inom området omedelbart väster om Höørs tätort.

85-1:2 Bosjökloster

600 ha. Klass: KI, KII. Ä&H: 35 ha IV.

Bosjöklosters gods har sitt ursprung i ett nunnekloster från 1100-talet. Slottsbyggnaden fick sitt nuvarande utseende vid en stor restaurering på 1870-talet. Väster om slottet ligger en av länets äldsta väderkvarnar, en stubbamölla uppförd 1790.

85-1:3 Östra Ringsjöns västra strand och Pinedalen

490 ha. Klass: NIII, KII. Ä&H: 40 ha III, 60 ha IV.

Pinedalen har ålderdomlig prägel med betes- och åkermarker på ömse sidor om den gamla landsvägssträckningen på dalbotten och lövskogsklädda dalsidor som ibland bryts av nu i huvudsak gödslade naturbetesmarker. Omgivande marker utgörs av helåkersbygd.

85-1:4 Bråån

4 000 ha. Klass: NII, KI, KII. Ä&H: 40 ha I-II, 30 ha III, 50 ha IV.

På dalbotten längs med ån finns översvämningssmarker och beteshagar. Särskilt värde har bl a Östra Strö fålad. Slutningarna mot dalgången varierar i lutning och exponering och är vid Rövarekulan bokskogsklädda. En gammal landsväg passerar där över ån på en stenvalvasbro från 1870-talet i tre spann.

I området runt Örtofta finns flera gravhögar från bronsåldern belägna på höjderna i det öppna odlingslandskapet utmed Bråån och norr därom.

Landskapet runt Örtofta sätesgård, Ellinge slott och Skarhults slott visar på typiska godsmiljöer med storskaligt jordbruk och alléesystem. I godsmiljön finns arbetarbostäder, förvaltarbostäder, skolor, smedjor, mejerier mm som ger en bild av hur godsen fungerade. Östra Strö fålad nära Skarhults kronopark är ett särskilt värdefullt beteslandskap. Norr om Örtofta kyrka ligger en monumental försvarsskans från svensk-danska kriget (1676-79). Gamla landsvägen passerar ån på en stenvalvasbro från 1770-talet.

Västra Sallerup och Högseröd är exempel på väl sammanhållna kyrkbyar. Landskapet runt Högseröd visar på småskaligt ägomönster med stengärdesgårdar och trädrader i gränserna och bibehållen äldre gårdsbebyggelse.

85-1:5 Kävlingeån från Flyinge till Kävlinge

4 710 ha. Klass: NI, NII, KI. Ä&H: 60 ha I-II, 100 ha III, 50 ha IV.

Kävlingeån rinner genom ett flackt och öppet storskaligt jordbrukslandskap. Det präglas av 1800-talets skifte och utflyttade gårdar. Ån har rätats i betydande omfattning ned till Örtofta.

I området finns stenkammargravar, långdösar och en gånggrift från stenåldern. På höjderna vid ån ligger ofta bronsåldershögar. Längs ån ligger betesmarker, på flera håll med betydande naturvärden. Sådana finns också vid Stångby mosse och på Hoby backar med lång kontinuitet.

Stångby, Västra Hoby, Igelösa och Gårdstånga är gamla kyrkbyar där bykärnan finns kvar med prästgård och skola. I Stångby och Västra Hoby kan man också tydligt se den gamla bygatan med gatehus och många gårdar i ursprungligt läge. Många av bykyrkorna är från medeltid men är sedan renoverade och ombyggda under 1800-talet.

Svenstorps slott och Viderups slott är gamla godsmiljöer. Flyinge kungsgård, vars nuvarande byggnader är från 1700- och 1800-talet, har en tradition i hästuppfödning ända sedan medeltiden.

Lunds kommun redovisar i sitt översiktsplanearbete markanspråk som berör området vid Håstad.

85-1:6 Kävlingeån vid Hammarlunda och Hjularöd

1 980 ha. Klass: NII, KII. Ä&H: 20 ha I-II, 20 ha III, 30 ha IV.

Kävlingeån är på sträckan från Vombsjön kraftigt kanaliserad i den övre delen, medan partiet vid Revinge har mer spår av meanderslingor. De aktuella och potentiella värdena för fågellivet är betydande. Ån avgränsar i stort Vombslättnens sand från moränen i norr.

Norr om ån höjer sig snabbt ett helåkerslandskap med de medeltida kyrkbyarna Hammarlunda och Harlösa samt ensamgårdar utflyttade efter skiftesreformen på 1800-talet. Trädrader och stengärdesgårdar markerar ägo gränser.

Hjularöds slott ligger i ett godslandskap med omväxlande skog och öppen mark, arrendegårdar och alléer. Slottet nyuppfördes 1897. I närheten finns stensättningar och gravfält från järnåldern.

85-2 Östra Karaby

230 ha. Klass: KII. Ä&H: 10 ha III.

Byn Östra Karaby med sin medeltida kyrka dominerar med sitt läge på en markerad höjd det omgivande slättlandskapet.

85-3 Västra Strö - Trollenäs

1 075 ha. Klass: NIII, KI. Ä&H: 10 ha III, 40 ha IV.

Området är präglad av Trollenäs gods med vidsträckta åkrar och alléer. Längs Saxån finns betesmarker. Ån är meandrande i vissa delar.

Trollenäs är ett 1500-talsslott som genomgick en kraftig ombyggnad på 1890-talet. I anslutning till slottet finns en parkanläggning och allékantade uppfartsvägar med äldre stenvälsbroar och till godsförvaltningen hörande byggnader.

Vid Västra Strö välbevarade gamla kyrkby står de vida synliga sju Thulestenarna varav två bär runskrift från vikingatiden.

85-4 Hemmingsberga.

895 ha. Klass: NI. Ä&H: 20 ha I-II, 20 ha III, 45 ha IV.

Området innehåller ett odlingslandskap med små gårdar och sena bebyggelseagglomerationer av brokig art. Det är ett övergångslandskap mellan slätt och skog med många mägergravar och med gården med busk- och trädrader som ger en småskalig karaktär. Artrika fäladsrester, hagmarker och en slättermark som hävdas med ekonomiskt stöd av Eslövs kommun finns i området. Lokaler för läkebetonika (*Betonica officinalis*).

85-5 Löberöd

370 ha. Klass: NIII, KII. Ä&H: 90 ha III

Löberöds slott är från 1600-talet men byggdes om kraftigt under 1700-talet. Omgivningarna är renodlat jordbrukslandskap med inslag av ädellövskog. Till slottet hör också en park med ekotempel, statyer och orangeri samt en liten kyrka.

14-6 Trolleholm, se Svalövs kommun.

Punktobjekt:

85-50 Abullahagen. 50 ha. Klass: NI, KI. Ä&H: 30 ha I-II.

Abullahagen är ett exempel på den landskapstyp som dominerade förr i centrala Skåne. Denna fälad har betats under mycket lång tid. I området finns rester av ett järnåldersgravfält.

85-51 S Stehag. 10 ha. Klass: NII. Ä&H: 10 ha III.

85-52 Ämнарöd. 8 ha. Klass: NI. Ä&H: 8 ha I-II.

85-53 NO Stora Kastberga. 9 ha. Klass: NI. Ä&H: 6 ha I-II, 3 ha III.

3.4 HELSINGBORG (83)

Större delen av kommunen består av ett jämnt slättland och endast i söder är terrängen mera omväxlande genom kuperade partier och Rååns dalgång. De kustanknutna delarna har varit utnyttjade av människor i över 6000 år och är rika på fornlämningar. Odlingsinriktningen har enligt källor från äldre historisk tid varit boskapsskötsel och stora delar av området har tidigare täckts av fäladsmarker. De odlades upp under 1800-talet och är idag nästan totalt försvunna; istället har vi en helåkersbygd på dessa marker. Liksom i flertalet andra kommuner inom länet har efterkrigstidens jordbruksrationalisering kraftigt förändrat odlingslandskapets karaktär. Spår av den äldre agrara bygden inom området är de delvis bevarade bykärnorna i t ex Raus, Ottarp, Kvistofta och Allerum. Godsen, t ex Kulla Gunnarstorp och Rosendal, har påverkat landskapet på sina domäner genom byggnadsstilen, alléerna och den storskaliga driften.

83-1 Allerum - Christinelund

1040 ha. Klass: NI, KI. Ä&H: 20 ha I-II, 10 ha IV.

Godslandskap runt Christinelund och Kulla Gunnarstorp.

Vid Kulla Gunnarstorp finns ett större höggravfält från bronsåldern. Allerums by, under lång tid en viktig vägknut, har en kyrka med delar från romansk tid. Runt kyrkan ligger prästgård, klockarboställe och gårdar från 1800-talets första hälft.

Vid kusten i norr finns rester av mycket gamla kustbeten på utmark. I Christinelunds ädellövskogsreservat finns öppna partier som legat i inägorna, och som åter hävdas med slätter.

83-2 Småryd - Duvestubbe

330 ha. Klass: NIII. Ä&H: 2 ha I-II.

En del av den av rationellt jordbruk präglade Helsingborgsslätten som ännu innehåller relikter av gamla slättermarker. Dessa har nu i allmänhet lundartad karaktär och värdefull flora, men på något håll upprätthålls ännu slätter, som ger särskilt höga värden.

83-3 Rosendal

730 ha. Klass: KI. Ä&H: 25 ha III, 10 ha IV.

Rosendals slott är byggt på 1600-talet och ligger i ett godslandskap med vidsträckta åkrar och ädellövskogsdungar. Vägen mellan slottet och den högt belägna och vida synliga kyrkan i Kropp anlades sannolikt på medeltiden och har kvar sitt gamla utseende med stora träd och stenmurar.

83-4 Sundsgården och Örby ängar

120 ha. Klass: NII. Ä&H: 20 ha I-II, 10 ha III.

Trots närheten till Helsingborg finns här en rest av de gamla kustbetena utanför helåkerslandskapet. Strandvallar och mellanliggande våtmarker ger Örby ängar en varierande flora och fauna med flera sällsynta arter trots dålig hävd. Områdets närhet till Helsingborg gör att det är ett viktigt strövområde och här finns också badplats. Bronsåldershögen Bomhög ligger i övergången mot åkrarna.

82-1 Råån - Glumslöv, se Landskrona kommun.

Punktobjekt:

83-50 Røgle. 50 ha. Klass: KII.

Røgle herrgård omnämns redan på medeltiden som sätesgård och är karakteristisk med huvudbyggnad, ekonomibygnader och trädgård på vattenomslutna holmar. Äldre arbetarbostäder och byggnader som ingått i ett gammalt tegelbruk finns kvar.

83-51 Utvälinge. 13 ha. Klass: NII. Ä&H: 13 ha III.

83-52 O Hjälmsult, Svartefloens annex. 1 ha. Klass: NI. Ä&H: 0.5 ha I-II.

3.5 HÖGANÄS (84)

Urbergshorsten Kullaberg i norr ger relief åt odlingslandskapet norr om Höganäs. I söder utbreder sig en relativt flack moränlerslätt som från trakten av Brunnby höjer sig mot nordost för att avslutas med Kullabergs branta sluttning. Fornlämningsbeståndet inom Kullabergsområdet är unikt med ovan mark synliga fornlämningar som indikerar kontinuerlig bosättning under större delen av förhistorisk tid. Huvudnäringen var boskapsskötsel fram till skiftena på 1800-talet och landskapet präglades av de vidsträckta fäladsmarker som kallades Kulla fälad. Uppodlingen under senare delen av 1800-talet var så kraftig att man idag bara finner fragment av fäladsmark, fr a söder om Mölle och inom Jonstorps- och Farhultsområdet. Området ger en unik bild av 1800-talets odlingslandskap med spridd gårdsbebyggelse och ett fåtal byar. Området kan betraktas som ett kulturhistoriskt reliktområde. De södra delarna av kommunen utgörs idag av helåkersbygd med ett stråk av biologiskt värdefulla våtmarker längs den lågt liggande Görslövsån. I området finns ett stort antal lämningar från kust- och våtmarksanknutna stenåldersboplatser. Krapperups gods har som fideikommiss (numera stiftelse) lyckats behålla sin prägel av stordomän.

Kommunen har anmält att ytterligare ängs- och hagmarksobjekt torde tillkomma. Detta kan resultera i att ytterligare punktojekt kan prioriteras.

84-1 Brunnby

2 510 ha. Klass: NI, KI. Ä&H: 80 ha I-II, 110 ha III, 10 ha IV.

I Kullabygden vittnar fornlämningsbeståndet om kontinuerlig mänsklig aktivitet från stenåldern. Från Kullabergshorsten böljar odlingslandskapet ner mot Öresund. Vid bl a Möllehässle finns äldre odlingsspår. Fram till 1800-talet präglades landskapet av fäladsmarker. Rester finns längs kusterna.

Det omväxlande landskapet med stora biologiska och kulturhistoriska värden är attraktivt och har stor betydelse för friluftsliv och turism.

Krapperups gods har anor från medeltiden. Nuvarande huvudbyggnad är från 1500-talet. Runt godset ligger ett storskaligt jordbrukslandskap och än idag är miljön väl sammanhållen med mejeri, kvarn, ekonomibyggnader, arbetarbostäder och alléer. Odlingsarealen på Krapperup var som störst under 1800-talet. Idag omfattar åkerarealen ca 1300 ha och där till 400 ha skog.

Utanför området finns inom Kullabergs naturreservat partier med värdefulla men ohävdade fäladsrester.

84-2 Gösarp

150 ha. Klass: KII.

Gösarp har en intressant bymiljö där bebyggelsen inte påverkades i någon högre grad av skiftet. Omgivningarna utgörs av helåkersbygd.

84-3 Görslövsån

780 ha. Klass: NI, NII, KI. Ä&H: 75 ha I-II, 115 ha III, 10 ha IV.

Görslövsån flyter genom en uppodlad lågslätt men närmast ån finns fuktängsvegetation. Området har stor betydelse för våtmarksfåglar, främst under flyttningarna. Längs kusten finns delvis hävdade strandängar med även stora botaniska värden.

Vid kusten finns betydelsefulla rester av stenålderns kustbundna kulturer. Farhults kyrka från 1200-talet har anslutande prästgård med ekonomibyggnader och tiondelada. I Norra Häljaröd kan man avläsa den sociala skiktningen i det gamla bondesamhället med stora gårdar i byns centrala delar och små torp i utkanten.

84-4 Gunnestorp

120 ha. Klass: KII.

Helåkersbygd på Kullaslätten.

Här ligger en holländarkvarn med mjölnarbostad från 1860-talet då Kulla fälad till största delen blivit uppodlad och man behövde kvarnar med stor kapacitet. Kvarnen drivs idag av hembygdsföreningen.

Punktobjekt:

84-50 Kullagården. 32 ha. Klass: NII. Ä&H: 32 ha III.

84-51 Kullens havsbad. 25 ha. Klass: NII. Ä&H: 25 ha III.

84-52 N Höganäs. 18 ha. Klass: NII. Ä&H: 18 ha III. Kommunen redovisar i sitt översiktsplanearbete markanspråk som berör objektet, som uppmärksammas sent.

84-53 Viken. 44 ha. Klass: NII. Ä&H: 44 ha III.

3.6 HÖRBY (66)

Odlingslandskapet i Hörby kommun karakteriseras av kontrasten och övergången mellan ås och slätt. Linderödsåsens skogsbygd på mager urbergsmorän hyser ett småskaligt odlingslandskap, där en betydande andel värdefulla ängs- och hagmarksobjekt ännu ingår. Kulturmiljövårdens intressen är här på grund av bristande inventeringsunderlag ännu ganska otillräckligt kända, men de markhistoriska värdena förefaller på många håll vara stora. Slätten i sydväst nedanför Osbyholm anknyter till det storskaliga öppna slättlandskapet på den goda jorden. I övergången mellan ås och slätt finner man bl a Fulltoftaområdet, ett godslandskap i gammal centralbygd vid Ringsjön. Även här är landskapet ganska storskaligt med vida utblickar och med artrika ädellövskogar och betesmarker omväxlande med åker.

66-1 Fulltofta - Osbyholm

2 390 ha. Klass: NI, KI. Ä&H: 160 ha I-II, 220 ha III, 100 ha IV.

Det omväxlande landskapet öster om Ringsjön domineras av åker, betesmarker och skogsdungar i väster, medan det i öster upp mot Linderödsåsen domineras av blandskog med insprängda öppna marker. Odlingslandskapet präglas av den uppodling som bedrevs under första 1800-talet. Talrika vållagda stengården längs äldre vägsträckningar och i gamla ägo- och odlingsgränser vittnar om detta. Spår efter flera olika förhistoriska epoker finns bevarade. Ringsjöstranden har varit bebodd sedan stenåldern, ungefär som kusterna. Järnåldersgravfälten vid Nunnäs och Hästäng är ett par av länets fåtaliga bevarade gravfält i sitt slag.

Fulltofta kyrka, från 1100-talet, och herrgården intill utgör en väl samlad bebyggelsemiljö. Från kyrkan leder en gammal kyrkväg med välbevarad sträckning österut mot Äspinge via S:t Magnhilds källa genom ett välbevarat odlingslandskap vid Slagtofta. I söder ligger Osbyholms slott som med park, arbetarebostäder och kvarnanläggning bildar en värdefull bebyggelsemiljö.

Botaniskt värdefulla ängs-, hag- eller fäladsmarker finns främst kring Fulltofta, men man finner också en av länets mest intressanta stubbskottängar nordväst om Lyby.

Hörby fälad är en typisk stenbunden fäladsmark, på vissa ställen bevuxen med träd och buskar. Där finns domarringar och stensättningar från järnålder.

Kommunen redovisar i sitt översiktsplanearbete markanspråk som berör området närmast Hörby tätort.

66-2 Södra Rörum

820 ha. Klass: NII. Ä&H: 20 ha I-II, 40 ha III, 60 ha IV.

Linderödsåsen utnyttjades förr som utmarksbete med skog, mossar och kärr med inslag av trädbevuxna hagar och öppna ängsmarker i bebyggelsens inägor. Variationen i mark- och vattenförhållanden och topografi gjorde området rikt på olika vegetationstyper. Genom ändrad markanvändning, nya brukningsformer och naturlig igenväxning håller det gamla landskapet på att försvinna. Lokala och representativa rester finns dock ännu kvar.

Området runt Södra Rörum är ett småskaligt odlingslandskap med ett betydande inslag av betade hagmarker. Hävden är ovanligt god. Vid Kvesarums herrgård har landskapet dock präglats av

godsets mer storskaliga åkerbruk.

66-3 Fundersed - Hagstad

440 ha. Klass: NI. Ä&H: 20 ha I-II, 70 ha III, 60 ha IV.

Beträffande Linderödsåsen i allmänhet, se Södra Rörum ovan.

I byarna Hagstad och Fundersed finns hagmarker, fäladsmarker och tidigare slättermarker. Hävden är ovanligt god, men sviktat nu på flera håll. Bebyggelsen är delvis välbevarad och genuin, och spår av äldre tiders torp och backstugor finns.

66-4 Gunnarp

170 ha. Klass: NI. Ä&H: 10 ha I-II, 30 ha III.

Beträffande Linderödsåsen i allmänhet, se Södra Rörum ovan.

Vid Gunnarp finns marker med lång kontinuitet i hävden. Det är fäladsmarker, hagmarker med björk och bok, betad ek-, bok- och fuktlövskog samt insprängda små åkerlyckor i skogen som en gång intagits i utmarken. Det finns också åtskilliga torp och annan välbevarad bebyggelse och spår av ålderdomlig hävd och stängselteknik. Maglesten markerar gränsen mot granskogen i Kristianstads län.

66-5 Västerstad

340 ha. Klass: KII. Ä&H: 30 ha III, 10 ha IV.

Västerstad och området runt omkring åskådliggör många av de landskaps- och bystrukturella förändringar som är typiska för 1800-talet

Landskapet är öppet och uppodlat och gårdarna ligger skiftade. Kyrkan är från 1870-talet, men ruinerna av den gamla 1100-tals kyrkan finns fortfarande kvar. Prästgården och Västerstads sätesgård ligger på ömse sidor om den gamla kyrkplatsen.

66-6 Östra Sallerup

450 ha. Klass: NI, KI. Ä&H: 70 ha I-II, 30 ha III, 20 ha IV.

Till Östra Sallerups välbevarade bykärna hör ett småbrutet odlingslandskap med stort inslag av betesmarker med lång kontinuitet.

Kyrkan ligger högt liksom den medeltida "Klackabacken" (Klacks backe), en gravhög från bronsåldern. Den på 1600-talet anlagda prästgårdsparken med Karl XI:s stenar är synnerligen märklig; nu betad.

66-7 Härröd - Ormatorp

950 ha. Klass: NI. Ä&H: 140 ha I-II, 230 ha III, 80 ha IV.

Beträffande Linderödsåsen i allmänhet, se Södra Rörum ovan.

Området, som främst berör Köinge, Härröd, Frännarp, Ormatorp och Bessinge ligger sydväst om Viss mosse. Hela området karakteriseras av utskiftade gårdar (vissa välbevarade) och en uppsplittrad fördelning av odlingsmarken som styrts av topografi och jordarter. En mycket stor del av ytan upptas av betade hagar eller skogsbeten och andelen högklassiga ängs- och hagmarker är stor.

66-8 Viggaram

430 ha. Klass: NI. Ä&H: 50 ha I-II, 50 ha III, 20 ha IV.

Beträffande Linderödsåsen i allmänhet, se Södra Rörum ovan.

Viggarum ligger intill Fjällmossen, som är en av landets två bäst bevarade högmossar av sydlig typ. Odlingslandskapet här uppe vid vattendelaren mellan Västerhavet och Östersjön ligger som en öppning i skogen och har utöver de normala biologiska kvaliteter som är knutna till fodermarkerna ett särskilt värde genom närheten till Fjällmossens.

I området förekommer fossila ryggade åkrar.

66-9 Gummarp - Tattarp

720 ha. Klass: NI. Ä&H: 250 ha I-II, 90 ha III, 5 ha IV.

Beträffande Linderödsåsen i allmänhet, se Södra Rörum ovan.

Här har det gamla odlingslandskapet och dess bruksformer bevarats i ovanligt hög grad, såväl när det gäller äldre odlingsspår och andra strukturer som flora och fauna. Hävden är ovanligt god.

66-10 Oderup - Sniberup

300 ha. Klass: NI, KII. Ä&H: 130 ha I-II, 5 ha III, 15 ha IV.

Beträffande Linderödsåsen i allmänhet, se Södra Rörum ovan.

Runt Sniberup finns fäladsmarker som utgör ett representativt exempel på de fäladsmarker som förr täckte stora delar av Linderödsåsen. Här finns också en bevarad fågata, odlingsrösen och andra äldre odlingsspår samt fornlämningar i form av stensättningar.

66-11 Verkeån - Långaröd

620 ha. Klass: NII. Ä&H: 30 ha I-II, 80 ha III, 30 ha IV.

Beträffande Linderödsåsen i allmänhet, se Södra Rörum ovan.

Verkeån (Farhultsbäcken i M-län) och dess omgivning har mycket stor betydelse för flora och fauna. Stora delar av närområdet utgörs av ett odlingslandskap med ålderdomlig prägel och betydande biologiska värden.

65-1 NV Vallarum, se Sjöbo kommun.

Punktobjekt:

66-50 Äspinge. 50 ha. Klass: KII.

Området utgörs av en höjdplatå ca 500 m väster om Äspinge by på vilken ett gravfält från järnåldern är beläget. Här finns också både kvadratiska och runda stensättningar samt en domarring.

66-51 O Gunnarp. 3 ha. Klass: NI. Ä&H: 3 ha I-II.

66-52 Kyllingahus - Mjålaströ. 45 ha. Klass: NI. Ä&H: 7 ha I-II, 13 ha III.

66-53 V Ekeröd. 15 ha. Klass: NI. Ä&H: 10 ha I-II, 5 ha IV.

66-54 Kylestorp. 43 ha. Klass: NI. Ä&H: 6 ha I-II, 37 ha III.

- 66-55 Skogahuset - Boddahus. 7 ha. Klass: NI. Ä&H: 5 ha I-II, 2 ha III.
- 66-56 Kylegården, V Satsrup. 18 ha. Klass: NI. Ä&H: 2 ha I-II, 15 ha III, 1 ha IV.
- 66-57 Satsrup. 10 ha. Klass: NII. Ä&H: 10 ha III.
- 66-58 S Östensköp. 16 ha. Klass: NII. Ä&H: 16 ha III.
- 66-59 O Svensköp. 6 ha. Klass: NI. Ä&H: 6 ha I-II.
- 66-60 NV Stavröd. 2 ha. Klass: NI. Ä&H: 2 ha I-II.
- 66-61 Stavröd. 29 ha. Klass: NI. Ä&H: 23 ha I-II, 6 ha III.
- 66-62 NO Äspinge. 15 ha. Klass: NII. Ä&H: 14 ha III, 0.5 ha IV.
- 66-63 Råset. 29 ha. Klass: NI. Ä&H: 15 ha I-II, 8 ha III, 6 ha IV.
- 66-64 V Svensköp. 23 ha. Klass: NI. Ä&H: 13 ha I-II, 3 ha III, 7 ha IV.
- 66-65 S Vrånge mosse. 13 ha. Klass: NII. Ä&H: 13 ha III.
- 66-66 SO Vrånge mosse. 13 ha. Klass: NII. Ä&H: 13 ha III.
- 66-67 Rosentorp, O Äspinge. 11 ha. Klass: NI. Ä&H: 2 ha I-II, 9 ha III.
- 66-68 V Timan. 26 ha. Klass: NII. Ä&H: 26 ha III.
- 66-69 O Timan. 20 ha. Klass: NI. Ä&H: 8 ha I-II, 12 ha III.
- 66-70 S Älmhult. 4 ha. Klass: NI. Ä&H: 4 ha I-II.
- 66-71 SO Älmhult. 8 ha. Klass: NI. Ä&H: 8 ha I-II.
- 66-72 S Ekeboda. 16 ha. Klass: NII. Ä&H: 12 ha III, 4 ha IV.
- 66-73 SV Ekeboda, Karnas backe. 12 ha. Klass: NII. Ä&H: 12 ha III.
- 66-74 N Köinge. 15 ha. Klass: NII. Ä&H: 10 ha III.
- 66-75 S Äspinge. 94 ha. Klass: NI. Ä&H: 45 ha I-II, 49 ha III.
- 66-76 Sextorp. 100 ha. Klass: NII, KII. Ä&H: 38 ha III, 3 ha IV.
- 66-77 N Lyby mosse. 19 ha. Klass: NII. Ä&H: 16 ha III, 3 ha IV.
- 66-78 Ängakilsmossen, S Hörby. 24 ha. Klass: NII. Ä&H: 24 ha III.
- 66-79 S Hörby, Råby hällor. 82 ha. Klass: NIII, KII. Ä&H: 42 ha IV.
- 66-80 NV Harphult. 29 ha. Klass: NII. Ä&H: 23 ha III, 6 ha IV.

- 66-81 SO Harphult. 30 ha. Klass: NII. Ä&H: 30 ha III.
- 66-82 S Bönhult. 6 ha. Klass: NI. Ä&H: 6 ha I-II.
- 66-83 N Pärup. 26 ha. Klass: NII. Ä&H: 26 ha III.
- 66-84 Kölleröd. 35 ha. Klass: NI. Ä&H: 8 ha I-II, 26 ha III, 1 ha IV.
- 66-85 O Tormastorp. 13 ha. Klass: NI. Ä&H: 13 ha I-II.
- 66-86 V Lilla Långaröd. 54 ha. Klass: NI. Ä&H: 41 ha I-II, 13 ha III.
- 66-87 NV Påarp. 6 ha. Klass: NI. Ä&H: 6 ha I-II.
- 66-88 SV Påarp. 8 ha. Klass: NI. Ä&H: 8 ha I-II.
- 66-89 Stänkelösa boställe. 45 ha. Klass: NI, KII. Ä&H: 30 ha I-II.
- 66-90 Jönstorp. 5 ha. Klass: NI. Ä&H: 1 ha I-II, 4 ha IV.
- 66-91 Trulshärad. 8 ha. Klass: NI. Ä&H: 3 ha I-II, 5 ha IV.
- 66-92 V Östraby. 20 ha. Klass: NII. Ä&H: 18 ha III, 2 ha IV.
- 66-93 Södergård, SO Östraby. 30 ha. Klass: NI. Ä&H: 11 ha I-II, 10 ha III.
- 66-94 SV Bregnahult. 10 ha. Klass: NII. Ä&H: 10 ha III.

3.7 HÖÖR (67)

Nästan hela kommunen har, utifrån ett skånskt perspektiv, karaktär av relativt marginell odlingsbygd. Söder om Ringsjön är terrängens utseende varierat, delvis flackt delvis kuperat. Jorden är av typ skiffer-urbergsmorän som värderas till klasserna 6-7 i den tiogradiga skalan för åkerjord. Norr om Ringsjön höjer sig en landrygg, vars terrängformer och jordar närmast ansluter sig till sydsvenska höglandets. I äldre tid var boskapsskötsel och olika binäringar de främsta näringsfången. I denna del av risbygden, och i den angränsande Hörby kommun, finns idag länets mest omfattande rest av äldre tiders ängs- och hagmarker. En del av kommunens byar har trots utflyttningarna vid skiftena lyckats behålla en prägel av förtätad bondby; bra exempel är Hallaröd och N Rörum.

67-1 Skuddarp - Holma

360 ha. Klass: NII. Ä&H: 10 ha I-II, 40 ha III, 10 ha IV.

Landskapet kring Skuddarp och Holma kännetecknas av ett småskaligt odlingslandskap med inslag av åkerholmar, små åsbildningar och våtmarker, partier med välhävdade hagmarker och fäladsmarker samt igenväxande men ännu betade hagar. Inom området finns även en så ovanlig företeelse som en betad mosse. Landskapsbilden är tilltalande.

67-2 Hjällaröd

180 ha. Klass: NI. Ä&H: 50 ha I-II, 10 ha III, 10 ha IV.

Hjällaröd utgör ett representativt exempel på småskalig odlingsbygd på Linderödsåsens nordvästra del. Den öppna åkermarken ligger i anslutning till gårdarna vilka till övervägande del har kvar en ålderdomlig karaktär. Till byn hör också såväl hävdade som igenväxande hagmarker samt lövdungar och ren skogsmark. Den sydligaste gården i byn utgör ett ursprungligt exempel på forna tiders brukningssätt med betesdrift såväl i välhävdade hagmarker som på utmark. I området finns spår av åkerlyckor, slätterängar och betespåverkade utmarksträd. Genom byn löper en gammal härväg.

67-3 Norra Rörum

180 ha. Klass: NIII, KII. Ä&H: 5 ha I-II, 10 ha III.

Linderödsåsen utnyttjades förr som utmarksbete med skog, mossar och kärr med inslag av trädbevuxna hagar och öppna ängsmarker i bebyggelsens inägor. Variationen i mark- och vattenförhållanden och topografi gjorde området rikt på olika vegetationstyper. Genom ändrad markanvändning, nya brukningsformer och naturlig igenväxning håller det gamla landskapet på att försvinna. Lokala och representativa rester finns dock ännu kvar.

Byns bebyggelse är till stora delar från 1800-talet och ligger väl samlad längs den slingrande bygatan. Kyrkan är av romanskt ursprung med tillbyggnader från 1700-talet och klockstapel istället för kyrktorn. Runt byn utbreder sig ett småskaligt jordbrukslandskap omgärdat av skog.

67-4 Boarp

220 ha. Klass: NIII, KII. Ä&H: <5 ha I-II.

Beträffande Linderödsåsen i allmänhet, se Norra Rörum ovan.

Landskapet är ålderdomligt med småskaligt ägomönster, stengärdesgårdar i gränserna och delvis bevarade äldre vägsträckningar. I norr ligger en artrik naturbetesmark på en kulle med äldre

odlingsspår.

67-5 Hallaröd

180 ha. Klass: NIII, KI. Ä&H: 30 ha IV.

Beträffande Linderödsåsen i allmänhet, se Norra Rörum ovan.

Hallaröd är karakteristiskt för det äldre kulturlandskapet i de inre delarna av Skåne. Landskapet runt kyrkbyn är omväxlande med åker och betesmark med inslag av små skogspartier. Bebyggelsemiljön norr om kyrkan härstammar från tiden efter skiftet 1841. I området finns också hålvägar, bastugn, den s k Snapphanegraven och S:t Olofs källa.

67-6 Åkarp - Slättaröd

140 ha. Klass: NIII. Ä&H: 60 ha III, 5 ha IV.

Beträffande Linderödsåsen i allmänhet, se Norra Rörum ovan.

85-1 Rönne å, Bråån och Kävlungeån, se Eslövs kommun.

Punktobjekt:

67-50 Tjörnarp. 80 ha. Klass: KII.

Beträffande Linderödsåsen i allmänhet, se Norra Rörum ovan.

Nordväst om Tjörnarps stationssamhälle ligger den övergivna byplatsen med ruiner efter Tjörnarps medeltida kyrka omgiven av ett omväxlande odlingslandskap i kontakt med Tjörnarpssjön. Ägogränserna är markerade med stengården. I området finns en stensättning från yngre järnålder.

67-51 Syrkhult. 17 ha. Klass: NII. Ä&H: 17 ha III.

67-52 Vägasked. 17 ha. Klass: NII. Ä&H: 17 ha III.

67-53 SO Trulstorp. 17 ha. Klass: NII. Ä&H: 17 ha III.

67-54 SO Vägasked. 16 ha. Klass: NI. Ä&H: 2 ha I-II, 5 ha III, 9 ha IV.

67-55 V Toftaröd. 32 ha. Klass: NI. Ä&H: 1 ha I-II, 31 ha III.

67-56 Åbarp. 12 ha. Klass: NII. Ä&H: 12 ha III.

67-57 N Allarp. 6 ha. Klass: NI. Ä&H: 6 ha I-II.

67-58 SV Ågerup. 10 ha. Klass: NII. Ä&H: 10 ha III.

67-59 N Tjörnarp. 10 ha. Klass: NII. Ä&H: 10 ha III.

67-60 O Tjörnarp. 14 ha. Klass: NII. Ä&H: 14 ha III.

67-61 Långstorp. 85 ha. Klass: NI. Ä&H: 4 ha I-II, 15 ha III.

67-62 S Rugerup. 15 ha. Klass: NI. Ä&H: 11 ha I-II, 4 ha III.

67-63 S Våtseröd. 5 ha. Klass: NI. Ä&H: 5 ha I-II.

67-64 SV Korsaröd. 25 ha. Klass: NII. Ä&H: 22 ha III, 3 ha IV.

67-65 S Björkåsen. 19 ha. Klass: NI. Ä&H: 13 ha I-II, 6 ha III.

67-66 Bokeslund. 4 ha. Klass: NI. Ä&H: 2 ha I-II, 2 ha III.

67-67 O Korsaröd. 5 ha. Klass: NI. Ä&H: 1 ha I-II, 1 ha III, 3 ha IV.

3.8 KÄVLINGE (61)

Kävlinge kommun kan ses som tre delar med olika karaktär i fråga om topografi, jordart och bördighet. I sydväst kring Löddeköpinge och Barsebäck och vidare längre norrut längs Lundåkrabukten, är terrängen övervägande flack. Jordarna är sandiga och på vissa ställen finns flygsandsfält. Inåt land vidtar Landskronaslätten med sina böljande bördiga marker. Jordarna är stenfattiga och kalkrika och området har utvecklats till en helåkersbygd. Längst i norr framträder ett mera kuperat landskap med Karaby backar och Dagstorpsåsen. Dagens kommunområde har utnyttjats för mänsklig bosättning under flera tusen år och har ovanligt många välbevarade monumentala fornlämningar. Två större vattendrag berör kommunen. Gränsen i norr utgörs av Saxån och i söder av Kävlingeån/Lödde å.

61-1 Braån - Saxån - Lödde å

7 400 ha

Detta område kännetecknas av omväxlande landformer och markförhållanden som präglat utnyttjandet. Sydvästslättens lera genomkorsas av åar och isavsmältningen efterlämnade både markerade höjder kring Dagstorp och några sandfält över leran innanför Lundåkrabukten.

Kävlinge kommun redovisar i sitt översiktsplanearbete markanspråk som på flera håll berör objektet (se delområdesbeskrivningarna nedan). Länsstyrelsen har i samrådsyttrande kommenterat vissa av anspråken.

61-1:1 Braån - Saxån

3 540 ha. Klass: NII, KI. Ä&H: 40 ha I-II, 80 ha III, 30 ha IV.

Ådalarnas odlingslandskap erbjuder ofta en omväxlande landskapsbild med många välbevarade bebyggelsemiljöer och en hel del betesmarker.

Vid Västra Karaby och Dagstorp avbryts slättlandskapet av ett mera backigt område. Åker dominerar men gamla betesmarker finns t ex vid Karaby backar och vid Kulla häll.

Vid Karaby backar, Huvudstorp och Södervidinge finns högt belägna, stora sammanhängande gravfält med megalitgravar från stenåldern och gravhögar från bronsåldern vilka dominerar landskapet. De stora 1800-talskyrkorna speglar slättområdets dåtida jordbrukstekniska och ekonomiska utveckling. Dagstorps gamlegård är ett välbevarat exempel på en 1800-talsgård.

Särskilt stora naturvärden finns vid Dagstorps mosse, Allarps mosse (=Mossarp eller Södervidinge mosse) och Karaby backar.

Landskrona kommun arbetar f n med att upprätta odlingsfira zoner längs Örstorpsbäcken vid Asmundtorp.

Kävlinge kommun redovisar i sitt översiktsplanearbete markanspråk inom området för ny väg 104 söder Dösjbro och för järnväg.

Landskrona kommun redovisar ett markanspråk som berör objektet vid Asmundtorp (exploatering för ekoby). Markanspråket är ej redovisat i översiktsplanen, men har framförts

senare.

61-1:2 Kuststräckan Häljarp - Bjärred samt Lödde å
3 860 ha. Klass: NI, KI. Ä&H: 280 ha I-II, 180 ha III, 100 ha IV.

Längs kusten finns strandängar med varierande hävd t ex vid Saxåns mynning (stora ornitologiska värden), vid Järvallens fritidsområde och Barsebäcks mosse. Äldre odlingsspår (tångvallar mm) på Järvallen har nyligen beskrivits av Kraft (1991). Utmed kusten norr om Barsebäcks fiskeläge ligger i vackra gräsmarker några av Skånes bäst bevarade försvarsanläggningar från svansk-danska kriget.

I de uppodlade delarna av området runt Barsebäcks slott och Hofterup finns flera fornlämningar. Gånggriften vid Gillhög fungerade redan under förhistorisk tid som land- och sjömärke. Hofterupsdösen är en neolitisk grav- och territoriemarkering i det öppna landskapet. De många gravhögarna är tydliga tecken på att området var en centralbygd under bronsålder.

Barsebäcks slott ligger i ett godslandskap med stora åkrar och alléer. Sätessgården har anor från 1300-talet men huvudbyggnaden är präglad av en ombyggnad under slutet av 1800-talet. Kyrkbyarna Barsebäck och Hofterup med sina medeltida kyrkor etablerades på medeltiden.

Norr om Storegård (söder om Hofterups kyrka) finns ett område med fornåkrar i en betesmark med betydande naturvärde.

Från Kävlinge till mynningen norr om Bjärred benämns vattendraget Lödde å. Vissa betesmarker och strandängar längs ån översvämmas periodvis. Vid åns mynning finns förutom ängs- och hagmarker våtmarker av hög klass.

Området längs Lödde å är en rik fornlämningsbygd med ett stort antal synliga och under mark dolda fornlämningar. Löddeköpinge fungerade under vikingatiden som en internationell handelsplats som nåddes via den då segelbara ån.

Hög och Stävie är ålderdomliga bondbyar med fyrhängade korsvirkesgårdar som ligger omgivna av sina åkermarker.

Landskapet söder om Lödde å består av öppen jordbruksbygd med betesmarker längs ån. Borgeby har ett strategiskt läge vid åns södra sida. Slottet har anor från 1300-talet och byggnaderna från 1650-talet innehåller även äldre delar. Ekonomilängorna från 1700-talet tillhör Sveriges äldsta ännu nyttjade stallar.

Kävlinge kommun redovisar i sitt översiktsplanearbete flera markanspråk som berör objektet (verksamhet och handel vid Löddeköpinge, bostäder vid Barsebäcksby, anläggning av natur- och kulturmarker i Löddeköpinge, utredningsområde för utbyggnad av bostäder och industriby vid Hög, väg Löddeköpinge - Kävlinge).

61-2 Stora Harrie mosse
330 ha. Klass: NII. Ä&H: 10 ha I-II.

Stora Harrie mosse är en rest av ett tidigare vidsträckt rikkärrsområde. Kalkkärr och kalkfuktängar är idag sällsynta i Skåne. Den kvarvarande delen av mossen är till största delen betad och har aldrig blivit helt uppodlad varför området hyser många hänsynskrävande växter. Mossen ligger i ett i övrigt högexploaterat odlingslandskap och måste skyddas från vidare störningar i hydrologin.

Kävlinge kommun redovisar i sitt översiktsplanearbete markanspråk för ny väg 108, som

berör området. Länsstyrelsen har i samrådsyttrande uttalat att utredning av alternativ sträckning behöver göras.

61-3 Hedenkulla

120 ha. Klass: KII. Ä&H: 10 ha III.

På en markerad höjdrygg i den öppna byggden ligger en rad gravhögar. En rymmer en gånggrift från yngre stenåldern medan övriga genom sin form och storlek kan hänföras till bronsålder. Omgivande odlingslandskap är präglad av skiftet på 1800-talet. I söder ansluter Böljenamossen utanför området.

Kävlinge kommun redovisar i sitt översiktsplanearbete markanspråk för ny väg 108 (jämför 61-2 ovan).

62-1 Fjelie, se Lomma kommun.

Punktobjekt:

61-50 Hofterups mosse, norra delen. 53 ha. Klass: NII. Ä&H: 53 ha III.

61-51 Hofterups mosse, södra delen. 18 ha. Klass: NII. Ä&H: 18 ha III.

61-52 N Hofterup. 17 ha. Klass: NII. Ä&H: 17 ha III.

61-53 Hofterups mosse, östra delen. 10 ha. Klass: NII. Ä&H: 10 ha III.

61-54 V Hofterup. 47 ha. Klass: NII. Ä&H: 47 ha III.

61-55 Löddeköpinge. 6 ha. Klass: NI. Ä&H: 6 ha I-II.

61-56 S Södervidinge, Södervidinge fälad. 4 ha. Klass: NI. Ä&H: 3,5 I-II.

3.9 LANDSKRONA (82)

Kommunen tillhör länets tidigast uppodlade bygder och kan idag karakteriseras som helåkersbygd. Variationen i topografi, jordarter och bördighet är emellertid stor. Kustlandet längs Lundåkrabukten är lågt, flackt och sandigt. Inåt land höjer sig landskapet svagt till en böljande slätt. Norr om Saxåns isälvsdal övergår slätten successivt i högre områden med kuperad terräng kring Rönneberga backar och mot nordväst i Glumslövs backar och ett kraftigt kuperat kustland, delvis med brant kust. Jordarna inåt land är lerhaltiga och tillhör den sk sydvästmoränen. Förutom kustens sandområden värderas så gott som hela kommunens mark till klasserna 8-10 på den 10-gradiga skalan för åkermark. Landskronatrakten har långt tillbaka i förhistorisk tid varit bebodd av människor och visar idag upp några av landets mest monumentala gravfält. En lång kontinuitet i markanvändningen uppvisar kustens betesmarker. Till kommunen hör även ön Ven som genom sitt avskilda läge bevarat en ålderdomlig struktur.

82-1 Råån - Glumslöv

9 550 ha. Klass: NI, NII, KI. Ä&H: 10 ha I-II, 150 ha III, 110 ha IV.

Området längs kusten väster om Glumslöv är intressant ur geologisk synpunkt med drumlinen Glumslövs backar och Hilleshögs dalar. Marken är mycket bördig och därför uppodlad. Sluttningarna mot havet och dalsidorna hyser mycket artrika torrängar (även faunistiskt viktiga). Höjdryggarna kröns av gravhögsstråk. Läget i regionen ger ett stort värde för turism och friluftsliv.

Den stora mängden fornlämningar visar på kontinuerlig bebyggelse sedan yngre stenålder. Vid Ålabodarna finns en välbevarad gånggrift och strax öster om motorvägen finns liksom vid Rönneberga backar stora gravfält från bronsåldern, vilka genom sina höjdlägen dominerar landskapsbilden. En del betesmarker, huvudsakligen med betydelse för landskapsbilden förekommer, men också (SO Rönneberga) ett område med stora naturvärden (rikkärr).

Landskapet är tydligt präglad av skiftet med rätvinkligt vägnät och utflyttade gårdar. Säbyholms herrgård från 1700-talet har en av de största holländaremöllorna i länet. Mellan herrgården och möllan ligger välbevarade arbetarbostäder.

Rååns dalgång är väl markerad i det flacka landskapet. Betesmarker och skog omväxlar och stora fauna- och floravärden finns på flera håll, t ex vid Sireköpinge, Gluggstorp, Borgen, Ottarp, Fastmårup etc. Det stora antalet fornlämningar och de medeltida byarna vittnar om lång bebyggelsehistorisk kontinuitet och Rååns betydelse som kommunikationsled under äldre tid. Bälteberga sätesgård har anor från 1300-talet. Nuvarande byggnader är från 1700-talet och omges av en slottsmiljö med många alléer.

Eskilskärr (SV Rosenhäll) hyser ängar med goda naturvärden (idag obetade).

Landskrona kommun redovisar i antagen översiktsplan markanspråk för bostadsbebyggelse vid Asmundtorp och Säbyholm - Erikstorp - Brohusen. Länsstyrelsen har i granskningsyttrandet markerat att endast en begränsad utbyggnad kan komma ifråga vid Asmundtorp efter fördjupad översiktsplan och att bebyggelsen vid Säbyholm - Erikstorp - Brohusen ej är förenlig med

riksintressena.

82-2 Ven

750 ha. Klass: NI, KI. Ä&H: 25 ha I-II, 10 ha III.

Ven har en säregen landform med en öppen böljande platå och kraftiga branter mot havet. Platån domineras av åkerbruk men backafallen betas ännu på flera håll. Bebyggelsen utgörs av ålderdomliga gårdar från tiden för enskiftet samt bebyggelse från tegelbruksperioden från 1800-talets senare del och 1900-talets första hälft. Tycho Brahe-minnena på ön är internationellt uppmärksammade. På västra sidan kan man på större block i moränen se hållristningar och skålgropar vilka tillsammans med bronsåldershögar och andra fornlämningar visar att landskapet varit utnyttjat sedan stenåldern.

61-1 Braån - Saxån - Lödde å, se Kävlinge kommun.

Punktobjekt:

82-50 Häljarp. 11 ha. Klass: NII. Ä&H: 11 ha III.

3.10 LOMMA (62)

I Lomma kontrasterar det jämna kustområdet längs med Lommabukten med sandiga, mindre bördiga marker mot Lundaslätten med dess bördiga moränlera. Betydande vattendrag inom kommunen är Höje å och Kävlingsån/Lödde å. Kommunområdet präglas idag starkt av de senaste dryga hundra årens utveckling. Tätortstillväxten under de senaste tre decennierna har förändrat landskapet inom kustpartiet på ett genomgripande sätt. Fortfarande går det dock att se att stora delar av dagens odlingslandskap har sina rötter i de landskapsförändringar som uppstod när byarna skiftades under förra seklet. Spridda gårdar och ett vägnät som formats av skiftets nya ägoformer är påfallande drag.

62-1 Fjellie

640 ha. Klass: KII.

Helåkerslandskap där ägostrukturerna ännu väl speglar resultatet av skiftena. Fjellie kyrkby ligger dock fortfarande väl samlad runt den medeltida kyrkan, prästgården och skolan. I området finns flera gravhögar och resterna av en gånggrift. Området genomkorsas av Frierupsravinen, som tillsammans med närbelägna Tångarna erbjuder värdefulla naturmiljöer i åkerlandskapet.

62-2 Alnarp - Burlöv.

1 020 ha. Klass: NII, KI. Ä&H: 70 ha III.

Detta flacka odlingslandskap har varit öppet sedan förhistorisk tid. Flera bronsåldershögar finns, den mest monumentala vid Kronetorpsmälla. Rester av de äldre kustbetena (Alnarps fälad och framförallt Tågarps hed) förekommer och har också betydelse för fågellivet (bl a häckande skärfläcka) och för fjärilsfaunan.

I området ligger Alnarps kungsgård med anor från 1600-talet, Kronetorps gård, utflyttad redan 1790, Arlovsgården, utflyttad 1789 och Burlövs ålderdomliga, väl samlade by med 1200-talskyrka, prästgård, skola och flera gårdar. Kronetorps stora holländaremölla från 1841 dominerar landskapsbilden.

Det tätortsnära läget gör allemansrättsliga ytor i området särskilt värdefulla.

Burlövs kommun betonar i sitt översiktsplanearbete värdena i området, medan länsstyrelsen hävdar att markanspråken från Yttre ringvägen och ev. utökning av stambanan bör redovisas.

30-1 Trolleberg, se Staffantorps kommun.

30-2 Hjärup, se Staffantorps kommun.

61-1 Braån - Saxån - Lödde å se Kävlings kommun

3.11 LUND (81)

Landskapet i Lunds kommun karakteriseras av stor variation beroende på att Romeleåsens nordspets tränger djupt in genom kommunen och skiljer den rika slätten kring Lund på baltisk morän från Vombsänkans historiskt sett ganska ofruktbara sand. Slätten domineras i norr av ett storskaligt jordbruk, där de allmänna värdena oftast är knutna till de agraranknutna bebyggelsemiljöerna med deras omgivande jordbrukslandskap samt de för godsens karakteristiska landskapselementen, smådungar och de fåtaliga kvarvarande öppna vattendragen. Många områden har emellertid synnerligen höga och speciella natur- och kulturmiljövärden, t ex Dalby kungsgård med sina marker, bl a de som under medeltiden var betesmarker under Dalby kloster eller ärkebiskopen i Lund (Dalby hage och Linnebjär resp. Kungsmarken). Av Romeleåsens fäladsmarker, som under 1700- och 1800-talets befolkningstryck gradvis ersatte 1600-talets bokskogsområden, återstår nu endast små, men mycket värdefulla ytor. För upplevelsen av kulturlandskapsbilden är den mäktiga Genarpkyrkans dominans i den öppna slättbygden liksom Gödelövs välbevarade kyrkby med dess lövträdsvegetation i åkerområdet av största betydelse. För friluftslivet i hela sydvästra Skåne är dock åsens övriga naturmarker också mycket viktiga.

81-1 Kungsmarken - Sularpsbäcken

1 240 ha. Klass: NI, KI, KII. Ä&H: 140 ha I-II, 5 ha IV.

Området utgörs av helåkersbygd med några områden med anmärkningsvärt höga natur- och kulturmiljövärden.

I Kungsmarken etablerade biskopen redan under tidig medeltid en borg, vars ruinkulle tydligt avtecknar sig i landskapet. Huvuddelen har åtminstone sedan tidig medeltid använts till bete och slätter. Kontinuiteten i kombination med de näringsrika markförhållandena ger området närmast unika förutsättningar för vegetationen och en mycket rik flora. Gravar, fossila åkrar, odlingsrösen och hägn visar hur området utnyttjats under järnålder och medeltid.

Sularpsbäckens dalgång med Sularpskärret och Fågelsång hyser stora biologiska värden. Rester av medeltida tegelugnar och lertäktsgropar finns.

Linnebjär utgörs idag av en ädellövskog med framförallt ek och hassel. Skogen har tidigare nyttjats för slätter och bete och en liten glänta hävdas ideelt med slätter.

Flera naturvårdsförordnanden är gjorda men helheten måste skyddas bl a mot anläggningar som påverkar de hydrologiska förhållandena negativt.

Kommunen redovisar i sitt översiktsplanearbete markanspråk för området vid Brunnhög (Puggängarna).

81-2 Revinge - Klingavälsån m m

12 210 ha.

81-2:1 Södra Sandby - Torna Hällestad

1 360 ha. Klass: NII. Ä&H: 30 ha I-II, 50 ha III, 80 ha IV.

Romeleåsens nordsluttning ned mot den gamla bygränsen på Vombsänkans sand hyser stora biologiska värden och har stor betydelse för friluftslivet även där naturvärdena är mindre. Vissa välhävda fäladsmarker har betydande flora- och faunavärden.

Kommunen redovisar i sitt översiktsplanearbete markanspråk som berör området närmast Södra Sandby.

81-2:2 Öster om Dalby

830 ha. Klass: NI, KI. Ä&H: 190 ha I-II, 30 ha III, 70 ha IV.

Romeleåsen har tidigare använts för utmarksbete och bestod till stora delar av enefälader. Denna naturtyp är idag nästan helt försvunnen. Flera värdefulla rester finns dock kvar på sluttningarna.

Öster om Dalby finns väl samlade sådana fälader, som hör till de olika byarna runtomkring. Knivsås och Lunnarps fälad är ett goda exempel. Den ligger i ett landskap där man kan se rester av terrasserade åkrar och hålvägar.

Delar av fäladsmarkerna i området närmast söder om Dalby berörs av godtagen generalplan för bergtäkt. Vid Dalbys östra rand finns utanför det avgränsade området ytterligare värdefulla ytor som dock ligger inom Dalbys tilltänkta utbyggnadsområde.

Kommunen redovisar i sitt översiktsplanearbete markanspråk som berör det avgränsade området närmast Dalby.

81-2:3 Revingefältet

3 860 ha. Klass: NI, KII. Ä&H: 10 ha I-II, 510 ha III, 1 780 ha IV.

Revingefältet är ett militärt övningsfält som till största delen skapades på 1960-talet genom att en mängd jordbruk i Vombsänkan inköptes. Fältet sköts nu i huvudsak som betesmark och innehåller mycket stora biologiska värden: CW-område med Krankesjön och omfattande våtmarker med rikt fågelliv, ogödslade gräsmarker på sand etc. En vetenskaplig forskningsstation vid "Stensoffa" utnyttjar områdets möjligheter.

Silvåkra har en välbevarad bystruktur med kyrka från tidig medeltid, äldre gårdar och gatehus. Den utskiftade gårdsbebyggelsen i området ger tillsammans med Silvåkra herrgård området en tydlig historisk förankring.

81-2:4 Klingavälsån - Kumlatofta

3 350 ha. Klass: NI, KI. Ä&H: 200 ha I-II, 300 ha III, 20 ha IV.

Klingavälsån rinner från Sövdesjön till Kävlingeån genom ett flackt landskap. Ängarna längs ån är normalt översvämmade vår och höst och används än idag för bete och slåtter. Klingavälsån är mycket viktig för fågellivet (CW-område).

Öster om Veberöd ligger landskapet en ålderdomlig prägel med hagar och åkrar med ekar. Vid Hasslemölla finns en vattenkvarn i korsvirke med tillhörande bebyggelse. Kyrkorna i Everlöv och Ilstorp är från 1100- resp 1200-talet. Kumlatofta uppvisar en unik skånsk bymiljö med sina tre gårdar i ursprungligt läge längs den gamla bygatan och omgivande åkrar och utägomarker. Gamlegården på Kulturens Östarp har ett ålderdomligt byggnadsbestånd till vilket hör ett 1800-talspräglat reliktilandskap.

81-2:5 Genarp - Björnstorp - Klinten

2 810 ha. Klass: NII, KI, KII. Ä&H: 65 ha I-II, 40 ha III, 10 ha IV.

Småskaligt odlingslandskap i marginalområdet i övergången från Romeleåsen mot Vombsänkan. I området finns stensättningar från järnåldern. Den monumentala skeppssättningen vid Södra Ugglarp är en av Nordens största. Flera fornlämningar finns vid Lyngby.

Romeleåsen har tidigare använts för utmarksbete och bestod till stora delar av enefälader. Denna naturtyp är idag nästan helt försvunnen. Vissa delar finns dock kvar på Romeleåsens sluttningar t ex längs Höje ås övre lopp där hävden är god och de botaniska värdena höga.

Björnstorps gods härrör från 1500-talet och har genom sin förvaltning tydligt präglat det omgivande jordbrukslandskapet och påverkat traktens byggnadsbestånd. De befintliga slottsbyggnaderna är från 1700- och 1800-talet och ligger inbäddade i en slottspark. Alléerna är från 1700-talets mitt.

Genarps kyrka från 1590-talet är den enda kyrkan i Skåne från det seklet. Gödelöv med sin medeltida kyrka har en välbevarad gammal bymiljö gammal bymiljö med en bevarad fägata. Öster om Lyngby är terrängen småkuperad med sjöar, skog och små insprängda åkrar och hagmarker. Lyngby markerar med sin 1800-tals kyrka agrarsamhällets tekniska och ekonomiska utveckling efter skiftet.

Toppeladugård avstyckades som ladugård från Häckeberga under 1700-talet. Mangårdsbyggnaden uppfördes på 1920-talet. Övriga byggnader är i huvudsak från 1800-talet.

Lunds kommun redovisar i sitt översiktsplanearbete markanspråk för vissa delar av området närmast Genarp.

81-3 Stora Råby

260 ha. Klass: KII.

Området är ett öppet jordbrukslandskap med omfattande boplatzlämningar från sten-, brons- och järnålder och en gravhög, Björnhög.

Stora Råby kyrkby var före skiftet en typisk dubbel radby med ca 25 gårdar. Vid skiftet flyttades 20 gårdar ut och gatehus växte upp på de gamla gårdstomterna. De utskiftade gårdarna ligger omgivna av sina åkrar spridda runt byn. Typiska rätvinkliga skiftesvägar leder till gårdarna. Av särskilt intresse är Råbyanstaltens anläggning, som förlades till åkermarken utanför stad och by.

Lunds kommun redovisar i sitt översiktsplanearbete markanspråk för vissa delar av området.

81-4 Hardeberga - Dalby

1 320 ha. Klass: NI, KI. Ä&H: 20 ha I-II, 50 ha III.

Området utgörs av helåkersbygd med några större områden med anmärkningsvärt höga natur- och kulturmiljövärden. I åkerlandskapet finns lövdungar och trädrader, ofta vid de utflyttade gårdarna. Gravfält och stensättningar finns i huvudsak vid Billebjär. Vid Hardeberga finns märkliga lämningar efter ursprungligen medeltida stenbrott.

Gamla betesmarker med lång kontinuitet och stor biologisk och markhistorisk betydelse finns bl a i Dalby hage, som har använts för hästuppfödning. Den betade delen där är idag omgiven av Dalby Norreskog och Dalby Söderskog. De öppna åkermarkerna väster om Dalby är väsentliga

för förståelsen av kyrkans och kungsgårdens historiska betydelse. Billebjär är Romeleåsens nordligaste uppstickande urbergsblotning omgiven av enefälad med gravfält och stensättningar.

Arendala var en gång i tiden plats för det gamla skånska landstinget. Hardeberga är en väl samlad slättby med kyrka, prästgård och skola. Sjöstorps by har också en genuin prägel.

81-5 Bonderup

400 ha. Klass: KII.

Värdefull öppen slättbygd med bl a de namngivna fornlämningarna Alnarör och Kvinnhögarna och i landskapet väl synliga samlade bymiljöer Bonderup och Lunnarp är samlade bymiljöer med prästgård, kyrka, skola, gatehus och mölla.

81-6 Häckeberga

790 ha. Klass: NII, KI. Ä&H: 70 ha I-II, 20 ha IV.

Häckebergasjön ligger i ett småkuperat godslandskap. Väster om sjön ligger Skogsgårdsängar, ett uppdämt stort våtmarksområde, som är av stor betydelse bl a för fåglar och groddjur. Risens naturreservat är en fäladsmark med lång kontinuitet och särskilda naturvärden, utöver vad området i övrigt äger.

Häckeberga slott ligger på en holme ute i sjön. En sätesgård har troligen legat här redan på 1300-talet. Själva godsmarkerna ligger runt sjön med ädellövskog, alléer, häckar, betesmarker samt ett samlat byggnadsbestånd.

30-1 Trolleberg, se Staffantorps kommun.

30-5 Esarp, se Staffanstorps kommun.

65-8 Lilla Rödde, se Sjöbo kommun.

85-1:5 Kävlingeån från Flyinge till Kävlinge, se Eslövs kommun.

85-1:6 Kävlingeån vid Hammarlunda och Hjularöd, se Eslövs kommun.

Punktobjekt:

81-50 Norra Nöbbelöv. 2 ha. Klass: NI. Ä&H: 2 ha I-II.

81-51 Rögle. 7 ha. Klass: NI. Ä&H: 5 ha I-II, 2 ha IV.

81-52 Dalby. 20 ha. Klass: NII. Ä&H: 20 ha III.

81-53 NV Veberöd. 24 ha. Klass: NII. Ä&H: 24 ha III.

81-54 S Vomb. 20 ha. Klass: NII. Ä&H: 20 ha III.

81-55 S Vombsjön. 20 ha. Klass: NII. Ä&H: 20 ha III.

81-56 N Stora Ryd, V Veberöd. 5 ha. Klass: NI. Ä&H: 5 ha I-II. I anslutning till de båda punktobjekten 81-56 och 81-57 ligger Klintadalsområdet och Romelestugan med betydelse för landskapsbilden och friluftslivet.

81-57 S Stora Ryd, V Veberöd. 6 ha. Klass: NI. Ä&H: 6 ha I-II.

81-58 Kullaskogstorp. 3 ha. Klass: NI. Ä&H: 3 ha I-II.

81-59 N Kullatorpet. 11 ha. Klass: NI. Ä&H: 4 ha I-II.

81-60 Dörröds fälad. 9 ha. Klass: NI. Ä&H: 9 ha I-II.

81-61 NO Dörröd. 27 ha. Klass: NI. Ä&H: 27 ha I-II.

81-62 V Enelyckan, S Idala. 19 ha. Klass: NI. Ä&H: 19 ha I-II.

81-63 O Enelyckan, S Idala. 46 ha. Klass: NI. Ä&H: 33 ha I-II, 13 ha III.

81-64 Kvarnbrodda. 19 ha. Klass: NI. Ä&H: 14 ha I-II, 5 ha III.

81-65 SO Dörröd. 19 ha. Klass: NI. Ä&H: 19 ha I-II.

81-66 S Assartorp. 13 ha. Klass: NII. Ä&H: 13 ha III.

81-67 SO Assartorp. 1 ha. Klass: NI. Ä&H: 1 ha I-II.

81-68 SO Borup. 18 ha. Klass: NII. Ä&H: 18 ha III.

81-69 O Olstorp. 29 ha. Klass: NII. Ä&H: 29 ha III.

81-70 S Perstorpshus. 14 ha. Klass: NII. Ä&H: 14 ha III.

81-71 Bramstorp. 25 ha. Klass: NII. Ä&H: 25 ha III.

81-72 Kämparp. 18 ha. Klass: NII. Ä&H: 18 ha III.

81-73 N Gyllebo. 18 ha. Klass: NII. Ä&H: 18 ha III.

3.12 MALMÖ (80)

Kommunen karakteriseras av ett backigt jordbrukslandskap med moränleror utom längs kusten där postglacialt material har avsatts. Bördigheten är hög på lerorna (klass 9-10). Fornlämningsbilden domineras av högt belägna och väl synliga gravhögar från bronsåldern. Malmös expansion under fr a de senaste 30 åren har gjort att stora jordbruksarealer har bebyggts eller förts över till annan användning. Flera byar med medeltida anor har också inlemmats i den växande staden. Längs Öresundskusten finns fortfarande kvar rester av de strandbetesmarker som under mycket lång tid har funnits längs med hela sträckan från Malmö och ner till Falsterbohalvön.

Ängs- och hagmarksinventeringens resultat är ej slutligt sammanställda i kommunen.

80-1 Södra Sallerup

200 ha. Klass: KI.

Södra Sallerups välbevarade kyrkby med bl a Wowragården från 1600-talet ligger i backlandskapets kant. Östra Kattarps bondby ligger i en vägkorsning, liksom Södra Sallerup omgiven av sin åkermark.

Inga synliga fornlämningar finns men genom arkeologiska undersökningar vet man att området varit bebott under förhistorisk tid. Vid Ängdala finns ett från internationell aspekt synnerligen märkligt system av flintgruvor från sten- och bronsålder.

Områdets många småvatten har betydelse för bl a groddjur.

33-1 Klagshamn - Foteviken, med bl a Oxie - Södra Åkarp - Glostorp, se Vellinge kommun.

33-2 Arrie, se Vellinge kommun.

62-2 Alnarp - Burlöv, se Lomma kommun.

63-1:2 Skabersjö, se Svedala kommun.

3.13 SJÖBO (65)

Odlingslandskapet i Sjöbo kommun uppvisar mycket varierande karaktär, beroende på områdets naturgeografiska förutsättningar. I sydväst höjer sig Romeleåsen och längst upp i nordost ingår en del av Linderödsåsens sydvästsluttning. I båda områdena är terrängen kuperad, jordarten är relativt mager skiffer-urbergsmorän och skog dominerar. Genom Vombsänkan däremellan flyter Klingavälsån, som till stor del omges av ornitologiskt och på sina håll botaniskt värdefulla betesmarker. I söder höjer sig Vombsänkans magra sandiga jordar. mot ett östligt parti av backlandskapet. Inom backlandskapet såväl som i området nordost om Vombsänkan och i Fyledalen domineras jordarna av nordostmorän med växlande lerhalt. Kommunen uppvisar få ovan mark synliga fornlämningar, men genom de fynd som gjorts står det ändå klart att området åtminstone periodvis har varit bebott sedan äldre stenålder. Kommunen har i huvudsak legat mellan skogs- och slättbygd och ännu finns rester av de ängs-, hag- och fäladsmarker som tidigare täckte stora arealer. Flera stora godsdomäner finns och godslandskapets innehållsrika storskalighet framträder t ex vid Övedskloster och Sövdeborg.

Ängs- och hagmarksinventeringen är ej fullständigt genomförd i kommunen.

65-1 NV Vallarum

490 ha. Klass: NII. Ä&H: 10 ha I-II.

Området är ett gott exempel på övergången mellan urbergsmoränen och lerskiffer/gnejsmoränen. Kring ett av Sniberups åns källflöden tränger ett småskaligt odlingslandskap upp mot åsen. Området innehåller ängs- och hagmarker som ännu ej redovisats i inventeringen utöver de 10 ha som omnämns här.

65-2 Bjärsjölagård

360 ha. Klass: KII.

Vid Sjömossen i områdets norra del avtecknar sig borgkullen efter det medeltida fästet Beritzholm. Borgen lades ner på 1520-talet och efterträddes av Bjärsjölagård, som uppfördes sydost om borgplatsen. Huvudbyggnaderna är från 1760-70 och ekonomibygnaderna är 100 år yngre. Det omgivande slottslandskapet karakteriseras av vidsträckta fält, hagmarker och allékantade vägar.

Under 1800-talet fanns en betydande kalkindustri som man ser rester av i kalkstensbrott och ugnar.

65-3 Öved

3 060 ha. Klass: NII, KI. Ä&H: 20 ha I-II, 10 ha III.

Området domineras av Övedsklosters slott och omkringliggande innehållsrika godslandskap. Här låg ett kloster under 1100-talet som under 1700-talet byggdes om till en av landets främsta anläggningar i rokokostil. Väster om slottet ligger ekonomibygnader från olika sekler.

Slottsparken med sin långa siktgata anlades i samband med ombyggnaden men moderniserades på 1800-talet. Vägarna till och från slottet ritades av slottsarkitekten och är anlagda på kraftiga stenbankar kantade med alléer. Samma arkitekt ritade kyrkan som förbands med slottet genom en allékantad väg och kyrkan är byggd i samma stil som slottet. Kyrkan flankeras av ålderdomshem och skola från omkring 1800.

Åkrarna, omgivna av magnifika stengärdesgårdar, omväxlar med lövskog med rik markvegetation i en storskalig mosaik. Landskapsstrukturen ger mycket goda förhållanden för vilt (rådjur, kronhjort, dovhjort mm). Traditionellt skötta fodermarker saknas numera. En obetad torräng vid väg 104 (vid f d sågverket) har ännu betydande floravärden.

Till godsmiljön hör bl a rokokoslottet Tulllesbo från 1780, uppfört som ett änkesäte till Övedskloster, Öveds lilla ålderdomliga by i dalsänkan nordost om Kloster, Charlottenlund, som ursprungligen är en arrendegård, smågårdar och annan bebyggelse.

Vid Frualid finns förhistoriska stensättningar, en gravhög och en av länets två kända varvgropar. Här finns också Öveds sandstensbrott, varifrån byggmaterialet till slottet och många andra monumentalbyggnader i landet hämtats.

65-4 Björkaån

520 ha. Klass: NII, KI. Ä&H: <5 ha I-II, 5 ha IV.

Björkaån har sannolikt redan på medeltiden utnyttjats som kraftkälla för kvarndrift. Nu slingrar den sig genom ett jordbruksdominerat landskap till Vombsjön. Området hyser betydande kulturvärden, men också naturvärden, främst i anslutning till översilningssystemets ångar.

I Södra Åsum ligger finns ruiner av en äldre kvarn med anslutande dämme, en bevarad kvarn från 1800-talet med tillhörande dämme och en mycket lång kvarnränna. I dammsystemen finns stora översilningssystem.

Den äldsta landsvägsslingan passerar över ån på en av länets största och äldsta stenvalvsbroar (1740-tal). På var sin sida om ån ligger socknens två kyrkor, den ena medeltida, den andra från sekelskiftet 1900. Allén mellan Södra Åsums gård och Övedskloster markerar de ursprungliga ägoförhållandena.

65-5 Lövestad

5 300 ha. Klass: NI, KII. Ä&H: 180 ha I-II, 150 ha III, 5 ha IV.

Landskapet norr och öster om Lövestad är ett småkuperat odlinglandskap. Mellan åkrarna finns lövskogar och naturbetesmarker som en gång legat på byns utmarker. Flera områden har en ålderdomlig karaktär med små åkrar, betesmarker och hagmarker av olika slag. Betesmarker finns också runt Lövestad åsar.

Lövestads by har kvar en gamla struktur med kyrka, kombinerat skol- och rådhus, prästgård och gatehus. Byn splittrades vid skiftet och den enda bondgården som fick ligga kvar på sin ursprungliga plats var Lövestads Kungsgård, vars huvudbyggnad är från 1824.

Hallsbergs gård är en av moderniseringar orörd gård, utskiftad 1825, med tillhörande åker-, betes- och skogsmarker, hägnader mm. Särskilt märklig är stenträdgården vid undantagsbostaden.

65-6 Tolånga

290 ha. Klass: NIII, KII. Ä&H: 13 ha oklassade.

Tolånga är en typisk skånsk by, som präglats av tiden efter skiftet på 1800-talet. Bykärnan består av gatehus och senare bebyggelse och ett fåtal gårdar i ursprungligt läge.

Stengärdesgårdar, trädgångar och värdefulla betesmarker längs ån, och inte minst längs ett tillflöde från sydost, ger landskapet innehåll. De botaniska värdena är inte fullt klarlagda, men kan motivera högre klassning ur naturvårdssynpunkt och ev. revidering av avgränsningen i söder.

65-7 Vanstadtorp

220 ha. Klass KII.

Kring Vanstad utbreder sig en öppen odlingsbygd i en svagt kuperad terräng. Vanstadtorp anlagt på 1800-talet, dominerar med sina vidsträckta åkerfält och alléer landskapet. Trakten har tagits i anspråk redan under förhistorisk tid vilket bl a påvisas av några gravhögar i åkrarna. Vägen har en gammal sträckning på en svag åsrygg.

65-8 Lilla Rödde

620 ha. Klass: KII. Ä&H: 40 ha I-II.

På Romeleåsens östsluttning finns det gamla kulturlandskapets struktur bevarad med småställen, torp och mindre byar med rester av tillhörande skiftande markslag. Omgivningarna runt Humlarödshus är ett bra exempel.

Simontorps säteri omnämndes redan på 1600-talet men dagens huvudbyggnad är från 1700-talet. Till säteriet hörde bl a den kvarvarande hagmarken Riddarehagen.

65-9 Ågerup

550 ha. Klass: KII.

Området är ett av 1200- och 1800-talen präglat herrgårdslandskap. Ågerups herrgård utgör en för länet sällsynt anläggning av karolinsk typ. De stora brukningsenheterna och den till huvudgården koncentrerade bebyggelsen är viktiga delar av miljön.

66-10 Oderup - Sniberup, se Hörby kommun.

81-2 Revinge - Klingavälsån, se Lunds kommun.

86-2 Fyledalens omgivning, se Ystads kommun.

86-4 Sövde - Bjäresjö - Abbekås, se Ystads kommun.

Punktobjekt:

65-50 Östra Kärrstorp. 70 ha. Klass: KII.

Östra Kärrstorps by vars bykärna ändrades inte under skiftet. Kyrkan är belägen i centrum och runt den ligger 6 stora korsvirkesgårdar i ursprungligt läge. De lummiga trädgårdarna markerar byn på avstånd i det öppna landskapet. Den gamla vägsträckningen är också bevarad.

65-51 NO Starrarp. 7 ha. Klass: NI. Ä&H: 7 ha I-II.

- 65-52 Rönås. 2 ha. Klass: NI. Ä&H: 2 ha I-II.
- 65-53 Söndre mosse, S Rönås. 13 ha. Klass: NI. Ä&H: 13 ha.
- 65-54 Alestads torp. 12 ha. Klass: NII. Ä&H: 12 ha III.
- 65-55 V Höva. 14 ha. Klass: NI. Ä&H: 14 ha I-II.
- 65-56 O Fränninge. 29 ha. Klass: NI. Ä&H: 6 ha I-II, 23 ha III.
- 65-57 SV Fränninge. 5 ha. Klass: NI. Ä&H: 5 ha I-II.
- 65-58 S Molleröd. 28 ha. Klass: NII. Ä&H: 28 ha III.
- 65-59 SV Östra Kärrstorp. 15 ha. Klass: NII. Ä&H: 15 ha III.
- 65-60 N Klasaröd. 13 ha. Klass: NI. Ä&H: 2 ha I-II, 11 ha III.
- 65-61 Klasarödsgården. 30 ha. Klass: NI. Ä&H: 15 ha I-II, 15 ha III.
- 65-62 V Maltestorp. 8 ha. Klass: NI. Ä&H: 8 ha I-II.
- 65-63 Näsbyborg. 78 ha. Klass: NII. Ä&H: 78 ha III.
- 65-64 NV Brogårdarna. 16 ha. Klass: NI. Ä&H: 16 ha I-II.
- 65-65 O Eggelstad. 13 ha. Klass: NI. Ä&H: 13 ha I-II.
- 65-66 Vanstads mosse. 5 ha. Klass: NI. Ä&H: 2 ha I-II, 3 ha IV.
- 65-67 N Äsperöd. 21 ha. Klass: NI. Ä&H: 8 ha I-II, 14 ha oklassade.
- 65-68 Hörjel. 9 ha. Klass: NI. Ä&H: 5 ha I-II, 4 ha III.
- 65-69 Källshult, SV Dalvik. 10 ha. Klass: NI. Ä&H: 10 ha I-II.
- 65-70 Ramnakullen, Dalvik. 7 ha. Klass: NI. Ä&H: 7 ha I-II.
- 65-71 O Röddinge. 9 ha. Klass: NI. Ä&H: 9 ha I-II.

3.14 SKURUP (64)

Från söder mot norr kan Skurups kommun delas in i tre odlingslandskapstyper; det flacka kustlandet med sandjordar, slättbygden med bördig sydvästmorän och backlandskapet med sydostmorän av något lägre kvalitet. Allra längst i norr stiger landskapet upp mot Romeleåsens sydvästsida och berörs av den mindre bördiga skiffer-urbergsmoränen. Stora delar av kommunen är idag helåkersbygd och väsentliga delar av fornlämningsbeståndet har mer eller mindre odlats bort.

Bronsåldershögar är de klart dominerande synliga lämningarna idag. 1800-talets enskifte präglar fortfarande landskapsbilden genom den utflyttning av gårdar och det nya vägsystem som det medförde. Det var just här i Skurupstrakten som Rutger Maclean introducerade enskiftet, vilket kom att påverka det skånska landskapet radikalt.

64-1 Klämman - Skramlan

1 390 ha. Klass: NIII. Ä&H: 50 ha III, 20 ha IV.

Området ligger på Romeleåsens sluttning i huvudsak mellan 50 och 150 m ö h. Det är mycket omväxlande och utgörs av en enhetlig småbruksbebyggelse mellan de större egendomarna i trakten (Skönabäck, Ågerup, Rydsgård m fl.). Ortnamnsbilden och avsaknandet av kyrkor tyder på en för regionen sen kolonisation (Purrarp, Pinan, Pantarhuset, Kakan etc) där troligen flertalet gårdar är under 1800-talet friköpta torp från godsens Svaneholm och Näsbyholm. Dessa gods tvistade under 1700-talets slut om delar av trakten efter att sannolikt långt tidigare ha skaffat sig god kontroll över byarna i omgivningen, och inte minst över deras ursprungliga utmarker.

Landskapsbilden erbjuder storslagna utsikter ända till havet där den omväxlande topografin och de många gårdarna med trädrader och små dungar ger omväxling. I öster ingår ett större hagmarksobjekt vid Rydsgård.

Intill området ligger i riktning mot Brodde ett antal små jordbruk från egnahemsrörelsens tid efter 1920.

64-2 Svaneholm

620 ha. Klass: KI. Ä&H: 15 ha III, 5 ha IV.

Svaneholms slott och Stjärneholms slottsruin ligger i backlandskapet söder om Romeleåsen, i övergångszonen mellan slätt och skogsbygd, med vidsträckta fält, ädellövskog och perifert liggande torp och arrendegårdar.

Svaneholm och Stjärneholm etablerades under 1500-talet. På Svaneholms gods genomförde Rutger Maclean sina jordbruksreformer under 1780-talet. Han formade också mycket medvetet omgivningen runt slottet med parkanläggningar och lövskogsplanteringar. Med hänsyn till Macleans betydelse för jordbrukets utveckling är de öppna åkermarkerna i området av särskild betydelse.

Odlingslandskapet runt Svaneholms slott har synnerlig betydelse för fladdermusfaunan (10 arter har observerats i området och dammfladdermus har här sin första kända yngelkoloni i landet).

Skurups kommun redovisar i sitt översiktsplanearbete markanspråk som berör området söder om E 14 (industri). Länsstyrelsen har i sitt granskningsyttrande uttalat att fördjupad översiktsplan bör upprättas.

64-3 Östra Vemmenhög

2 625 ha. Klass: NI, KI. Ä&H: 50 ha I-II, 60 ha III, 30 ha IV.

Området är ett öppet jordbrukslandskap med mycket lång kontinuitet där utvecklingar från stenålder genom brons- och järnålder, medeltid, agrarsamhällets för- och efterskiftetid fram till våra dagar är tydligt avläsbar.

Högt belägna stråk av stora gravhögar, medeltida byplatser, kyrkor, vägnät, kustbetesmarker, pilevallar, ägogränsvallar och Dybäcks märkliga slottsanläggning ingår i området.

Beddinge ängar har välbevarade rester av ett system för ängavattning. Området har också betydelse för floran och fågellivet. Kommunen och SNF-kretsen verkar för restaurering av översilningssystemet.

Vid Hörtegården finns hagmark och öppen betesmark samt en tidigare pilevall (nu med hagtornsträd) med Nordens enda lokal för ängssilja (*Silaum silaus*).

64-4 Örsjö - Skivarp

890 ha. Klass: KII. Ä&H: 10 ha IV.

I detta kuperade odlingslandskap finns flera gravhögar från bronsåldern karakteristiskt högt placerade. Bl a ligger ett stort gravfält norr om Skivarp. Ett flertal runstenar finns inom området. Vid Torsjö boställe finns resterna av en tidigare vattenomfluten befäst borg. Skiftet under 1800-talet har gett området dess nuvarande struktur dels med spridda gårdar omgivna av sina åkrar, dels med mindre bebyggelseenheter.

Örsjö bymiljö har en bibehållen äldre karaktär runt den romanska kyrkan. Örsjö boställe är ett väl bevarat exempel på boställesanläggningar, anlagt 1810 efter typritningar för ryttmästare- och kaptensboställe.

65-8 Lilla Rödde, se Sjöbo kommun.

86-4 Sövde - Bjäresjö - Abbekås, se Ystads kommun.

Punktobjekt:

64-50 Gröndal. 80 ha. Klass: NIII. Ä&H: 15 ha IV.

3.15 STAFFANSTORP (30)

Staffanstorps kommun ligger i central odlingsbygd. Frånsett det kuperade backlandskapet i sydväst tillhör hela kommunen den sydvästkånska slättbygden. Sydvästmoränen är mycket bördig och större delen av kommunens åkermark värderas till klass 10 på den 10-gradiga skalan. Området har attraherat mänsklig bosättning sedan årtusenden. Genom den höga uppodlingsgraden och jordbruksrationaliseringen har stora delar av fornlämningsbeståndet gått förlorat. Trots att enskiftets utflyttade gårdar och nya vägnät dominerar landskapet har en del byar behållit karaktären av tät bondby; bra exempel är Lilla och Stora Mölleberga och Gullåkra. Hävdade fodermarker är sällsynta och i regel gödslade.

30-1 Trolleberg - Höje å

570 ha. Klass: NIII, KII. Ä&H: 20 ha IV.

Landskapet med betesmarker och åkrar runt Höje å är präglad av Trollebergs gård med dess stora fält. Den finns omtalad redan på medeltiden, men sitt nuvarande namn fick den först på 1760-talet, då även dagens huvudbyggnad uppfördes.

I området finns förhistoriska boplatser, gravhögar från bronsåldern, en medeltida ödekyrkogård och en liten holländaremölla från den agrara expansionstiden och betesmarker med rester av omfattande äldre översilningsanordningar längs ån. Med sitt varierade innehåll har i synnerhet områdets allemansrättsligt tillgängliga ytor betydande värde med hänsyn till närheten till Lunds tätort.

30-2 Hjärup

4 300 ha. Klass: KII.

Detta flacka åkerlandskap har varit öppet sedan bronsåldern. Området är kännetecknande för den landskapstyp som uppstod i samband med skiftet under 1800-talet med utflyttade gårdar omgivna av sina ägor. Ägo gränser och vägar markerades av alléer och trädrader, tex gamla landsvägen mellan Malmö och Lund.

30-3 Tottarp

120 ha. Klass: KII.

Tottarp illustrerar en bymiljö som till sin struktur föga påverkats av skiftets bysplittring. De öppna markerna kring byn är av stor betydelse för miljön. (Omedelbart SO området ligger Kolböra mosse med vissa naturvärden.)

Kommunen redovisar i sin antagna översiktsplan markanspråk för utbyggnad närmast Kyrkobyhusen.

30-4 Knästorp

170 ha. Klass: KII.

Ett helåkerslandskap längs Höjeås flacka dalgång. Närmast ån ligger flera betesmarker med pilar.

Knästorps by har en välbehållen kärna och kyrka från medeltiden. Miljön är illustrativ för den skånska slättbygdens små kyrkbyar, vars äldre bystruktur med tätliggande gårdar och hus är väl bibehållen. Vid motorvägen ligger Höjebromölla som i äldre tid drev en vattenkvarn. Norra

Knästorps öde bytomt hyser sedan 1700-talet en gård, nuvarande byggnader är från 1800-talet.

30-5 Esarp

370 ha. Klass: KI. Ä&H: 20 ha IV.

Typiskt skånskt slättlandskap. Området genomflytes an Höje å i meandrande lopp. Ån kantas av al och pil och omges på vissa håll av våtmarker, vilket ger landskapet en ålderdomlig prägel.

Säteriet Esarp med sin kvarn har anor från 1500-talet. Den ursprungliga medeltida kyrkan som nu präglas av 1800-tal, har sannolikt legat i anslutning till en på 1500-talet avhyst by. Jordbruk och boskapsskötsel har alltid varit den dominerande näringen. Den forna sociala skiktningen på landsbygden kan spåras i bebyggelseagglomerationerna, då såväl sädesgårdar som bondby och hantverksby finns representerade.

62-2 Alnarp, se Lomma kommun.

63-1:1 Särslöv - Hyby - Yddingesjön, se Svedala kommun.

Punktobjekt:

30-50 Gullåkra. 130 ha. Klass: NIII, KI. Ä&H: 50 ha III.

Gullåkra mosse är en rest av den landskapstyp som var vanlig i slättbygden före utdikningarnas tid på 1800-talet. Gullåkra är en väl samlad by med den gamla vattningsplatsen, "vanningen", bevarad.

30-51 Vallby. 100 ha. Klass: NIII, KII.

Naturreseptet Vallby mosse är en eutrof, fågelrik liten sjö som bildats genom torvtäkt i ett kärr i en dödisgrop, en vanlig naturtyp i slättlandskapet före utdikningarna på 1800-talet. Runt mossen är åkerfälten indelade i ett småskaligt ägomönster.

3.16 SVALÖV (14)

Svalövs kommun präglas av stor variation beträffande topografi, jordarter och bördighet. I norr höjer sig Söderåsen med sina skogsklädda sidor, varifrån landskapet sänker sig mot sydväst och når via en mellanbygd med spridda skogspartier ner till svalövsbygden där slätten böljar ned mot Saxån. Från horstområdet med sin urbergsmorän övergår jordarna till skiffer-urbergsmorän för att nere i sydväst domineras av bördig sydvästmorän. Fornlämningsbeståndet är störst i de hårdast uppodlade områdena i söder och domineras av bronsåldershögar. Stora delar av kommunen kan karakteriseras som en övergångsbygd mot de mindre bördiga och skogsklädda markerna i norr. Flera stora gods har skapat typiska godslandskap med stora brukningsenheter och alléer med bebyggelse koncentrerad till slotten och deras närhet.

14-1 Vege å från Kågeröd till Vrams Gunnarstorp och Stenestad

4 200 ha. Klass: NI, KI. Ä&H: 160 ha I-II, 320 ha III, 150 ha IV.

Söderåsen är idag till största delen skogsklädd. Fragment av naturbetesmarker finns dock kvar på åsens platå främst vid Stenestad. Här finns även små ytor brukad åkermark och kulturbete medan sådan mark dominerar vid åsens fot. Där, i Vegeåns dalgång, finns ytterligare naturbetesmarker kvar.

Mellan Bensige, Jordberga och Åvarp varierar markförållandena så att såväl artrika torrängar och kalkfuktängar som rikkärr och extremrikkärr förekommer.

Godset Vrams Gunnarstorp, en av landets märkligaste renässansanläggningar, har en ännu bevarad tidig 1700-tals trädgård, vars häckar och dammsystem uppmärksammades av Linné. I anslutning till den något yngre engelska parken ligger Hjorthagen omgiven av en magnifik kallstensmur. Vidsträckt fält och allésystem hör till godsmiljön.

Stenestad har bevarat sin gamla bystruktur. Bebyggelsen ligger till största delen samlad längs bygatan, omgiven av åker och betesmark i ett småskaligt mönster med många stengården. Områdets helhet är av betydelse för landskapsbilden.

Åvarps by har delvis oskiftad karaktär och äldre välbevarade gårdar i anslutning till ett ålderdomligt kulturlandskap, rikt på fornlämningar och med spår av äldre brukningsformer och vägsystem.

Bjuvs kommun redovisar i sitt översiktsplanearbete markanspråk vid Vrams Gunnarstorp för riksbangård. Flera alternativ föreligger i och utanför länet och beslut har ej fattats om lokaliseringen.

14-2 Duveke

320 ha. Klass: KII. Ä&H: 10 ha IV.

Duveke utgör en godsmiljö med tillhörande smågårdar, alléer och stort ädellövskogsinslag. Området är representativt för det skånska slottslandskapet samt illustrerar utvecklingen av skånska sätesgårdar från borg till ståndsmässig herremansbostad.

14-3 Vege å - Konga, med Axelvold och Knutstorp.

1 150 ha. Klass: NII, KII. Ä&H: 20 ha I-II, 60 ha III, 10 ha IV.

Beträffande Söderåsen och Vege å i allmänhet, se Vege å - Stenestad ovan.

I övergångsbygden mellan Svalövsslätten och Söderåsen ligger de två godsena Axelvold och Knutstorp. Landskapet bär en tydlig godsprägel med vidsträckt åkerfält, dungar eller skogspartier med ädellövskog och alléer. Av speciell ålderdomlig karaktär är ekhagen norr om Knutstorp.

Längs ån finns åtskilliga fodermarker och uppströms mot Konga dominerar småbruk i ett småskaligt landskap.

14-4 Gillastig

120 ha. Klass: NI. Ä&H: 30 ha I-II, 5 ha III.

I trakterna runt Gillastig finns rester av gamla utmarksbeten i form av hedmarker, som Blinkarps fälad.

14-5 Röstånga

770 ha. Klass: NIII. Ä&H: 15 ha III.

Trakten söder om Röstånga uppvisar ett strukturellt ganska välbevarat landskap sedan skiftena med många små gårdar och ännu öppna marker.

14-6 Trolleholm

430 ha. Klass: KI. Ä&H: 50 ha III.

Trolleholms slott från 1500-talet genomgick en kraftig ombyggnad under 1800-talet. Området illustrerar den för Skåne typiska utvecklingen av slottslandskapet allt sedan medeltid.

Väsentliga komponenter i miljön är förutom själva slottet övrig äldre bebyggelse med bl a smedja, bostadshus, ekonomibyggnader, uthus och skola samt odlingsfälten och allésystemet.

Det registrerade Ä&H-objektet är ett vilthägn på en gammal fäladsrest.

Fornåkrar sydväst om slottet vittnar om en lång odlingstradition.

61-1 Braån - Saxån - Lödde å, se Kävlinge kommun.

82-1 Råån - Glumslöv, se Landskrona kommun.

Punktobjekt:

14-50 Grindhus. 20 ha. Klass: NI, KI. Ä&H: 10 ha I-II.

Vid Grindhus finns ett skogsomgärdat kulturlandskap med små åkrar, bokdungar, fäladsmarker, slättermarker och fägata och representerar en struktur från 1700- och 1800-talet.

14-51 NO Klåveröd. 8 ha. Klass: NI. Ä&H: 4 ha I-II, 4 ha III.

14-52 Hundseröd. 32 ha. Klass: NII. Ä&H: 32 ha III.

14-53 Kongaö. 38 ha. Klass: NI. Ä&H: 32 ha I-II, 6 ha III.

- 14-54 NV Härsnäs. 15 ha. Klass: NII. Ä&H: 15 ha III.
- 14-55 O Härsnäs. 16 ha. Klass: NII. Ä&H: 16 ha III.
- 14-56 NO Röstånga. 49 ha. Klass: NI. Ä&H: 10 ha I-II, 33 ha III, 6 ha IV.
- 14-57 O Skromberga. 21 ha. Klass: NI. Ä&H: 21 ha III.
- 14-58 Kågeröd. 12 ha Klass: NII. Ä&H: 12 ha III.
- 14-59 Stora Björnarp vid Axelvold. 14 ha. Klass: NII. Ä&H: 14 ha III.
- 14-60 S Axelvold. 3 ha. Klass: NI. Ä&H: 3 ha I-II.
- 14-61 O Skogsgård, N Rävatofta. 16 ha. Klass: NI. Ä&H: 16 ha I-II.
- 14-62 N Källstorps gård. 10 ha. Klass: NII. Ä&H: 10 ha III.
- 14-63 Storegård. 10 ha. Klass: NII. Ä&H: 10 ha III.
- 14-64 Björnarp vid Konga. 4 ha. Klass: NI. Ä&H: 4 ha I-II.
- 14-65 Norra Djurup, SV Ask. 10 ha. Klass: NI. Ä&H: 7 ha I-II, 3 ha III.
- 14-66 Torrlösa fälad, V Rävatofta. 20 ha. Klass: NI. Ä&H: 7 ha I-II, 13 ha III.
- 14-67 Rökaholm. 24 ha. Klass: NII. Ä&H: 24 ha III.
- 14-68 N Torrlösa, Prästafäladen. 34 ha. Klass: NII. Ä&H: 34 ha III.
- 14-69 NO Torrlösa, Pålsbo äng. 10 ha. Klass: NI. Ä&H: 10 ha I-II.

3.17 SVEDALA (63)

Det sydsånska backlandskapet dominerar Svedala kommun. I norr, väster och sydväst är odlingslandskapet småkulligt och på vissa ställen ganska slättbetonat medan de inre och östra delarna av kommunen är starkt kuperade. De centrala och östra områdena är delvis skogsklädda och har talrika små sjöar. I det kraftigt kuperade backlandskapet varierar jordarna mycket med allt ifrån leror till grus. Detta område är inte så bördigt som de som gränsar mot Lundaslätten och Söderslätt. Inom kommunen finns ett flertal fornlämningar. De många sätesgårdarna och slotten har format landskapsbilden.

63-1 Särslöv - Hyby - Yddingesjön - Skabersjö
7 210 ha.

63-1:1 Särslöv - Hyby - Yddingesjön

6 090 ha. Klass: NI, NII, NIII, KI. Ä&H: 120 ha I-II, 165 ha III, 230 ha IV.

Backlandskapet söder om Romeleåsen är ett välutvecklat dödislandskap med mycket intressant geologi. Topografin ger stora variationer i vegetationen och därför mycket rik fauna.

Kulturlandskapet är mosaikartat och områdesavgränsningen är svår att göra; betydande värden finns t ex även söderut omkring Svedala.

Jordbruksbygden har varierande topografi från ett svagt böljande till ett kraftigt kuperat backlandskap. I norr och väster dominerar helåkersbruk. I sydost (nordost om Yddingesjön) är landskapet mer mosaikartat med betesmark, bl a Hyby backar. Klockgroda och ätlig groda förekommer. Runt Yddingesjön finns också stora områden med bokskog. Fornlämningar från samtliga förhistoriska perioder finns representerade i åker- och betesmarksområden.

I norra delen, längs Sege å, markerar trädrader de ägomönster som uppkommit vid skiftet. Ån är ganska kraftigt kanaliserad men bl a vid tillflödet Torrebergabäcken finns ornitologiskt värdefulla våtmarker och dammar vid Torreberga ångar.

Stora och Lilla Mölleberga har välbevarade bondbykärnor med tätt liggande gårdar inom trånga byplatser. Kyrkbyarna ligger på sedvanligt vis inom de förhistoriska/medeltida centralbygderna på ca 2 km avstånd från varandra men glesare i kommunens östra del.

Sädesgårdarna Torup, Hyby och Klågerup har medeltida anor och har genom sin långa markhävning präglat landskapet. Till godsmiljöerna hör huvudgårdarnas byggnadsbestånd och parker, deras arrendegårdar, mejerier, brännerier, torp o a bebyggelse och deras vidsträckta åkrar, betesmarker, lövskogar och långa landskapspräglade alléer.

I väster, inom det område som markerats av intresse för kulturmiljövården, ligger också två små områden med särskilda naturvärden: slätter- och betesmarker vid Åskedal och Nockebroängen (V Bjarshög).

Karakteristiskt för backlandskapet är att natur- och kulturvärden ofta är lokaliserade till små fläckar i sänkor och på höjder, omgivna av åker och följdaktligen inte allemansrättsligt tillgängliga. Vid Kolböra mosse i Staffanstorps kommun finns intill detta område ett exempel på hur grässträngar längs fältgränser lagts ut i samarbete mellan kommun och markägare, så att allmänheten kan röra sig mellan de pärlor som finns i landskapet.

Svedala kommun redovisar i antagen översiktsplan markanspråk som berör områden vid Bara och Klågerup och intill Sturups flygplats.

63-1:2 Skabersjö

1 120 ha. Klass: NIII, KI. Ä&H: 5 ha I-II, 15 ha III, 40 ha IV.

Området är karakteristiskt för det skånska slottslandskapet. Genom olika monument, såsom stenkammargraven, kyrkorna, slottsanläggningar, kvarnen samt gårds- och bybebyggelsen, skildras betydelsefulla utvecklingsfaser i kulturlandskapets framväxt.

I anslutning till Sege å finns naturpräglade fodermarker.

33-2 Arrie, se Vellinge kommun.

87-1 Börringe - Östra Grevie - Hammarlöv, se Trelleborgs kommun.

Punktobjekt:

63-50 V Björkesåkrasjön. 15 ha. Klass: NII. Ä&H: 15 ha III.

3.18 TRELLEBORG (87)

Större delen av kommunen ligger inom Söderslätt. Slätten höjer sig långsamt mot norr för att övergå i sydsåkanska backlandskapet. Där finns, liksom inom Svedala kommun, en mängd småsjöar (dödisgröpar).

Bördigheten i det kuperade området är mindre än på Söderslätts lerrika sydvästmorän. Agrarsamhället och dess utveckling alltifrån stenåldern är avläsbar i området. Fornlämningar visar att redan under förhistorisk tid var bygden rik och relativt tätbefolkad. Idag präglas området mest av 1800-talets skiften med spridda gårdar. De senaste årtiondenas rationalisering inom jordbruksnäringen har delvis suddat ut gamla ägogränser.

87-1 Börringe - Östra Greve - Hammarlöv

14 630 ha.

Detta stora område är i huvudsak representativt för det skånska backlandskapet, som är unikt för landet.

87-1:1 Kuststräckan Kämpinge - Stavstensudde

180 ha. Klass: NI, KI. Ä&H: 20 ha III.

Norr om kustvägen utbreder sig i dag helåkersbygd. Söder om vägen på några av slättbygdens urgamla kustbeten, där terrängen ganska hastigt sänker sig mot havet ligger Skåre skansar, några av de största och bäst bevarade försvarsanläggningarna från 1710-talet. Här finns också bl a stäppartade torrängar med sällsynta och hotade sårbara växter som praktnejlika och blå svärdslija. Fragment av naturbetesmark ingår också norr om vägen vid Skåre.

87-1:2 Fuglie - Hammarlöv

5 130 ha. Klass: KI. Ä&H: 30 ha IV.

Området ligger i övergången mellan backlandskapet söder om Romeleåsen och Söderslätt. Det är en utpräglad odlingsbygd med öppen odlingsmark avbruten av pilerader och små, tätt liggande byar. Norrut ger topografin i dödislandskapet en oanad rikedom på småvatten, ofta omgivna av små ytor betesmark eller ohävdad högrörtvegetation. Åmossarna norr om V Vemmerlöv har särskilt högt naturvärde m h t djurlivet.

Området är rikt på fornlämningar: dösar, långdösar och gånggrifter från stenåldern samt stora höggravfält från bronsåldern, bl a vid Steglarp och Bolmers högar öster om Mellangrevie. Vid Fuglie finns två runstenar från vikingatid. Söderslätt var under vikingatid/tidig medeltid en stark centralbygd och är därför landets kyrktätaste område med välbevarade medeltida kyrkor men också med flera stora 1800-talstempel, som uppfördes i samband med jordbrukets tekniska och ekonomiska utveckling under 1800-talet.

Enskiftet påverkade landskapets struktur genom utflyttning av gårdar. Byarna behöll likväl sin gamla bystruktur. På de gamla gårdstomterna växte en tät gatehusbebyggelse upp längs bygatan.

Skegrie holländarekvarn är en av slättbygdens kvarvarande en gång så talrika väderkvarnar.

87-1:3 Västra Ingelstad - Grönby

5 070 ha. Klass NII, KII. Ä&H: 10 ha III, 40 ha IV.

Området är en typisk del av det öppna backlandskapet, i söder med ganska småskalig topografi

och stor rikedom på småvatten, norrut med större linjer och något mera dungar. I öster ingår bl a Gabeljungsområdet med betydande naturvärden.

En av de längsta alléerna i länet sträcker sig från Markie hage till Stora Markie gård och är mycket framträdande i landskapet. Söder om Stora Markie gård fanns tidigare Stora Markie by som upplöstes efter enskiftet. Vid Månstorps sjö ligger Månstorps gavlar, ruinen av en gammal renässansborg omgiven av ett äldre odlingslandskap.

87-1:4 Börringe - Lemmeströ - Havgård

4 250 ha. Klass: NI, KI. Ä&H: 60 ha I-II, 100 ha III, 140 ha IV.

Backlandskapet söder om Romeleåsen.

Området utgör ett kulturlandskap med månghundraårig bebyggelsekontinuitet. Det rymmer inom en snävt avgränsad region ett synnerligen intressant komplex av flera perioders borganläggningar och deras senare utveckling till gods och mindre herrgårdar. Bland dessa kan nämnas Borrevallen, Lindholmen, Kungsbacken, Turestorps ö och Börringekloster. 1700-talets förändring av den medeltida sockenstrukturen kan direkt avläsas genom kyrkobyggnaderna, där Börringe och Lemmeströ kyrkor lämnades öde och ersattes av Gustav Adolfs kyrka.

Svedala kommun redovisar från pågående arbete med fördjupad översiktsplan markanspråk som berör dels utbyggnaden av Börringe stationssamhälle, dels området mellan E14 och järnvägen väster om Börringekloster.

87-2 Näsbyholm.

560 ha. Klass: NIII. Ä&H: 40 ha III.

Näsbyholm ligger i övergången mellan slätt och skogsbygd omgivet av vidsträckta fält och belesmarker som bl a utbreder sig på botten av den forna Näsbyholmssjön. Näsbyholmssjön var en av Skånes större sjöar, men också en av de grundaste. Den storskaliga miljön har stort värde för rastande och övervintrande fåglar. Lillesjö i norr var tidigare en vik i sjön och har fortfarande en öppen vattenyta. Tankar finns på att åtminstone i huvudsak upphöra med pumpningen och återskapa delar av Näsbyholmssjön. Sjöytan kan inte höjas till den gamla nivån, men tillräckligt för att ge ytterligare ornitologiska värden och återge slottet en omgivning präglad av vatten.

87-3 Gylle - Gislöv

1 230 ha. Klass: KI.

Området åskådliggör med sina dösar och gravhögar, medeltidskyrkor och bybildningar och skifteslandskapets spridda gårdar jordbrukslandskapets utveckling från förhistorisk tid till nutid. Dalköpinge har troligen varit en handelsplats under vikingatid och tidig medeltid.

Kyrkbyarna Gislöv, Dalköpinge och Gylle har en ålderdomlig prägel. I Gislöv är allmanningen vid ån, de betade markerna och pileträden viktiga inslag i miljön.

Dalköpingeån är ett viktigt lekvatten för havsöring och kommunen planerar restaureringsarbeten för vattenvård i och kring åfåran.

87-4 Jordberga

950 ha. Klass: KII. Ä&H: 5 ha IV.

Området illustrerar en genuin godsmiljö som i sin nuvarande gestaltning speglar 1800- och 1900-talens godsutveckling med en agrart anknuten industri.

Områdets gravhögar visar på en kontinuitet i markutnyttjandet ner i förhistorisk tid.

Jordberga gods fick sitt nuvarande utseende vid en omfattande renovering på 1910-talet men dess historia sträcker sig tillbaka till 1530-talet. Till godsmiljön hör pampiga ekonomibyggnader, ålderdomliga arbetarhus mm.

Kyrkan, kyrkogårdsmuren, prästgården och skolan i Källstorp är uppförda i samma medeltidsinspirerade byggnadsstil som slottets ekonomilängor.

Stubbamöllan i Tubbarp är ett karakteristiskt inslag i den spannmålsproducerande bygden.

Till Jordberga sockerbruk går ett vägsystem som är ett bra exempel på vägar anlagda under 1800-talets senare del. Sockerbrukets tillfartsvägar fick stenbeläggning för att underlätta transporterna av betor.

Kusten innehåller värdefulla rester av det gamla kustbetet, trots att bebyggelse till stora delar förstört intrycket.

87-5 Hemmesdynge - Smygehuk

900 ha. Klass NII (söder om kustvägen), Kl. Ä&H: 30 ha III.

Området utgörs av öppen jordbruksbygd med havskontakt. Gånggrifter från stenåldern och gravhögar från bronsåldern markerar den förhistoriska epoken.

Östra Torp och Hemmesdynge är exempel på välbevarade bykärnor trots en omfattande utflyttning vid skiftet. Under 1800-talet och början av 1900-talet var kalkindustrin en viktig näringsgren här, vilket man kan se på de kalkugnsrester som finns i området.

Från Smygehuk västerut till Böste läge är kusten exploaterad. Dock finns små värdefulla rester av kustbeten som har ett tydligt samband med den odlade jorden norr om kustvägen upp till den delvis allékantade äldre vägen mellan Västra Torp och Östra Torp. Samma värden finns inom riksintresset för naturvård längre västerut. En värdefull kustbunden huggormspopulation finns i området. Smygekärr i västra delen av Smygehamn har utvecklats från ett grustag till ett värdefullt kalkkärr som numera hävdas av SNF-kretsen i Trelleborg. I kärret finns bl a majnycklar och strandpadda.

87-6 Äspö

550 ha. Klass: NIII (i huvudsak söder om kustvägen), Kl. Ä&H: 5 ha III.

Monumentalt belägna, stora gravhögar visar att området har varit av betydelse som odlingsbygd allt sedan förhistorisk tid. Gårdarna och gatehusen i Äspö by ligger väl samlade kring kyrkan som har romanskt ursprung. Byns läge ca 1 km in från kusten markerar odlingsmarkens betydelse. Ursprungligen ledde två vägar från byn ner till kustens betesmarker och tångtäkt.

Sänkebäck (äspöån) meandrar över betesmarkerna söderut mot kustvägen. Fragment av kustbetesmarken är välhävdad, ogödslad och atrik.

64-2 Svaneholm, se Skurups kommun.

64-3 Östra Vemmenhög, se Skurups kommun.

Punktobjekt:

87-50 Dalköpinge. 25 ha. Klass: NI. Ä&H: 25 ha I-II.

87-51, 87-52, 87-53, 87-54 Simremarken. 17 ha. Klass: NII.

Kusten mellan Dalköpinge och Böste läge är till största delarna exploaterade för sommarstugor och annan bebyggelse. De små områden som här föreligger som punktobjekt är kvarvarande rester av det gamla kustbetet med stort värde för landskapsbilden. De ingår ej i ängs- och hagmarksinventeringens material.

87-55 Beddingestrand, Fårabackarna. 5 ha. Klass: NI. Ä&H: 5 ha I-II.

3.19 VELLINGE (33)

Söderslätts helåkersbygd som dominerar Vellinge kommun är en förhistorisk och medeltida centralbygd. Den har ett rikt historiskt och tydligt avläsbart innehåll, med bl a förhistoriska monument, kyrkor och byplatser från medeltidens början, skifteslandskapets spridda gårdsbebyggelse med tillhörande odlingsmarker och vägsystem, märgelgravar och väderkvarnar, agraranknutna industrier och tegelbruk. Längs Öresund ligger sedan förhistorisk tid flacka betesmarker med marskkaraktär som är såväl ekologiskt som markhistoriskt värdefulla. Längst i öster finner vi områden som ingår i det sydsåkanska backlandskapet; mångfalden av småsjöar är påfallande där. Jorden på Söderslätt är kalkrik med bördig sydvästmorän, medan kustområdet och hela Falsterbohalvön domineras av sand och grovmo.

Ängs- och hagmarksinventeringens resultat är ej slutgiltigt sammanställda i kommunen.

33-1 Klagshamn - Foteviken, med bl a Oxie - Södra Åkarp - Glostorp
7 200 ha. Klass: NI, KI, KII. Ä&H: 340 ha I-II, 215 ha III, 10 ha IV.

Kuststräckan från Lommabukten till Hammarsnäs har varit av avgörande betydelse för boskapsskötsel i området ända från förhistorisk tid fram till 1800-talet. Marsklandskapet med kärr och fuktängar ger ett rikt bete och mycket foder till boskapen. Strandängarna användes förut också till täkt av grästorv till taktäckning och hägnader. Ängarna har stort botaniskt och markhistoriskt värde och utgör, tillsammans med de öppna jordbruksmarkerna inåt land, ett synnerligen värdefullt landskap där helheten ger utomordentliga rast- och häckningsplatser för våtmarksfåglar. Kustområdet är CW-område.

Från byarna som som etablerades på 1000-talet någon kilometer in från kusten gick de ännu befintliga vägarna mellan byarna och ut till kustbetets saltängar och havet. I samband med skiftet kompletterades detta gamla vägsystem med nya rätvinkliga vägar. Pilevallar och jordvallar som markerar ägo gränser är viktiga kulturlandskapselement.

I den kustnära delen av centralbygden på kustslätten finns flera unika fornlämningar bl a en försvarsanläggning från vikingatiden på Pile ängar och en vallanläggning på Eskilstorpsängar som eventuellt hör samman med adelns oxhandel under 1500- och 1600-talen. Innåt land ligger vida synliga monumentala gravhögar ensamma eller i stråk på back- och åschrön.

I Malmö kommun ligger ett gammalt militärt övningsfält öster om Jägersro. Fältet hävdas idag genom bete.

Vellinge kommun redovisar i antagen (men överklagad) översiktsplan flera markanspråk, som berör detta område och riksintressena där (utbyggnad runt Vellinge tätort). Länsstyrelsen har i granskningsyttrandet efterlyst motiv för de olika inträngen eller direkt motsatt sig dem.

33-2 Arrie

370 ha. Klass: NII. Uppskattningsvis 20 ha I-II, 10 ha III-IV.

Det öppna odlingslandskapet karakteriseras här av markerade moränkullar där de kvarvarande

betesmarkerna i huvudsak ligger. Flera arter groddjur, bl a strandpadda, lökgroda och ätlig groda, finns i området och vid förändringar i Arrie grustäkt eller omkringliggande marker måste stor hänsyn tas.

Svedala kommun redovisar i översiktsplanarbetet markanspråk för ev. framtida rekreativområde inom området.

33-3 Skanör - Falsterbo

1 050 ha. Klass NI, KI. Ä&H: 400 ha I-II, 25 ha III.

Längs den flacka kusten breder strandängarna ut sig. Vegetationen har på många håll präglats av långvarigt bete och på sina ställen även av grästorvstäkt och denna odlingsbetingade karaktär består ännu, trots att bl a Falsterbo och Flommens golfbanor ligger i området.

Floran är rik och av en speciell övergångstyp med både havs- och brackvattenarter. Områdets betydelse för rastande flyttfåglar är välkänd men här finns också strandpadda och grönfläckig padda.

Skanörs ljung är landets enda egentliga fukthed av sydlig typ, skapad och ännu hävdad genom bete. Bosättningar har funnits vid Skyttsie hage omkring Kristi födelse och under högmedeltid. Ammerännan var en gång i tiden betydelsefull som tullgräns och användes säkert också som transportled före Falsterbokanalens tillkomst.

Norr om Skanör finns åkrar som brukats av stadsborna under lång tid.

I området finns resterna av Skanörs borg och Falsterbohus borg.

33-4 Norra Håslöv

380 ha. Klass: KII.

Norra Håslöv är en by i sydvästslättens helåkersbygd. Den långsträckt byformen är bevarad och två av byns ursprungligen tre dammar finns kvar. Många pilevallar och Håslövs stubbamölla från 1758 ger området en ålderdomlig prägel.

Några fornlämningar, bl a en gånggrift och några högar finns i området.

87-1 Börringe - Östra Grevie - Hammarlöv, se Trelleborgs kommun.

3.20 YSTAD (86)

Ystads kommun är mycket varierad från landskapssynpunkt. I sydväst ligger ett flackt kustland med sandiga jordar. Längre åt öster höjer sig markerade sand- och grusåsar längs kustlinjen, t ex Kåsebergaåsen. Inåt land, öster och nordost om Ystad, utbreder sig en odlad lågslätt där tidigare Öja-Herrestads mosse täckte en stor yta. Längre österut berörs kommunen av Simrishamnsslätten och dess sydostmorän. Samma moräntyp finns inom det vidsträckta backlandskapet norr om Ystad. I norr ligger sjölandskapet med Krageholmssjön och Ellestadssjön, båda omgivna av lövskogsområden. Större delen av Ystads kommun har utvecklats till helåkersbygd med intensiv spannmålsodling; undantag är sjölandskapet och Baldringe socken som ännu framstår som en mellanbygd där delar av äldre tiders landskapstyper har bevarats. Resten av äldre tiders betesmarker går t ex att studera i Oxhagens och Skogshejdans betesmarker och Getryggarnas betade utmarksbokskog. De stora godsen har med sina parker, allésystem, lövskogar och vidsträckta åkrar präglat landskapsbilden inom stora delar av kommunen.

Kommunens översiktsplanearbete befinner sig f n på så preliminärt stadium att eventuella konflikter ej noterats här.

86-1 Ållskog - Baldringe ängar

1 590 ha. Klass: NI, KII. Ä&H: 270 ha I-II, 60 ha III, 40 ha IV.

Hela området är mycket viktigt för lövgroda, även de stora delar som utgörs av åker.

Skogshejdan är en rest av ett stort utmarksområde nordväst om Baldringe som betats ända sedan bronsåldern. Här finns också en liten sjö som bildats i en gammal torvtäkt från medeltiden. Floran och faunan är mycket rik.

Oxhagen var tidigare en utmark till Baldringe frälseby. I betesmarkerna växer dungar av bok och ek och fornåkrar förekommer.

86-2 Fyledalen med omgivning

5 400 ha.

86-2:1 Fyledalen med sluttningszonerna från Röddinge till Stora Köpinge
3 700 ha. Klass: NI, KII. Ä&H: 10 ha I-II, 50 ha III.

Fyledalen har branta sluttningszoner som är klädda med bokskog och buskmarker. Bottnen, där Fyleån/Nybroån flyter fram, är flack med betesmarker och åkrar. Fyledalen hyser många arter beroende på gynnsamma klimat- och markförhållanden och delvis upprätthållen hävd. Välleröds kärr i nedre delen av dalens sluttning är ett betydelsefullt extremrikkärr.

Röddinge i Fyledalens norra sluttning med sin 1200-talskyrka, prästgård, klockarebostad och skola i byns centrum och gatehus på tomterna efter utflyttade gårdar är karakteristisk för den bystruktur som uppstod efter 1800-talets skiftesreformer. Röddingebergs säteri från 1760-talet, Högestads godsmarker och betydelsefulla fornlämningar bildar ett komplext och innehållsrikt kulturlandskap.

86-2:2 Slätten väster om Fyledalen vid Högestad och Stora Köpinge
1 700 ha. Klass: NII, KI. Ä&H: 20 ha I-II, 10 ha III.

Genom sin storlek och det accentuerade läget dominerar bronsålderns gravhögar, utspridda eller samlade i stråk, det öppna åkerlandskapet.

Högestads slott omges av ett magnifikt godslandskap med omväxlande lövskog och öppen mark, alléer och tillhörande arrendegårdar. Corps-de-logiet uppfördes ursprungligen på 1630-talet. I nära anslutning ligger förutom stora ekonomilängor, Högestads kyrka, med romanskt ursprung, prästgård och skola.

Vattenkraften från Nybroån har under långa tider utnyttjats för kvarndrift. Flera äldre kvarnanläggningar finns kvar. Broarna vid Allevads och Svenstorps möllor är några av länets få bevarade broar från 1700-talet.

86-3 Kulleån - Högestads mosse
200 ha. Klass: NI. Ä&H: 80 ha I-II, 50 ha III.

Högestads mosse består till största delen av betade fuktängar och rikkärr som uppvisar en mycket artrik flora och anmärkningsvärt rik fjärlsfauna. Därifrån rinner Kulleån i nordöstlig riktning till Nybroån i Fyledalen.

86-4 Sövde - Bjäresjö - Abbekås
7 890 ha. Området beskrivs i fem delområden:

86-4:1 Sövdesjön
1 560 ha. Klass: NI, KI. Ä&H: 60 ha I-II, 100 ha III, 10 ha IV.

Sövdesjön omges av betesmarker, barr- och lövskogar och området är mycket viltrikt, bl a med kronhjort och rådjur. Fågellivet är rikt med bl a fina gåsbetesmarker. Sövdesjön omges av CW-område och ekoxe finns i området. Sydväst om Sövdesjön finns viktiga lokaler för löv- och lökgröda.

Landskapet mellan Sövdesjön och Snogeholmssjön är präglad av de stora godsens Sövdeborg och Snogeholm med stora arealer ädellövskog och betesmarker. Området illustrerar en utveckling av det godspräglade kulturlandskapet från medeltid till 1800-tal.

Sövdeborgs slott uppfördes på 1590-talet men fick sitt nuvarande utseende under 1840-talet. Snogeholms nuvarande slottsbyggnad är från 1870-talet. På en halvö i Sövdesjön ligger resterna av Absalons borg omkring vilken kyrkogården lades ut på 1800-talet.

Sövde by har en romansk kyrka och den gamla bebyggelsen samlad vid bygatan. Gamla vägsträckningar finns inom området.

86-4:2 Bellinga - Vrångabäck
490 ha. Klass: NI, KII. Ä&H: 5 ha I-II, 20 ha III.

Området väster om Ellestadssjön är mycket betydelsefullt för lövgröda. Här finns också mycket vilt. Bellinga slott är från 1800-talets andra hälft och omges av bokskog och odlad mark. Från slottet har man fri utsikt över Ellestadssjön.

86-4:3 Ellestad - Snogarp

400 ha. Klass: NII. Ä&H: 30 ha III, 10 ha IV.

Området utgörs av ett odlingslandskap i kontakt med Ellestadsjön. Terrängen är något kuperad. Detta är en viktig lokal för gäss och lövgroda. I sydväst ligger Navröds mosse med fodermarker, nu delvis ohävdade.

86-4:4 Väg 102, Knickarp - Bjäresjö

1 920 ha. Klass: NII, KII. Ä&H: 50 ha III.

Området ligger på Romeleåsens sydslutning och landskapet utgörs av småjordbruk med växlingar mellan åker, betesmarker och skogsdungar.

Den gamla vägen Bjäresjö - Skårby - Knickarp etablerades sannolikt redan på medeltiden och slingrar över naturligt väl-dränerade marker. Väster om vägen finns ett område av stor betydelse för lövgroda.

86-4:5 Västra Nöbbelöv - Bjärsjöholm

3 520 ha. Klass: NII, KI. Ä&H: 25 ha I-II, 115 ha III, 30 ha IV.

Ett odlat backlandskap, öppet och mjukt böljande, som har odlats sedan stenåldern ger karaktären på detta område. Genom ett rikhaltigt och varierat bestånd av monument från olika perioder speglas flera av kulturlandskapets olika utvecklingsperioder från förhistorisk tid till nutid. De öppna åkerfälten, forlämningarnas dominans, by- och gårdbebyggelse, kyrkor och slott med parker och stora sammanhängande allésystem bildar tillsammans ett mycket värdefullt område.

Allt sedan medeltiden har adelsägda gods dominerat landskapsbilden och åkerbruket är storskaligt, avbrutet av lövskogsdungar och alléer. Det äldsta slottet i området är Bjärsjöholms gamla slott från 1500-talet. Det uppfördes på en holme i Bjärsjöholmssjön, som torrlades senare och har använts som bete men står nu ohävdade. Bjärsjöholms nya slott byggdes på 1850-talet. Marsvinsholm, med äldsta delarna från 1640-talet, utgör en fin godsmiljö tillsammans med de många omkringliggande ekonomibygnaderna, arbetarbostäderna, markerna och den katedralliknande kyrkan från sent 1800-tal. Charlottenlunds slott med sina fina allésystem avsåldes från Marsvinsholm på 1840-talet. Ruutsbo slott ligger på den övergivna byn Gundarslövs ägor.

Omgivningarna runt Bjäresjösjön är huvudsakligen uppodlade men betesmarker förekommer också. Sjön är en viktig referenslokal bl a för studier av människans inverkan på landskapet.

Längs kusten finns rester av mycket gamla betesmarker.

86-5 Sövestad - Krageholm

960 ha. Klass: NIII, KI. Ä&H: 20 ha III.

Detta är ett godslandskap i det sydsvenska sjölandskapet. Krageholms sätesgård, med anor från medeltiden men präglad av 1700-talets ombyggnad, ligger med en väl samlad bebyggelse med ekonomibygnader från 1800-talet, förvaltarbostad och arbetarbostäder. Från godset leder alléer med kringliggande byar omgivna av öppna slättmarker.

Vid Krageholmssjön finns igenväxande betesmarker och vackra skogspartier. Ett märkligt inslag är en stor tidigare betesmark med stora ekar. Betet har i relativt sen tid odlats upp, men ekarna står kvar.

86-6 Stora Herrestad

320 ha. Klass: KII. Ä&H: 10 ha III.

Stora Herrestads by omges av öppen mark, som tagits i anspråk mycket tidigt. Synliga spår är de högt belägna gravhögarna söder om byn. Bymiljön har många inslag som vittnar om den äldre sociala och kulturella strukturen, som t ex skolan och prästgården.

Stora Herrestads gård har sitt ursprung i medeltiden. I herrgårdsparken finns rester av karpdammar. Kyrkan och tingshuset intill understryker herresätets och byns betydelse som socken- och häradscentrum. Till gården hör fyra sk plattgårdar som anlades 1822-1875, vilket är en typisk företeelse för godsens i trakterna av Ystad. Sydväst om Herrestads by finns flera småställen som sannolikt har bebotts av "arbetsreserver" för godset.

86-7 Köpinge - Löderup - Kåseberga

5 480 ha. Klass: NI, KI, KII. Ä&H: 380 ha I-II, 230 ha III.

Området är geologiskt intressant med bl a olika strandvallsbildningar. Höjderna är till stora delar täckta av betesmarker som Köpinge backar och Hammars backar. Det böljande öppna hedlandskapet omkring Backåkra är präglad av långvarig betesdrift.

Området är rikt på fornlämningar. Sveriges största skeppssättning, Ales stenar, vid Kåseberga, är internationellt uppmärksammas. Stråk av monumentala bronsåldershögar, som kröner åsryggarna inom området, syns vida omkring.

Omfattande betesmarker förekommer på höjderna och i branterna längs kusten med kontinuitet troligen sedan bronsålder och på många håll värdefull vegetation och flora.

Kyrkbyarna Ingelstorp, Valleberga och Löderup ligger omgivna av de helt uppodlade bymarkerna. Bybildningen skedde under medeltiden och de två sistnämnda byarna har kvar sina kyrkor från den tiden. I Ingelstorp byggde man en ny på 1870-talet.

Hagestads radby är en viktig bebyggelsemiljö och kan beläggas tillbaka till 1000-talet. Vid skiftet flyttades ungefär hälften av gårdarna ur byn medan det resterande 25-talet gårdar fortfarande ligger kvar på norra sidan av bygatan.

Kåseberga bymiljö består till största delen av gatehus, men några mindre gårdar finns också kvar. Hedvidgals gård uppfördes under 1800-talets första hälft och har kvar sina gamla alléer. Sydost om Köpingsbergs gård ligger Köpingsbergs egnahem från 1920-talet.

Gamla vägsträckningar finns i området.

Punktobjekt:

86-50 Borrie. 30 ha. Klass: KII. Borrie kyrka är från 1100-talet. Bredvid kyrkan står en klockstapel.

86-51 Killeröd. 15 ha. Klass: NII. Ä&H: 15 ha III.

86-52 N Sövestad. 14 ha. Klass: NII. Ä&H: 14 ha III.

86-53 NV Dannemark, N Bromma. 1 ha. Klass: NI. Ä&H: 1 ha I-II.

86-54 NO Dannemark, N Bromma. 15 ha. Klass: NI. Ä&H: 11 ha I-II.

86-55 V Borrie. 10 ha. Klass: NII. Ä&H: 10 ha III.

86-56 NO Sövestad, Valliegården. 6 ha. Klass: NI. Ä&H: 6 ha I-II.

86-57 NV Borrie. 30 ha. Klass: NII. Ä&H: 30 ha III.

86-58 Öja mosse. 70 ha. Klass: NI. Ä&H: 70 ha I-II.

86-59 O Baldringe. 12 ha. Klass: NII. Ä&H: 12 ha III.

86-60 Nybroåns mynning. 59 ha. Klass: NI. Ä&H: 59 ha I-II.

86-61 O Henriksfält. 20 ha. Klass: NII. Ä&H: 20 ha III.

Bevarandeprogram för natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet i Malmöhus län.

Länsstyrelsen i Malmöhus län

Teckenförklaring till karta i skala 1:100 000

Naturvårdsvärde	Kulturmiljövärde
Klass I	Klass I
Klass II	Klass II
Klass III	

△ Punktobjekt (karaktär o värde anges i texten)

Objektnumren börjar med kommunnummer. Inom varje kommun finns sedan områden (med början på 1) och punktobjekt (med början på 50)

Östersjön

Skutområde

Östersjön

Skutområde

Östersjön

Skutområde

Östersjön

Skutområde

Östersjön

Skutområde

Östersjön

Skutområde

Östersjön

Skutområde

Östersjön

Skutområde

Östersjön

Skutområde

Östersjön

Skutområde

Östersjön

Skutområde

Östersjön

Skutområde

31 Malmö

Edition 2 Maj 1991

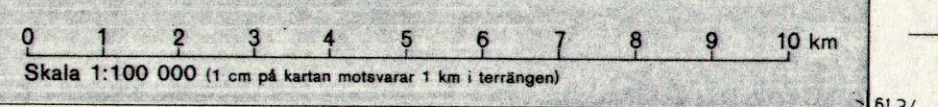
Informationen grundar sig på den topografiska kartan i skala 1:50 000 och på bildutrustning.

© Lantmäteriet, Gävle, 1991

Medgivande beaktas för varje form av måttliggörande eller återgivning av denna karta.

Tryckt av Södmålands Grafiska AB, Kättemholm 1991

Lantmateriet Malmö 1991

Bevarandeprogram för natur- och kulturmiljövården i odlingslandskapet i Malmöhus län.

Länsstyrelsen i Malmöhus län

Teckenförklaring till karta i skala 1:100.000

Naturvårdsvärde	Kulturmiljövärde
Klass I	Klass I
Klass II	Klass II
Klass III	

△ Punktobjekt (karaktär o värde anges i texten)

Objektnumren börjar med kommunnummer. Inom varje kommun finns sedan områden (med början på 1) och punktobjekt (med början på 50)

Edition 2 Februari 1991
 Informationen grundar sig på den topografiska kartan i skala 1:50 000 och på bildtolkning.
 © Lantmäteriet, Gävle, 1991
 Medgivande behövs för reprod. form av mångfaldigande eller återgivning av denna karta.
 Tryckt av Sörmlands Grafiska AB, Katrineholm 1991
 7 318991 303202
 Skala 1:100 000 (1 cm på kartan motsvarar 1 km i verkligheten)

4 REFERENSER

- Ahlenius, K. & Kempe, A. 1908. Sverige. Geografisk topografisk statistisk beskrifning. Första delen, Malmöhus, Kristianstads, Blekinge och Hallands län. - Uppsala.
- Betesmarkens omfattning och användning 1989. Specialstudie. 1991. - Statistiska meddelanden. (Statistiska centralbyrån) J 13 SM 9003. 55 sid.
- Betesmarker - historiska data. 1990. - Statistiska meddelanden. (Statistiska centralbyrån) Na 36 SM 9001. 12 sid.
- Campbell, Å. 1928. Skånska bygder under förra hälften av 1700-talet. - Uppsala.
- Fornlämningar och skogsbruk. Allmänna råd till 2 kap. lagen om kulturminnen m m 1988. - Riksantikvarieämbetet och statens historiska muséer 1988:2. 30 sid.
- Handlingsprogram för att minska jord- och skogsbrukets miljöpåverkan i Malmöhus län. 1990. - (Antaget av) Länsstyrelsen i Malmöhus län 1990-12-11. 14 sid.
- Hotade arter. Långsiktigt handlingsprogram. 1990. - Naturvårdsverket. 68 sid.
- Hotade växter i Sverige 1990. (Tryckår:)1991. - Databanken för hotade arter & Naturvårdsverket. 48 sid.
- Ihse, M., Justusson, B. & Skånes, H. 1991. Slättbygden i Skåne och Halland. Ett odlingslandskap i förändring. - Naturvårdsverket. Rapport 3887. 46 sid.
- Inventering av ängs- och hagmarker. Handbok. 1987. - Naturvårdsverket informerar. 225 sid.
- Jordbruket i Malmöhus län. Ekonomi - utvecklingsvägar. - Meddelande från Kungl Lantbruksstyrelsen. Ser A. Nr 70. Stockholm.
- Jordbruksstatistisk årsbok 1991. - Statistiska centralbyrån, Stockholm.
- JoU 1989/90:25. Jordbruksutskottets betänkande (över) Livsmedelspolitiken. (prop. 1989/90:146). - Riksdagen. 205 sid.
- Jönsson, P.-E. 1990. Kärrsnäppan (*Calidris alpina schinzii*) som häckfågel i Skåne 1990 - numerär, häckningsframgång och populationsutveckling. - Anser 29:261-272.
- Jönsson, P.-E. 1991. Svartbenta strandpiparen (*Charadrius alexandrinus*) i Skåne 1990 - en projektrapport. - Anser 30:41-50.
- Kraft, J. 1991. Naturreservatet Järavallen på Skånes västkust. - Svensk Botanisk Tidskrift 85(4):309-17.
- Kulturminnesvårdsprogram för Skåne. Del Malmöhus län. 1984. - Länsstyrelsen i Malmöhus län. 334 sid + separat kartbilaga.
- Lantbruksregistret 1990. Länsstatistik. (Malmöhus län)
- Länsvisa program för bevarande av odlingslandskapets natur- och

- kulturmiljövärden. 1991. - Naturvårdsverket. Allmänna råd 91:3. *eller* Riksantikvarieämbetet. Underrättelser 1991:1. 62 sid.
- Miljövårdsprogram för Malmöhus län. 1988. - Länsstyrelsen i Malmöhus län. (Miljöplanegruppens förslag 1988-12-08.) 41 sid.
- Miljövårdsprogram för M län. 1989. - (Antaget av) Länsstyrelsen i Malmöhus län 1989-12-12. 28 sid.
- Natur '90. 1990. - Naturvårdsverket. 128 sid.
- Naturgeografisk regionindelning av Norden. 1984. - Nordiska ministerrådet. 289 sid.
- Naturvårdsplan Skåne. Del Malmöhus län. 1975. - Länsstyrelsen i Malmöhus län. 205 sid.
- Prop. 1987/88:104. Kulturmiljövård. 198 sid.
- Prop. 1989/90:146. Livsmedelspolitiken. 205 sid.
- Prop. 1990/91:90. En god livsmiljö. 585 sid.
- Risberg, L. (ed.) 1990. Sveriges fåglar - aktuell översikt över deras utbredning, numerär och flyttning samt något om svensk ornitologi. - Vår fågelvärld. Suppl. nr 14.
- Skog 2000. Skogligt program för Kristianstads och Malmöhus län. 1990. - (Fastställt av) länsstyrelserna i Kristianstads och Malmöhus län dec. 1990. 40 sid.
- SOU 1990:93. Miljön i Västra Skåne. År 2000 i våra händer. - Allmänna förlaget. 280 sid.
- SOU 1990:95. Miljön i Västra Skåne. Underlagsmaterial Mark och vattendrag. - Allmänna förlaget. 252 sid.6
- Tätorter 1990. - Statistiska Medd. NA 38. SM 9101. (SCB) 108 sid.
- ÅRSYS 89. (Årlig regional sysselsättningsstatistik) - Statistiska centralbyrån.